

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

SAVAŞ YOLU

S. Üstünel

SAVAŞ YOLU

S. ÜSTÜNGEL

3. Baskı
1974

TKP Yayınları

**“ ...HAPİS, ZİNDAN, KAN, ATEŞ ; HALK
HAREKETİNİ, MİLLÎ KURTULUŞ VE DEMOKRASİ
HAREKETİNİ DURDURAMAZ !.. BUGÜN TÜRKİYE
HALKINI İNİM İNİM İNLETENLER, KANLI PADİ-
ŞAHLARIN MENFUR AKİBETİNİ DÜŞÜNSÜNLER! ”**

M. SUPHİ

10 Eylül 1920

ÖNSÖZ

Türkiye Komünist Partisi buyıl (1951 yılı), otuz yaşını doldurdu.

Birinci Dünya Harbinden sonra, işçi sınıfı başta olmak üzere, *Türkiye emekçi yığınlarının* ekmek için, hürriyet için, milli bağımsızlık ve barış için yaptığı kavga, *Türkiye Komünist Partisi'nin* otuz yıllık hayat kitabında okunur. *Türkiye Komünist Partisi*, bu kavganın biricik gerçek önderidir.

Türkiye Komünist Partisi, *Türkiye'nin* içindeki ve dışındaki düşmanlarına karşı halk yığınlarını şuur-

landırmak, teşkilâtlandırmak vazifesini, en zalim faşist terörü şartları içinde de, yılmadan yerine getirmiştir. Türkiye'nin biricik, gerçek millî partisidir.

Birinci Dünya Harbinin sonunda emperyalizme karşı giriştiği millî kurtuluş savaşını ancak Sovyetler Birliği'nin maddî ve manevî yardımıyla zefere ulaştıran, bu zaferden sonra Sovyetler Birliği'nden memleketin sayınayışması yolunda müzaheret gören, dünya politikası alanında millî bağımsızlığı ancak Sovyetler Birliği'nce korunmuş olan Türkiye halkı için, Sovyetler Birliği ile ebedî dostluk, hayattı bir zaruret, vazgeçilmez bir bahtıyarlıktır. Bir insanın yaşaması için hava alması nasıl ve her şeyden önce lâzımsa, Türkiye halkının hürriyeti, millî bağımsızlığı için de Sovyetler Birliği ile dostluk öylece lâzımdır. Türkiye halkı bunu bilir. Türkiye halkı bunu ister. Türkiye Komünist Partisi, bu millî isteği ifade eden biricik partidir.

Memleketi ilkönce ceste ceste, sonra toptan emperyalizme satanlar, bu partiyi ezmeğe, yok etmeğe bundan dolayı çalışmış ve çalışmaktadır. Fakat Türkiye Komünist Partisi'ni yok etmek için, Türkiye işçi sınıfını, hür, bahtıyar yaşamak isteyen Türkiye halkını yok etmek lâzımdır. Bu mümkün değildir; bunu hiçbir kuvvet yapamaz.

Üstüngel'in notları, Türkiye Komünist Partisi'nin hayat kitabından yankılardır. Üstüngel'in kitabı, Türkiye Komünist Partisi tarihinden çeşitli merhaleleri büyük bir sadakatle aksettirmektedir. Fakat bu kitap, sadece bir tarih vesikası değildir. Tarih vesikası olarak değeri çok büyüktür; ama Türkiye halkının Amerikan emperyalizmine ve onun yerli bezirgânlarına karşı, millî bağımsızlık ve barış için bugünkü savaşını da aksettirdiği için değeri bir kat daha artmaktadır. Dahası var: Bu kitap gerçek ilerî Türk edebiyatının, Türk nesrinin yer yer destanlaşan en kusursuz örneklerinden biridir. Önemli bir noktaya daha işaret etmek isterim: Türkiye komünistleri, Türkiye Komünist Partisi'nin üyeleri ilk defa bu kitapta elle tutulur, gözle görülür birer insan

olarak yaşatıldı. Türkiye'nin komünist insanları, ilk defa Üstünel'in kitabından, oldukları gibi ve bütün gerçeklikleriyle, Türk edebiyatına girdiler. Kitaptaki işçi, köylü ve memurlar da sosyalistçe bir realizmle ve derin bir ustalıkla tesbit edilmişlerdir.

Üstünel'in bu notlarından birçok parçalar, vaktiyle Türkiye Komünist Partisi tarafından, gizli matbaasında basılarak yayınlandı. Kitabın kapağında bir fotoğraf makinesi resmi vardı. Adı da: " Fotoğraf " dı. İlk sayfası şöyle başlıyordu: " Acemisi için, fotoğraf makinesi sihirli bir kutuya benzer. Ama bu dünyada her işin bir kolayı var ". Fotoğraf makineleri ve kullanış tarzları hakkında kısaca bilgi verildikten sonra da, yazı şöyle devam ediyordu: " Objektifli kuvvetli, telemetresi ince hesaplanmış bir makineyle, şöyle içe ferahlık veren bir deniz manzarasını çekmek zevkli bir şeydir. Deniz masmavi. Güneş kıpkırmızı. Denizin içi güneşle yanıyor ". Ve böylece asıl metin başlamış oluyordu.

Kitabı, bilhassa genç işçiler, hapse girmek ve işkencelere katlanmak tehlikesini göze alarak, memleketin birçok yerlerinde açıktan açığa dağıtılar. Bu kitabın yayınlanması ve yayınlanma tarzı, Türkiye Komünist Partisi'nin gizli neşriyatında yeni bir merhale olmuştu. Hapishanenin duvarlarını aşarak bana kadar ulaşan bu " Fotoğraf " kitabını, işçi, fakir köylü, fakir zanaatkar yurtsever aydın mahpuslar, hürriyete, hayata, şura kavuşma yollarını aydınlatan bir ışık kaynağı gibi, gözleri sevinçten kamaşa kamaşa okumuslardı.

Ben, Üstünel'in bu kitabıyla, Türkiye Komünist Partisi'nin bir üyesi, bir Türk yurtseveri, bir proleter entemasyonalist ve sosyalist bir yazar olarak övünürüm.

NÂZİM HİKMET

Aralık, 1951

İki Kuşak

Çıkarsa, " SAVAŞ YOLU "nın bu, üçüncü baskısı olacak. Birincisi gizli basıldı, açık dağıtıldı. Gizli basımevinin hikayesi de bir başka. Konspirasyon tekniği iyi düzenlenmişti. Uzun yıllar çalıştı. " ORAK-ÇEKİÇ " orada basılırdı. Dağıtım tekniği de fena değildi...

Teknikte devrimler oldu. " FOTOĞRAF " kitapçığı nı basan makine, belki bugün ayıracak sayılır. Ama bu gizli basımevinin baskı işinde bir ustalık, basan yoldaşların bir özel buluşları vardı... O günlerden bu yana köprülerin altından çok sular aktı. O zaman asma köprü yoktu Boğaz'da. Gizli basımevinin servisinde çalışan kayıkçı yoldaş asılırdı küreklerle...

Çok şeyler oldu. Türkiye'de sınıf savaşları keskinleşti, keskinleşti. Gelişmeler oldu. Yeni yeni savaş yöntemleri, biçimleri ortaya çıktı. Birşey değişmedi: TKP'nin Program ve Tüzüğündeki Lentinci ilkeler. Çelik disiplin, sıkı konspirasyon. Girişim, atılım. Yığınlarla, devrimci güçlerle, hareketlerle sıkı, canlı bağ...

Bir ırmak kıyısı. Sakarya değil. Irmaklar çok dünyada. Ama Volga gibisi yok. O başka bir ırmak insanlığın tarihinde... Sulara dalıyor gözlerim. Irmak, uyukluyor gibi. Kuğular, beşte sallanır gibi. Irmak iki yana mı akıyor? Çatanalar, römorkörler çekiyor yedeklerinde römorkları, yüklü salapuryaları. Geçiyor iki yana, akıyor iki yana bu su taşıtları... Gündüz değil. Gecede yaz ışığı. Oturmuşuz kıyıda bir yere. Koca kent gökdelenleriyle yükseliyor bulutlara...

Oturmuşuz yanyana. Kenetlenmişiz iki kuşak birbirimize. Konuşuyoruz, söz ediyoruz Parti'nin dününden, geçmişinden, bugününden...

Söz sözü acıyor. Sular ne yana akıyor? Çağrışınlar kopuyor zincirlerinden kafamın içinde. Bizim delikanlıların hepsi sarkık bıyıklı. Kurtuluş savaşında, Kütahya'da, komünistlerin kurduğu Gönüllü Alayı'ndan dersin bunlar. Su levent boylusu, Geyve boğazında, ağır maki-neliyle koldun ateş eden Süleyman yoldaşın nesi?.. Ya yumuk yumuk oturan, baştan ayağa kulak kesilen, bal göz-lü kadın yoldaş, Haymana bataklıklarındaki savaşlarda yaralıları sırtında taşıyan Zekiye yoldaştan huskası mı?.. Yoksa Kasımpaşa'da, servilikte miyiz?.. Müzik sesle-ri... Bu ırmak, Haliç birbirine karıştı. Bu nerede, o nerede?.. Caz sesleri, Tepebaşı gazinosundan serviliği taşıyor. Biz, "çarliston" sallıyorduk. Demeyin ters bir-sey. Toplantı vardı. Ben kaçak, onlar "serbestti". Kirli gömleğini yıkamışlardı. Değiştirdim karanlıkta sırtında-kiyle. Kız yoldaşların kimi liseden, kimi fabrikadandı. Kimi Destedar'dan, kimi Üsküdar'dan, birisi Ortaköy'den gelmişti. Disiplinliydi. Cin ghiydiler. Ağızları sıkı, kahkahaları cömertti. İstanbul Parti İl Komitesi'nin bildirgelerini dağıtmakta ustaydılar...

Çağrışınlar göl göl oluyor içimde. Çukurova. To-ros'ların doruklarına uk bulutlar sarılmıştı. Gökyüzü sap-sarı. Ova, pamuk tarlaları bembeyazdı. Seyhan hulanık. Çakıt suyu ısıt ısıt. İki ırmak, bir kestimde, birbirine karışıyor. Bir adacık. Tek bir ağaç. 75 komünist. Adana İl Komitesi'nin, Çukurova örgütlerinin Konferansı toplan-dı. İki kadın yoldaş. Biri öğretmen. Biri dokumacıdır Tarsus'tan. Al kızıl bir kumaşı çakıl taşlarına seriyorlar. Zehra, dokuduğu bu kumaşı konferansa armağan ediyor. Toplantıdan sonra, bu örtüyü, kızıl bayrak yerine, ağacın tepesine çektiler... Bayrak anıtarımda dalgalanıyor...

İspanya'da kan gövdeyi götürüyordu. Faşist sürü-leri Madrid kapılarına dayanmıştı. Hep bu savaşlar üstüne konuşuluyordu. İşçiler yardım kampanyası açtı İspanyol kardeşlerine. Bizde kurtuluş savaşı tazelenmişti halkın yüreğinde. "Yardım Komitesi" kuruldu. Para topladılar. Kadın işçiler en aktı. Ne posta, ne bankalar bu parala-rın Madrid'e gönderilmesine aracı olmadı, havaleyi almadı.

İşçiler, " kuş kanadıyla " gönderdiler bu paraları adresine. Bu yüzden tutuklanan işçiler, poliste, savcılıkta kıyamet kopardılar... Gönüllüler çıktı. Gittiler. Osman Kaptan, o yelkenli ne oldu?.. Akdeniz'e açıldılar... Komünistti hepsi...

Başka bir çağrısım. Karadeniz kudurdu. Karayel kesisleme bindirdi. Altımızda 30 kans bir taka. Dalgalar, sular atabilir bizi, bir karpuz kabuğu gibi, kayalara, kıyılara. Bir hafta boğuştuk böylece. Yunuslar avlamıştık. Balık "dolması" yapmıştık bunlardan. TKP'nin gizli yayınlarını doldurmustuk bunların içine... Yakıtımız kalmadı. Kumanyamız bitti. Su yok... Yılanadası. Deniz feneri. Olmadık şeyler geçiyor kafamızdan. Biz, üç komünist. Fenerci tek kişi... Arkadan esmeye başladı dolu dolu. Açtık yelkeni. Vıya ettik dümeni... Ulaştık gideceğimiz yere. Bizi karşılayan yoldaşlardan biri "Ya delisiniz... Ya..." dedi. Arkasım, kütük gibi bir uykudan, 48 saat sonra tartıştık...

Söz sözü açtı. Anılar anıları izledi. Bunlar TKP'nin savaş tarihinden birkaç yaprak, birkaç satır. Oysa savaş yolu uzun! Cetin bir yol. Zor bir savaş. Bu savaş iki yönlü, hem içe, hem dışa dönüktür. Parti içinde ters, anti-leninci, oportünist akımlarla savaş, burjuvaziye karşı savaşlardan ayrılmamıştır. Polis ajanlarıyla, provokatörlerle savaş. Disiplini bozanlarla, konspirasyona uymayanlarla savaş...

Türkiye Komünist Partisi, ulusal kurtuluş savaşının ateşleri içinde doğdu. Bu parti, Rusya'da, yanibaşımızda, Kuzeyde kopan, dünyayı yerinden oynatan, emperyalizmi, sömürgecilik sistemini birbaştan yıkan Büyük Ekim Sosyalist Devrimi'nin etkileri altında gözlerini açtı dünyaya. Temelleri sağlamdır. Kurucularından, Komünist Enternasyonal'in I. Kongresine katılanlar vardır. M. Suphi, Hacıoğlu, Antel yoldaşlar gibi birçokları Lenin'i konuşurken görmüş, sesini canlı dinlemişlerdi. Partinin kadrolarını ilk ağızda oluşturanlardan kimi ya Ekim Devrimi'ne, hele iç savaşlara, ya Almanya'da Spartaküsti'lere, özellikle Anadolu'da Kurtuluş Savaşına

doğrudan doğruya katılmıştır. Bu olay, partinin oluşmasını etkilemiştir. Devrimci savaş geleneklerinin temelinde yatar bunlar. Partinin mayası, bu bakımdan sağlamdır.

TKP'nin kökenine, gelişme ve oluşma sürecine bakarken bunun olumlu ve olumsuz yönlerini gözden kaçırmamak gerek. Partinin temelleri atıldığı dönemde o aşamada, işçi sınıfı nicelik ve nitelik bakımından gelişmemişti. Üstelik bölünmüştü: İstanbul, İzmir gibi yoğun işçi yatakları salgıncıların, yurda dalar emperyalistlerin eli altına düşmüştü. Bu durum, böylesi bir olgu, Kurtuluş Savaşı'nda proleteryanın hegemonya sağlamasına, bu savaşın demokratik devrime yükselmesine engel olan nedenlerden biridir. Gene bu olgu, TKP'nin gelişmesinde olumlu ve olumsuz izler bırakmıştır. 1919-1922 yıllarında oportünist, küçük burjuva eğilimli kimi sarı, II. Enternasyonal'e bağlı, legal sosyalist partiler, guruplar ortaya çıktı. Bunlardan biri: Türkiye İşçi-Çiftçi Sosyalist Partisi'dir. Bileşimi alaca karmaşıktı. İçinde devrimciler de vardı, evrimciler de. Komünistler de vardı, oportünist sosyalistler de. Etem Nejat'lar, Sadrettin Celâl Antel'ler komünistti. Sefik Hüsnü Değmer gibileri Marksizmden uzaktı. Bu kol, ulusal burjuvazinin soluna yakındı. Nizamettin Ali gibileri CHP'ye kapağı attılardı,

Burjuvazi, Kurtuluş Savaşı'nın en çetin, dar zamanında devrimci güçleri arkadan vurdu. Komünist Partisi'ne yüklendi. 1921 yılının Ocak ayında TKP Merkez Komitesi üyelerini, yöneticilerini, M. Suphi'leri, E. Nejat'ları Karadeniz'e döktü, barbarca boğdu...

Simdi oturduğumuz yerden sulara bakarken akıyor bütün bu canlı, cansız, kanlı, kansız olaylar belleğimizin içinde. Bu olaylar damgasını vurmuştur TKP'nin gelişmesine. III. Kongreden sonra, partinin yönetimi daha çok oportünistlerin, likidatörlerin eline düştükten sonra partinin içinde ters akımlarla savaş sürekli bir yol tuttu. Oportünistler partinin döl yatağını yozlaştırıyor, fabrikalardan, işçi hareketlerinden uzaklaştırıyordu. Yığınlara inmek, işçi-köylü bağlaşıklığı lafta kalıyordu.

Birinci ve İkinci Kongrelerin saptamış oldukları politik çizgi, onaylamış oldukları eylem programı yana itildi—di. Likidatörler, işçi hareketini burjuvazinin kuyruğuna takmak, Aydemir gibi burjuva ajanları TKP'yi ortadan silmek taktiğini açıktan açığa kullandılar. "Türkiye Komünist Partisi'ne gerek yok" dediler. Bunlar, TKP'nin halka, yığınlara duyurulmasına karşı çıktılar. 1925—1927 yılları arasında TKP'yi duyurmak için verilen savaş, likidatörlere, burjuva ajanlarına, oportünizme, sağ ve "sol" sapmalara karşı savaşın belirli kesimlerinden biridir. Partiyi duyurma savaşı, kırk yıl sonra da tepti. "TKP'nin Sesi"'ne karşı çıkanlar oldu...

TKP, kurulduğu aşamada, legal, açık, o da yarı buçuk, ancak üç yıl çalışabilmiştir. 52 yıldır illegal, gizli savaşıyor. Burjuvazi, TKP'yi yığınlardan, işçi sınıfından koparmak için yasaklanmıştır. Bu durumda, parti tüzüğünün temel olan Leninci ilkelerden yan çizmek, fabrikalarda, işyerlerinde, yığınlar arasında ve böylesi örgütler içinde partinin temel örgütlerini kurmak oportünizmin su katılmamışlarıdır. Parti, kendi savaş yatağına iyice atumadıkça anti—leninci akımlarla, polisle, burjuva ideolojileriyle, MİT ajanlarıyla savaşmak çok daha zordur...

TKP'nin içinde burjuva ulusçularıyla, likidatörlerle, Troçkistlerle, değişik ters akımlarla savaşım yeni değildir. İşçi sınıfı nicelik ve nitelik bakımından çok gelişti. Eski ölçüler dar gelir. Yeni bir aşama var. Kökü bir, boyutları bambaşka, sınıfların yer alımı, güç dengesi, ulusal, uluslararası durum, ortam daha başka. TKP, Türkiye'de en eski partidir. CHP bizden çok sonra kurulmuştur. TKP, uzun yıllar tek başına, "tek partiye karşı" savaşmıştır. 25 yıldır bu durum değişti. Burjuvazinin içinde ayrışmalar hızlandı, bölünmeler birbirini izledi. Birbirinden gerici partilerin sürüsüne bereket..

Öte yandan legal, yasal yollarla bir İşçi Partisi kuruldu. Bu parti Meclise girdi. Seçimlere katıldı. Marksist, sosyalist ilke ve ülkülerin yayılmasına, işçi sınıfının örgütlenmesine yardım etti. Yarattığı bunalımların

içinden zorbalıkla çıkmak isteyen işbirlikçi burjuvazi, faşist biçimi sıkıyönetime geçti. TİP'i kapattı. Yeni bir durum ortaya çıktı.

Burjuvazi, gerici egemen çevreler, memleket çapında işçi sınıfına, onun örgütlerine, partilerine, bütün demokratik güçlere karşı orduyu sürmekle sınıf çatışmalarını, çelişkileri daha da sertleştirdi. Ulusal burjuvazinin sola açılan kanadını da karşısına aldı...

En önemlisi, bu sert terör karşısında işçi sınıfı çözülmedi, direndi. Grevlerin arası kesilmedi. İşçi sınıfı, Türkiye'de politik yaşama sürekli etki yapan güçlü bir etken olduğunu bir kerre daha gösterdi...

Bu durumda burjuvazi, "böl ve ugalık sür" yönemine, taktiğine yeniden başvuruyor. Bir yandan sarı sendikacıları, öte yandan bozguncu, bölücü ajanları: Troçkistleri, Kuvılcımlıclıları, Maoçuları öne sürüyor. "Sosyalist" adı altında bir avuç kalpazan ortaya çıktı. Bunlar, memlekette işçi hareketine, ulusal bağımsızlık ve demokrasi girişimine ters bir yön vermeye çalışıyor...

Halkımızın tarihinde, Ankara'da İh'ler var. Tokat'ta Deli Hasan var. Celali'ler var. Börklüceli'ler var. Sakaryalı var. Çakırcalı var. Kurtuluş Savaşı'nın dev yiğitleri var. TKP'nin adsız batırları var. Şimdi yanyana, omuzomuz oturduğumuz kısıp, işte böylesi bir soydandır. Sarkık sarı hiyıklısı, yumuşak bir sesle soruyor: "Kuvılcımlı denen kındi?.. Acuner'ın, Madanoğlu'nun Senatoda yaptıkları açıklamalar bu adamın kimliğini ortaya koymuyor mu?.."

Bu adam 1923'lerde, tıp öğrencisiyken, gençlik, komünist hareketlerine, bir kıyıcıktan yanasmıştır. Kurtuluş Savaşı'na katıldığı uydurmaktır, pis bir masaldır. Komünist Partisi'ne Seftik Hüsnü kolundan gelmiştir. 1923-1925 yıllarında, partinin içinde, "Tıbbiyeliler" bir gruptu. Küçük burjuvaziden gelme çoğusu. Kimi de "Ruüeli muhaciri". Kurtuluş Savaşı'nın sonucunda küçük burjuvazinin de bekledikleri vardı. Cumhuriyet kuruldu. Egemenliğini kuran burjuvazi halku dirsek çevirdi. İşçisi, köylüsü gibi küçük burjuva katmanlarının da eli bögünde

kaldı... Böylesi bir ortamdan gelen aydınların kimi, hemen burjuvazinin kucağına atıldı. Kimisi orta yerde sallandı. Burjuvazi, bu tür sallantılı elemanlara karşı "tatlı-seri" taktiği uyguladı. "Dik kafalılık" edenleri içerdi. Ötekilerin sırtını okşadı, geçimlerini sağladı. Böylece "yumuşattıktan" sonra, onları istediği gibi kullandı.

Kıvılcımlı manyaktı. Geçimsizin biri, bölücü, parçalayıcıydı. Örneğin : 1928-1929 yıllarında, Merkez Komitesi'nden gizli gruplar kurdu. Bunlarla toplantılar yaptı. "KIVILCIM" adlı, çok ilkel, "gazete" diye bir yaprak çıkardı. Polis ajanları doldu kurduğu grupçukların içine. Onun bu bölücü grupçuluğu polise yaradı. Geniş tutuklamalar oldu. İşkenceler, yargılamalar, sürgünler, ağır hapis cezaları birbirini izledi. Parti çetin bir dönem yaşadı.

Bu adamda komünist moral diye, parti disiplini diye birşey yoktu. Bütün bu nedenlerle TKP'den atıldı. Marks'ın, Lenin'in yapıtları üzerinde sorumsuzca oynadı. Mıncıklardı bunları. Yazdıkları deli saçmalarından başka birşey değildir. Okuyanın kafasını karıştırmaktan başka birşeye yaramaz. Burjuvazi, böylesi bir adama böylesi bir alan, özgürlük sağladı. "Vatan Partisi" yüzünden yapılan bir duruşmasında "Komünist olmadığına" polisi tanık gösterdi... Sovyet düşmanlığını, Çekoslovak olayları üstüne basında çıkan yazılarıyla, özellikle "TÜRK SOLU"ndaki yazılarıyla kusuvermiştir... Böylesi bir hortlağa sarılanların, kimin değirmenine su akıttıklarını görmek zor değildir.

Gün ağarıyor. Kalktık yerimizden. Yolcu yolunda gerekti. İşler bekliyor heptimizi. Kucaklaştık. Aynıldık, yeniden buluşmak için...

İrmak serin. Dört yoldaş yürüyor ırmak boyunca...

S. ÜSTÜNGEL

Eylül, 1974

TKP'nin Genç Savaşçılarının Zorunlu Bir Eki

TKP, Marksçı—Leninci, enternasyonalist bir Partidir.

TKP, ömrünün üç yılı dışında, 52 yılını, illegal savaşla geçirmek zorunda kalmış bir Partidir.

TKP, en ağır terörü, ölümleri, iskenceleri yaşamış bir Partidir.

TKP, 1925'lerden buyana, provokatör ve legalistler yüzünden, her iki yılda bir tırpanlanmış, defalarca Merkez Komitesi'ni, İl Komitelerini kaybetmiş ama yeniden kurmuş bir Partidir.

Polisin, MİT'in, TKP üstüne, içten yıkma taktiği bir yana, ikili taktiği var: Halkımızın henüz uyanmamış kesimlerine, "gizli çalışmak vatana hıyanettir" diyor. Devrimci, yurtsever çevreler içinden de, "hani nerede bu TKP" dedirtiyor. Bu oyunlara alet olmayalım! Bunlara karşı uyanık olalım! Provokasyonun uçları nereye varır, iyi görelim.

TKP, Ulusal Kurtuluş Savaşı'nın, Büyük Ekim Devrimi'nin ateşleri içinde doğdu, halkımızın bağrında büyüdü, Türkiye İşçi Sınıfının içinde korunuyor. TKP, 54 yıldır, burjuvazinin ardı kesilmeyen kuduz saldırısından gereken dersleri çıkardı. TKP'nin merkezi yayın büroları emin yerlerde kuruldu. Ama örgütleri, ama çelik disiplinli militanları memleketin ta içindedir. Bundan kuşquamız olmasın !

Üstüngel yoldaş Partimizin önderlerindendir. "Ateşi ve İhaneti", hem sayısız kere görmüştür. Halkı gibi gözükaradır. Düşmanına acımaz, dostuna "babadır".

Memlekette, onu tanımamış mahpus damı yoktur. Sinop, Afyonkarahisar, Ankara, İzmir, Diyarbakir Kalesi yeraltı zindanı, Mardin, Sansaryan Hanı, hepsi...

Kitabında da, Parti içi çalışmalarında olduğu gibi, devrimci-tevazu sınırlarının hatta çok gerisinde duran Üstüngel yoldaş, Partimizin illegal kollarını büyük hünlerle örgütledi. Yattığı hapisliklerden kaçtı. Hapisten kaçıp katıldığı Merkez Komite toplantılarında, Partimize küçük burjuvaziden sızan likidatörlere karşı savaş bayrağını yükseltti. Defalarca, fındık kadar takalarla, Karadeniz'i bir boydan bir boya arşınladı. Bir defasında balıkçı kıtığında idi. Yunus balıkları avlayıp, içini Parti bildirile-riyle, "ORAK-CEKİC" te doldurmuydu. Yıllarca Komin-tern'de Dimitroff'la birlikte çalıştı. Sadece Türkiye Komünist hareketinin değil, Dünya Komünist Hareketinin emrindeydi.

Üstüngel yoldaş, TKP'nin başını dik tutan şerefli savaş yollarından birini yarattı, halâ da bu yoldadır. Bugün de Partimizin yönetiminde, devrim bilgisi ve dene-yimi ile bizlere, genç yoldaşlara ışıltı tutan Üstüngel yoldaş, TKP'ye lâyık bir yoldaştır. Türkiye Komünist Partili militanlar, böylesi savaşçıların yolunu yol tut-muştur.

İlk basımından bu yana pek çok dile çevrilen "SAVAŞ YOLU"nu yeniden basarken, TKP, neyi amaçlıyor?

"Biz, halkımızın devrimci savaş geleneklerinden ayrılmıyoruz. Haymana bataklıklarında, Sakarya boyların-da, ulusal bağımsızlık için can verenlerin sanını unut-muyoruz. AMA BİZ, GENİŞ YİĞİNLARİ, MODASI GEÇMİŞ SİLAHLARLA, ESKİ YÖNTEMLERLE, ÖLÜ BELGİLER-LE SAVAŞLARA SÜREMİYİZ VE SÜRMÜYÜRÜZ. (...) Örgüt savaşlarla kurulu, savaşmakla yaşar! (...) Türkiye Komünist Partisi ağır ve çetin günler yaşadı. Daha da yaşayacağından başka... Partimiz, çetin savaşlara göğüs gerdi. Daha da gereceğinden başka..." diyor yoldaş.

TKP'nin amacı, yine yoldaşın deyişiyle, "eskiyi sakız yapma" değil. Partimizin tarihini, "tarih hırsız-ları"ndan çekip alma da değil... "SAVAŞ YOLU"nu tekrar yayınlarken, TKP, hergün saflarına dolan yeni

yeni savaşçıları, TKP geleneginde eğitmeyi amaçlıyor. TKP'nin genç leventleri, nasıl bir Partinin üyesi olduklarını, nasıl bir mirası devralacaklarını bilsinler. Bu gelenek bizlere ışık tutsun. EN KARARLI, EN KORKUSUZ, HER MÜCADELEYE HAZIR TKP RÜHUNDA İLERLEYELİM! HER FABRİKA BİR TKP KALESİ OLSUN!

TÜRKİYE KOMÜNİST PARTİSİ İLERİ !

FOTOĞRAF

Acemisi için fotoğraf makinesi sihirli bir kutuya benzer. Ama bu dünyada her işin bir kolayı var.

Fotoğraf değişik pozlarda çekilir. Fotoğraf makineleri de, fotoğraf çeken de, fotoğrafını alacağınız seyler de, fotoğraf objektifleri de çeşitlidir. Hicbiri, birbirine benzemez.

Bazı fotoğraf makinelerinin objektifi camdan farksızdır. Çekersin çekersin, kapkara, yahut beyaz bir duman lekesi çıkar. İşin acemisiysen, iyi bir makineyle de çeksen hiçbir şey çıkmaz. Elin ustalığı, gözün alışkanlığı lâzım. Fotoğraf çekerken aydınlığı, karanlığı, gökteki bulutu, yerdeki gölgeyi, zamanı, saati hesap etmek gerek. Ama objektifi kuvvetli, telemetresi ince hesaplanmış bir makineyle, şöyle içe ferahlık veren bir deniz görüşü çekmek zevkli bir şeydir.

Deniz masmavi.

Güneş kıpkırmızı.

.....

İstanbul'da, günün en kalabalık saati. Eminönü'nde, altıyol ağzında, fidan boylu, çıplak ayaklı ve aşağı yukarı 13 yaşlarında bir çocuk, tatlı bir sesle bağıyor:

— Kolay fotoğraf!... Canlı fotoğraf çekmek isteyenler!... Beş kuruşaaa!... Sudan ucuz... Beş kuruşaaa!...

"Satıcı", hafif tertip kosuyor. Gözüne kestirdiğine, minicik bir kitap uzatıyor. Kitabın kapağında, güzel bir Kodak makinesinin resmi... Çocuk, Yenicami'ye saptı... Kemerin altından geçti... Bahçekapı'dan Mahmutpasa'ya doğru, vurdu gitti...

*****

*****

Sabahın erken saati. Aksaray tramvayları depodan çıktı... Bebek'ten gelen ilk arabada, biletçi gözlerini oğuşturuyor... Ortaköy'den ve karşıdan Karagümrük'ten işbaşına koşanlar, tramvaylara atlıyorlar. Vagonlarda, kanapelere minicik kitaplar bırakılmış. Kapakları renk renk. Ama hepsinin üstünde bir Kodak fotoğraf makinesinin resmi... Nasırlı eller, hızla kitaplara uzanıyor... Eller, kapakları, yaprakları çeviriyor:

... içe ferahlık veren bir deniz görüşü çekmek zevkli bir şeydir.

Deniz masmavi.

Güneş kıpkırmızı.

Denizin içi güneşle yanıyor. Mor sularda ateş ağaçlar dalgalanıyor.

Vapurun güvertesi yanıyor. Kelepteli bileklerimiz yanıyor. Arkadaşımın altın sarısı dalgalı saçları, ikide bir mavi gözlerine sarkıyor. Arkamızda jandarmalar: süngüler güneşte parlıyor. Bir cezaevinden öbürüne sürüyorlar bizi. Vapurun güvertesini, jandarmalarla yanyana, adımıyoruz...

Makine dairesinden yakıcı, boğucu bir hava yükseliyor. Grankşafit kolları sintinede boğuk sesler çıkarıyor. Tepeden, makine dairesine bakıyoruz. Makinistlerin donuk çehreleri, paslı aynalar gibidir. Bir yağcı daldı, bize bakıyor. Az kalsın kolunu eksantirik dişlisine kaptıracaktı. Çabuk davrandı, yalnız, elindeki yağdanlık grank milinin altına gitti. Bu kara saçlı işçinin gözleri ne kadar da iri. Yüzünün çizgileri ne kadar keskin! Yüzünde iri, yağlı, lekeli ter damlaları, birer damga gibidir. Damgalar, çekic izlerinden farksızdır.

Kazan dairesinde, dipte, ocakların kıvılcıkları

parlıyor. Belden yukarısı çıplak atesciler, ocakları süngüllüyor. Cehennem yangını var!

Denizin sırtı pul pul yanıyor. Güverteyi güneş kavuruyor. Güverte yolcuları, tabakhanede güneşe se-rilmiş postlar gibidir...

Birinci mevki kamaralar. Salonunda, bir fokstrot plağının gıcirtısı dönüyor. Gıcirtı, vantilatörlerin uğul-tusuna karışıyor...

Raşaltına indirdiler bizi. Ambar, koyunlarla ağız ağıza dolu. Koyunlarla koyunkoyuna gelmiş köylü yol-cular. Sırtüstü yatan iki kişi, hazin bir Eğin havası mırıldanıyor. Bazen açılan bu yanık ses, birden koyun melemelerine karışıyor. Gübre ve sidik kokusu insanın burnunun direğini kınıyor.

Tel kelepçe bileklerimizi yakıyor. Yukarıya çık-tık. Üçüncü süvari puruvada. Bir çarkçı, ırgat başında. Demiri hazırlıyorlar.

Deniz kıyıları. Portakal bahçeleri. Dağların ara-sından kıvrana kıvrana akan Askeroz ırmağı. Yamaçlar-da, avuç içi kadar mısır tarlaları. Vapurun puruvasında, ilerdeki burunda, deniz fenerinin beyaz kulesi iyice seçiliyor... "Kızkulesi". Eski kale burçları... Kent, bir yarım ay biçiminde. Yapılar, evler, dağın eteğinde, sanki üstüste sıralanmış raflar gibi görünüyor.

Vapur limana giriyor... Demir attı. İskeleye çı-kiyoruz.

SANDIKÇI

BU ÇARŞIDAN GEÇİRİLMİŞTİ

İskelede bir manga jandarma, süngülerin arasına aldılar bizi. Yürüyoruz. Dar kepenkli, basık çatılı dükkânların önünden geçiyoruz. Esnaflar çarşısı: Kazancılar, bakırcılar, demirciler, kalaycılar, semerciler, peştemalciler, saraçlar bizi selâmlıyorlar. Yavrı yumru taş kaldırımlar. Jandarma çavuşu, sokaktan geçenleri iki yana dağıtıyor. Halk bir kuyruk gibi, arkamıza takılıyor. Jandarmaların nalçalı çizmeleri taşları çiviliyor. Sesler, kaldırımlarda yuvarlanıyor:

- Kim bunlar?
- Siyasi imişler!
- Komünist dedikleri mi?
- Hani, tutulmuşlar, getiriyorlar, demediler mi?

İşte...

Sesler köselere çarpıyor. Sesler kentin içine dağılıyor.

Jandarma süngüleri arasında bu sokaklardan geçerken, birden gözlerimin önünde, çok küçükken gördüğüm kenli bir görünüş canlandı. Bilmem, altı yaşında var mıydım? Ama anıkliyorum. Testiden boşanırcasına yağmur yağıyordu. Halk, şimdi gectiğimiz bu sokaklara dökülmüştü. Fesli zaptiyeler, martinlerinin dipçikleriyle, kalabalığı dağıtıyorlardı. Bir süngünün ucunda, kesik

bir baş yükseliyordu. Bu yöredeki beyleri, bu kentin zenginlerini yıllarca titretmiş olan, köylü kahramanı Sandıkçı Sükrü vurulmuştu. Bu kesik başın, bu kanlı gövdenin arkasından çoğu ağlıyor, kimi de tükürüp, küfrediyordu.

Biz, buranın yerlisi değildik. Amcam, iyi yürekliydi. Halk adamlarını severdi. Sandıkçı vurulduktan az sonra, amcam beni buradaki akrabalarımızın yanından aldı, İstanbul'a götürdü. Amcam, akşamları, çok defa, odasında pencerenin önünde iskemleye oturur, İstanbul'un surlarına, Marmara'ya, uzaklardaki dağlara bakar: "Sandıkçının destanını" söylerdi. Sandıkçı, gerçekten yiğitmiş. Son vuruşmada, yanındaki bir avuç köylü delikanlısı ile, bir alay askere karşı koymuş... Zulme, haksızlığa karşı silâha sarılan bu köylüye derin bir saygı duygusu kalmıştır içimde...

ZINDANCILAR

Deniz kıyısı.

Taslar yosunlu, yüksek, kalın bir duvar. Duvar, taş bir yapıyı kuşatmıştır. Duvarın üstüne tel örgüler gerilmiştir. Köşelerde süngülü nöbetçiler. Duvarın bir kanadı, küçük bir meydanı kapıyor. Taslara gömülü demir bir kapı. Kapının üstünde kocaman bir yazı: "Genel Cezaevi".

Eli sopalı, kır bıyıklı bir gardiyan, büyük kapının yan kenadındaki dört köşe bir kapığı açtı. Bir gaz sandığına tıkar gibi, kapaktan içeriye tepiyorlar bizi... Loş bir yere daldık. Dehlize benzer bir koridordan geçiyoruz. Gardiyan, bir kapının önünde durdurdu bizi. Kapının göğsüne: "Müdüriyet" tabelâsı asılmış. Gardiyan bıyıklarını sıvazladı, ceketinin düğmelerini yukardan aşağı yokladı, öksürdü, kapıyı vurdu, itti...

Basık tavanlı bir oda. Ortalık dumana boğulmuş. Birkaç kişi birden sigara içiyor. Karsılıklı iki masa. Masalardan birine karmakarışık kağıtlar yığılmış. Sivri burunlu, sıçan bakışlı bir adam, dosyaları karıştırıyor. Öteki masada bir nargile. Esmer suratlı, koca göbekli birisi nargilenin marpucunu tutuyor. Ağzından, burnundan duman savuruyor. Nargile gürldüyor. Yanda, iki sandalyeye iki subay yangelmiş. Birisi elindeki kamçısını cizmelerine vurup, şaklatıyor. Sarı, cil gözleriyle yukardan aşağı bizi süzüyor. Sakız ciğner gibi konuşuyor. Bizimle, aklı sıra, alay etmek istedi:

— Komünist misiniz?

— Evet!

Subayın suratı, şamar yemiş gibi kızardı.

— Amma da pervasızmışlar... Ortalığı nice sayıyorlar, bre... Bize Kemalist derler. Komünistlik Türkiye'de sökmaz, bunu başka yerlerde satın...

— Komünizm pırasa değildir, pazarda okka ile satılmaz...

Benim bu karsılığım, subayı yerinden fırlattı:

— Bu alayınız size tuzluya oturur... Gardiyan, alın bunları kapı altına. Kelepçelerini çözme de konuşmasını öğrensinler...

Subay, kapıyı hızla vurdu, çıktı. Öteki subay, ayakta nargilesini tokurdatan şişman adama bakarak:

— Müdür bey, dedi, bunlarla işin var. Bilmem, tatlı sertten anlarlar mı?.. Gardiyan, şunların kelepçelerini çöz.

Herif, kelepçeleri çözümüyor, neredeyse bileklerimiz koparacak. Arkadaşım, gardiyanı tersledi:

— Sana, çöz dediler. Bileklerimizi ne eziyorsun?
Arkadaşımın bağırmasıyla, müdür olacak adam gebes
bir sesle homurdandı:

— Başgardiyan efendi, dikkat etsene...

Benim gözlerim, müdürün kıyafetine takıldı: Başında melon bir sapka, sırtında yakası yağlı bir smokin, benekli, kıravatsız bir gömlek; pantolonu ne şalvara, ne de potura benziyor. Ayağında mest-lâstik. Sultan Hamit'ten kalma müdür, iste bu kadar yenileşmişti. Bizim "cumhuriyet"te kılık kıyafet böyle değisti. Burjuvazi buna "devrim" demeye sıkılmadı.

Müdür, zorla nefes alarak:

— Ben, bu tersaneden çıkmayım, dedi. Otuz yıl bu işle saçlarımı ağarttım. Nicelerini gördüm, ne azgınlığını imana getirdim. Haydi, gardiyan, alın bunları karan-tınaya. Üzerlerini iyice araştırın. Kalem, kâğıt olmasın...

GEDİK TAŞI

İçice iki demir kapıdan geçtik. Sonuncusu, dar bir aralığa açıldı: Karmakarışık bir insan kümesi gözlerimizin önüne çıktı. Birdenbire bir uğultuya daldık. Çeşitli kıyafette kimseler etrafımızı sardılar. Yanımızdaki gardiyanlar bağınıyorlar:

— Cekilin!.. Yol verin!..

Aldıran yok. Uzun boylu, sert bakışlı birisi, gar-

diyanı göğüsledi:

— Kim olursa olsunlar. Bu tersanenin eşiğinden içeri ayak atanı, pirimizin adına gedik taşına oturtmak âdettir.

Gardiyan, kendisine bakan yüzlerce gözün karşısında durakladı.

Sert bir ses uğultuyu yarıdı:

— Bolşevik! Bolşevik!.. Neredesin? Beklediklerin geldi!

18-19 yaşlarında bir delikanlı önümüze dikildi.

Ellerimizi sıkıyor:

— Geçmiş olsun.

— Sağol hemseri.

Etraftan sesler yükseliyor:

— Geçmiş olsun... Sağlık olsun...

— Daha genç bunlar.

— Nerelidirler? Ne millettirler?

— Ne üstüne tutulmuşlar?

— Ola, duymadın mı? Köylüye toprak diyenler bunlar!..

— Kimin toprağını, kime verecekler? Ya dur göreyim...

— Ayakta tutmayın. Yorgundurlar. Bolşevik! Arkadaşlarını gedik taşına alsana! Hemserim söyle gelin.

— İki kahve söyle.

Lâz kıyafetinde, zıpka-mintanlı, tığ gibi bir köylü delikanlısı tütün tabakasını bize uzattı:

— Hemserim bundan sarın!

Sigara tabakalarını, tütün keselerini uzatan uzatana:

— Bundan sar... Bundan sarın...

Etraftan bütün gözler bize dikilmiş. Bunlar ne derin gözler! Fakat bu gözlerin kör bir bakışı var. Sonra rasgele konuşuyor hepsi. Hem dilsiz gibi bunlar. Dilsizler sağır olur, değil mi? Tam tersine, bunlar müthiş işitir. Bütün hapisler, hemen hemen böyledir. Dışarda olanı biteni duyarlar. Ama herşeyi tersine işitirler. Duyduklarını istedikleri gibi yorumlarlar. Bizi de, buraya gelmeden duymuşlar. Bazıları omuzlanmıza, belimize

dikkatle bakıyorlar. Belli ki, fişeklik izleri arıyor bunlar elbiselerimizde. Gözleri tutmuyor. Hiç silâh taşımışa benzemiyoruz. Halbuki onların hayalinde biz, büsbütün başka bir kıyafette yaşıyormuşuz.

Bakışlarından seziliyor, bunlar bizim için: "Adam Ankara'ya, bu hükümete kafa tutar da silâh taşımaz olur mu?" diye düşünüyor. Arkadaşımın yüksek boyuna, geniş omuzlarına, hayran hayran bakan bir mapus ;

– Bu delikanlı, en az kırkını yere sermiştir, dedi.

Geçkin yaşlı, kır sakallı birisi, arkadaşımı ellerinden tuttu, soruyor:

– Oğlum, ben de toprak yüzünden düştüm içeri... Bak nasıl oldu?

– Kır, bırak da kahvelerini içsinler. O kadar anlatır, o kadar icini dökersin ki...

Etrafımıza yığılan küme çalkalandı, dağıldı. Başgardıyan önümüze dikildi:

– Sizi karantinaya alacağız. Yerinize, yukarı kata çıkın...

Gardıyan daha sözünü bitirmeden birsey oldu. Birdenbire burasını köpekler bastı sandık:

– Hav... Havv... Oost... hoş... Avv... avv... Hooşt!..

Kenardan, kösedan bu sesler içice giriyor. Kahkahalar arka arkaya çözülüyor...

Başgardıyanın suratı haşlanmış domuz kellesine döndü. Seyreklesen dişlerinin arasından tükürükler savur-mıya başladı:

– Komünistler, haydin yerinize... Havlamayı onlara gösteririm ben. Jandamaları alayım da görüşürüz...

Başgardıyan bizi bir hücreye soktu. Kapının mandalını sürdü.

Aradan yarım saat geçmeden, "Bolşevik" denilen delikanlı, hücremizin demir parmaklığı önüne dikildi. Bir elinde teneke bir maşrapa, öbüründe bakır bir sahan. Kabları bize uzatıyor:

– Kusura bakmayın, hemşeri... Fakir aşıdır. Buyurun...

– Karnımız tok, delikanlı. Zahmet etme...
Bolşevik dinlemiyor. Parmaklıktan içeri sokuyor kablaları.

– Delikanlı, ne idi o havlamalar?

– Hiç... Aldımayın. Başgardiyan içeri girince her zaman böyle olur... İtin keleşlenmesine bakmayın, ısıramaz... Sigaranız var mı? Baska birşey istemez misiniz?

Başgardiyan yine aralıkta göründü. Gerçekten herif, çökük yanakları ve uzun avurduyla, bir köpeğe ne kadar da benziyor! O, kocamış bir kapı köpeği gibi yürüyor...

ARALIK

Cezaevi iki katlı bir yapıdır. Alt katın pencerelelerinden, geceleri, gökte yıldızları sayabilirsin. Üst katın, gözünün önüne, denizin başıboş serbestliği yayılır. Bu görünen serbestlikle aramızda, üstü tel örgülü, yüksek bir duvar var. Duvarla cezaevinin arasındaki boşluk, yaya bir tas kaldırım gibidir. Eni, yedi metreyi geçer. Boyu kırk metreyi tutmaz. Burası, mapusların piyasa yeridir.

Kaç gündür, hücremizin dar, parmaklıklı penceresinden bu aralığa bakıyoruz. Sabahları, kovuşların kapıları açılınca, mapuslar mandıradan boşanan koyun sürüsü gibi, bu aralığa dökülür. Hemen volta vurmaya başlarlar.

Mapuslar, iki yana gidip geliyor. Taşlarda nalın sesleri iki yana akıp geçiyor. Sesler, iki yana mekik dokuyor.

Kısa kısa adımlar... Uzun uzun iç çekmeleri:

– Aaahh... geçmişini... Of... oooff...

Uzun uzun adımlar. Kısa, kırık kelimeler, deyimler:

– Hangisini ödersin?.. Vergiler yıktı bizi...

– Ne var ki vereceksin!.. Tahsildar...

– Ona Azrail derler...

– Bekçiye ateş etti...

– Hasmımın kurşununu bilmem mi?

– İdamı atamadım...

– Tarlamı zorla aldı... Şahitleri kuvvetli. Parası var. Daha çok arkası var.

– O ağa... Sen, fakir...

– Kökünü kazımadım. Bir çıkarsam...

– Bu yıllar hiç dolar mı?

Sesler birbirine karışıyor. Adımlar birbirinden ayrılıyor. Açık kısa deyimler:

– Ne öküz var, ne tarla. Yıkıldı ocağımız.

– Hem ağa, hem madrabaz. Bire beş faiz alır.

– Muhtar da, jandarma da, kocabaş reis de onların avucunda.

– Topunun geçmişini...

Mapusların arasında Lâz'lar çok. Lâz'lar sert yürüyor, başlarını dik tutuyor, çabuk konuşuyorlar. Konuşmalarını anlıyamıyoruz. Gözlerini penceremizden hiç ayırmıyor onlar. Her sabah, hepsi aralığa çıkar çıkmaz, bizi selâmlıyor:

– Komünist... Bolşevik... Yaşa!

Ezilen ulusal azınlıkların komünistlere karşı ayrı bir sempatisi var. Biz, yıllarca bir kalede Kürt'lerle hapis yattık. Sıkı yalıtıma rağmen, Kürt mapuslar bizimle bağlanmanın yolunu buluyorlardı. Onlar olmasaydı, yalanı yok, susuzluktan, açlıktan kırılırdık. Türkiye'de cezaevlerinde, çoğu sıra komünistlere tayin verilmez. Dışardan bir bakanın yoksa, halin dumandır.

SAVAŞSIZ, NE HAVA, NE GÜNEŞ YOK BİZE

Günler geçiyor. Bu “Karantinanın” biteceği yok. Purjuvazi, hapiste bile bizden ne kadar çekiniyor! Düşman, halkla bağımızı koparmaya uğraşıyor. Biz, savasta son nefesimize kadar, yığınlardan ayrılmamağa ant içtik.

Hücremiz kutu gibi birşey: Daracık. Bir arslan kafesi bundan çok daha ferahtır. Arkadaşım, bir o yana, bir bu yana gidip geliyor. Mırıldanıyor, söyleniyor. Kafasında işlediği bir koşuku, tırnaklariyle duvara kazıyor:

*“Biliriz, nedir tecridi !
Zinciri yastık yapmışız.
Sat anasını, dalma engine..
Biz kavuşuruz
kavgaya yine !”*

Şarkı söylüyoruz. Alay ediyoruz.

Kovuşların kapıları açıldı. Güneş, aralığı bir köşesinden yakmaya başladı. Güneşin vurduğu taşlara çıplak ayaklı mapuslar çömeliyor. Yırtık elbiseli mapuslar, köşelerde birleniyor. Bitliler kaşınıyor. Gür bir ses, taşlıkta parçalanıyor:

— Sıcak hamam, sıcak, sıcak! Rüyalananlar, hüyalananlar. Hadiiii!.. Tenekesi bir kuruş!..

Hamamcı bağıyor: Hamam! Taşlığın bir kösesine her sabah bir çuval parçası gerilir. Kuruşu veren, bu paravananın arkasında "hamam" yapar. Bu "hamam" kösesi, tam bizim pencerenin karşısına düşer. İşte, bir delikanlı, bir su tenekesini başına aktarıyor...

Güneş yükseliyor. Aralıkta adımlar iki yana akıp geçiyor.

Bu aralıkta üç kahve ocağı var. Kahvecilerin sesleri birbirleriyle yarışmaktadır. Bu yarışmanın ucu, bıcağa dayanmaktadır.

– Taze demdeeen... taze, taze...

– Karadeniz’de bu köpükler yoktur... Köpüklü isteyenler...

– Ustası Şam’dan, suyu şadırvandan değil... İki katlı acem çayı!

Güneş asımları dar demir parmaklıktan, yattığımız rutubetli kafesin bir kösesine sızıyor. Biz de ısınıyoruz! Bu hücrede, bir tahta kerevet ve bir sidik tenekesi var. Tenekesi pis pis kokuyor. Bu kokudan kurtulmak ve biraz hava alabilmek için bir yol kalıyor: Savaş! Savaşsız, görünüyor, ne hava ne güneş yok bize...

Kapıyı tekmeliyoruz. Demir parmaklıktan haykırıyoruz:

– Gardiyan! Ac kapıyı! Hava isteriz! Aralığa çıkmak isteriz!

Aralıkta sesler birdenbire kesildi. Mapusların çukur gözleri penceremize dikildi. Sonra, bir uğultu başladı. Her kafadan bir ses geliyor. Kimisi: "Karışmayın!" diyor. Kimisi: "Bunlara yapılan insafsızlıktır!" diyor. Kimi de bizimle beraber haykırıyor. Çıkardığımız gürültü, böylece, yarım saat sürdü.

Gardiyanlar, jandarmalar ve müdür, aralığa daldılar. Mapusları, kovuşlara tıkıyorlar. Uğultu kesildi. Yalnız bizim sesimiz duyuluyor:

– İlava almak hakkımızdır!

Hücremizin kapısı açıldı. Kuru, esmer jandarma cavusu, kapının eşiğine dikildi. Yılan gibi ışık çalıyor:

– Ne dırlanıyorsunuz? Hava almasını şimdi size

gösteririm. Vurun şunların bileklerine kelepceyi!

Jandarmalar, gardiyanlar üzerimize saldırıyorlar. Bir boğuşmadır gidiyor. Arkadaşımın kasının üstünden, mavi gözlerine kan sızıyor. Ama yediği tek neden, çavuş da yerinden kalkmıyor. Müdür soluyor, kekeliyor:

— Atın şunları aşağıya... Tıkın bodruma... Öğrensinler hapisane nizamını ihlal etmenin ne olduğunu...

Bütün bir burjuva “nizamına” karşı koyan komünistlerin hangi hamurdan yoğrulduklarını, düşmanlarımız bilmiyor! Bu cezaevindeki ilk çarpışmamız şöyle bitti: Üç gün pranga. İlk gece, karanlık bodrumda pireler anamızı ağılattı. 48 saat açlık grevi. Biz, biraz daha celikleştik. Grev bosa gitmedi.

Savcı yardımcısı geldi. Pizi bodrumdan çıkardılar. Prangalarımızı çözdüler. Savcı yardımcısı, karşımızda yılışık yılışık sırtıyor:

— Taraçada, günde iki saat hava almanıza müsaade edilmiştir.

Runu söyledikten sonra, arkasındaki müdürle beraber çekilip gitti.

Taraça, baştanbaşa güneşte kavruluyor. Başgardiyan geldi. Günün ortasında bizi taraçaya çıkardı. Bizi güneşte haşlamak istiyor bunlar. Taraçaya kimseyi bırakmıyorlar. Terliyoruz. Sakallarımız uzamış. Kir-pas içindeyiz. Ama ne de olsa temiz hava alıyoruz.

BİR SEPET YEMİŞ

Kaç gündür yağmur hic kesilmiyor. Bedava banyo almak istersen taracaya çık, iki saat dur. Buna engel olan yok... Gardiyan kapıyı açtı:

– Hazır olun, dedi, durusmaya çıkacaksınız!

Kaç aydır yargılanmamız sürüp gidiyor. Evvela bir kentte durusmamız yapıldı. Polis ve savcılığın bütün gayretlerine rağmen, yargıcılık birsey tutturamadı. Komünist Partisi'nin o ilde dağıttığı bildirgeleri bizim ter-tiplemiş olduğumuzu ispat edemediler. Fakat yakamızı da bırakmadılar. Hem biz, daha yakalanmadan, cezalıyız. Polis ve savcılıklar bizi yıllardır arıyor. Burada savcı, idamımızı istiyor. Uzatmıyalım, mahkeme kapılarında hayli işimiz var.

Jandarmaların süngüleri arasında “Adalet Sarayı”na giriyoruz. Koridorlar meraklılarla dolu. Bekleyenlerin çoğu köylü. Kimi çarıklı, kimi yalnayak, sefalet üzer-lerinden akıyor. Jandarma subayı, beklesenlere sert sert bağırıyor:

– Çekilin!

Rüyüğe bir salona giriyoruz. Kalabalık, arkamızdan hurya ediyor...

Duruşma başladı. Karşımızda yargıçlar. Yanları-mızda süngülü nöbetçiler. Arkamızda halk! Başkanın sa-

gındaki üye, burnunu karıştırıyor. Solundaki, siyah bir gözlük takmış; uyukluyor mu, bakıyor mu, belli değil. Başkan, enseli, göbekli bir herif. Savcı, cil gözlerini bizden ayırmıyor.

Yargılama yoluna göre, "hüviyetimiz tesbit" ediliyor. Adımızı, soyumuzu-sopumuzu soruyor başkan.

Savcı ayağa kalktı. Bir bize, bir arkadaki halka bakıyor. Suratını burusturdu, söze başladı:

— Görüşülen dava, hükümetin iç ve dış siyasetiyle alakadar olduğundan... sükun ve huzurun muhafazası için, duruşmanın gizli yapılmasını talep ederim...

Biz, ikimiz birden ayağa kalktık. İkimiz birden konuşuyoruz:

— Savcı, gerçekleri halktan gizlemek istiyor... Varsın, halk duysun ne istediğimizi, ne yaptığımızı. Biz, her zaman halkın önünde hesap vermeğe hazırız. Görülüyor, savcı halktan pek çekiniyor... Duruşmamız gizli yapılacak olursa, bu haksızlığa karşı söz grevi yapacağımızı bildiririz... Söylediklerimizin tutanağa alınmasını isteriz!

Dinleyiciler arasından sesler yükseliyor:

— Reis bey! Biz de dinliyelim!

— Ne imiş suçları?

— Haksızlıktır...

Başkan, sağında ve solunda oturan üyelerin kulaklarına birseyler söyledi. Hepsini başlarını salladı. Duruşmamız başka bir güne atıldı.

Duruşmadan çıkıyoruz. Kalabalık, cezaevinin kapısına kadar arkamızdan geliyor. Birisi, içi yemiş dolu küçücük sepeti bize uzatıyor. Jandarma subayı, sepeti uzatana ters ters bakıyor. Köylü dayının temiz yürekle sunduğu yemişin tadı damağımda kalmıştır. Çam sakızı-çoban armağanı!

HALK HESAP SORACAKTIR

Gece yansı. Duvara asılı kör bir kandil. Tahtakurusu avlıyoruz.

Cezaevi süt-liman. Mapuslar uykuda... Derinden yine acı sesler gelmeğe başladı. Cezaevine bitisik jandarma karakolunun altındaki ahırda yine "ifade" alıyorlar. Acı iniltiler gittikçe boğuluyor. Yalnız sopa sesleri ve küfürler... Sabahın alaca karanlığına doğru, nöbetçi jandarmaların sert düdük seslerinden baska herşey sustu.

Biz, bu acı sesleri, jandarmaların yakası açılmamış küfürlerini her zaman duyuyoruz. Halka uygulanan terörün arkası, gece gündüz kesilmiyor. Bu zorbalıklar, bu zulüm, yüzyıllardır sürüp gidiyor.

Polisten, jandarmadan geçip de cezaevine topallamadan giren köylüleri seyrek görürsünüz. Çoğu, yara bere içinde gelir. Burjuvazi, halka zulümde, kanlı sultanlara tas çıkarttı. Hele ulusal azınlıklara yaptıkları, zorbalığın katmerlisi. Onlar, ulusal azınlıkları zorla Türklestiriyor. Lâz'ları yerlerinden sürdüler. Ermeni'lere yaptıkları gibi, Kürt'leri de yığınlarla kırıyorlar. Şimdiye kadar yüzbinlerce Kürt yokedildi. Binlerce Kürt köyleri yakıldı. Yerle dümdüz edilen bu köyler "Yasak bölge" ilân edildi. Ankara hükümetleri, kanlı politikalarının izlerini böyle "yasaklarla" bosuna gizlemeğe yelteniyorlar.

İbrahim Talıg, Birinci Genel Müfettişi, Kürdistan'da saltanat sürüyordu. Tepeleme alayları ortalığı kasıp kavuruyordu. Biz, komünistler, bu Müfettişliğin sınırları içindeki bir kalede hapis yatıyorduk. Cezaevinden Kürt mapusları jandarmalar alır götürür, Dicle kenarında kurşuna dizer ve geri dönerlerdi. Sonra, jandarmalar, kurşuna dizdikleri Zaza delikanlılarının trablus kuşaklarını getirip cezaevlerinde satarlardı.

Birgün, yine Doğu'daki cezaevinde, yanbaşımdaki hücreye bir Zaza delikanlısını kapadılar. 20-22 yaşlarında vardı. Tepeleme kuvvetlerine karşı koymuş, subay vurmuş, diyorlar. Jandarmalar bu delikanlıya günlerce işkence yapmış, ağzından birşey alamamışlar. Vücudunu kızgın tüfek harbisiyle dağlamışlar. Her yanı delik deşik. Yaraları kurtlanmış. Günlerce can çekmişti. Dışını sıktı. Ağzından yalnız bir kelime çıkardı:

— İntikam! İntikam! İntikam!..

Emniyet müdürlüklerinde, jandarma karakollarında, cezaevlerinde komünistlere yapılan işkenceler, insanın tüylerini ürpertir. Polisin yeniçeri zorbalıkları, gestaponun işkence yöntemleriyle kaynaşmıştır. Falakaya yatırmak, cımbızla etleri koparmak, sigara ateşiyle yaraları dağlamak, koltuk altlarına sıcak yumurta koymak, saçlarından tavana asmak, eklemleri germek, uykusuz susuz bırakmak, tırnak sökmek, tabutluklarda 1500 mumluk elektrik lambaları karşısında çamıha germek, kışın buzlu suya sokmak, karanlık bodrumlarda pislik içinde bırakmak... Bazan bu işkenceler aylarca sürer.

Böyle, işkence ile öldürülen komünistler için polis klişe bir rapor verir:

“Kacarken vurulmuş...”

“Pencereden kendisini atmış...”

“Delirmiş...”

“İntihar etmiş...”

İstanbul Emniyet Müdürlüğünde öldürülen Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesi üyelerinden Abbas için, Komsomol Hasan için, öğretmen Basri için, Adana Cezaevinde boğdurulan öğretmen Haydar için, İzmir'den

denizci Yusuf için, Zonguldak'ta madenci Ziya ve daha niceleri için, polis hep aynı masalları düzmüş, kanlı cinayetlerini gizlemek istemiştir.

Burjuvazi, cellâtlar, istedikleri kadar masal düzsün, yalan uydursunlar. Türkiye halkı, tarihi ile, günü ile, belgeleriyle, Mustafa Suphi'leri kimlerin Karadeniz'de boğdurduğunu, köylü Mesud'u kimin astırdığını, işçi Abbas'ı kimin öldürdüğünü biliyor. Günü gelir, tarihsel saat calar! Halk, hepsinin hesabını sorar bu cellatlardan!

“BOLŞEVİK”

İlk duruşmamızdan birkaç gün sonra, pek anlamadığımız birşey oldu. Bir sabah, müdür ve jandarma komutanı, kovuşları dolastılar. Sonra yattığımız hücrenin kapısı açıldı. Müdür, jandarma subayı ve savcı yardımcısı, eşigin önüne dikildiler:

— Gündüzleri, hava almak için diğer mapuslarla aralığa çıkabilirsiniz, dediler.

Sonra yüzümüze bakmadan çekilip gittiler.

Bizi, öteki mapusların arasına hava almak için salıvermezlerdi. Başımızdan böyle birşey ilk defa geçiyor. İşkillenecek kadar var. Bu işin altında bir çapanoğlu olmalı. Bakalım ne çıkacak? Kurulan tuzağı çok sonra öğrendik: “MAH” (simdiki MIT), bizi mapuslara vurdurmak istemiş.

... İncecikten bir meltem var. Takalar pupa yelken denize açılıyor. Biz, cezaevine sanki demir atmışız. Hava alıyoruz. Ayaklarımız taraçadan aşağı sarkıyor. Arkadaşım yanıma uzanmış. Bolşevik, gözlerini oğuşturta oğuşturta kovuşundan çıktı. Siyah saçlarını parmaklarıyla tarıyor. Adım adım bize doğru yanıyor.

– Ne o Bolşevik, gözlerini oğuşturuyorsun?

– Bu kahvecilerin zırlıtısından uyunur mu hiç...

Çay içtiniz mi?

– Söyleriz... Otur... Bugün beraber çay içelim, Bolşevik.

– Olur.

– Ama yüzünü yıkamadın mı?

– Sonra yıkarım. Hele azıcık oturayım... Ne idi o karantina?.. Sementinize uğratmıyorlardı.

Delikanlı, ikimizin arasına oturdu. Bacaklarını o da taraçadan aşağı sarkıttı. Arkadaşımın uzattığı sigarayı yaktı, derin derin çekiyor.

– Seni neden Bolşevik diye çağırıyorlar?

– Burada birisi var. Komşusunu, bir karıs toprak yüzünden, tarlada sınır taşının üstünde boğmuş. Ben ona “Fakir boğan” derim. O bana Bolşevik.

– Neden yatıyorsun? Cezan ne kadar, delikanlı?

– Katilden... İdamlıktım... yaşımdan kazandım.

– Öldürdüğün kimdi?

– Bizim iskeleden biri. Yedi-belâ bir ağa idi. Kayıklar, ağları, portakalları var...

– Ooo!.. Niçin vurdun?

– Hikayesi uzun. Vurdum iste geçmişi kınalıyı... Durun, çayları getireyim.

Bolşevik, aramızdan fırladı. Merdivenden aşağı koşuyor ve sesleniyor:

– Karaçalı! Üç çay yap demli!

Taşlıkta adımlar iki yana akıp geçiyor. Sesler aralıktaki eziliyor. Mapuslar, sağa sola volta vuruyor.

Çay içiyoruz. Bolşevik’le konuşuyoruz:

– Kimin var senin Bolşevik?

– Bir kardeşim var. Benden büyük.

- Ne iş yapar?
- Ateşcidir, gemilerde çalışır.
- Sen ne iş yapardın dışarda?
- Kayıkçılık... Payla balığa çıkıyordum.
- Çoktan mı yatıyorsun?
- İki buçuk yılı geçti.
- Herifi neden vurdun?
- Pay üstüne cekistik. Hakkımı vermedi... Babamın da başını o yemişti...
- Baban neciydi?
- O da balıkçıydı... Olmaz olaydı!
- Neden? Bak, sen de balıkçıymışsın.
- Anlatırım, sonra... Bakın! Yattığınız yerin bitişindeki odanın penceresine bakın... Parmaklığa yaslanan adam, bizi dikiz ediyor...
Onun yanında acılmayın. Müdürün adamıdır. Hep müzevirlik eder.

- Bizimle ne geçmişi olabilir? Merhabamız bile yok.
- Siz onu bilmezsiniz. Karaçalı ile bugünlerde fiskos ediyorlar. Sizin üstünüze konuşuyorlarmış... Çayları Karaçalı'ya mahsustan ısmarladım. Bu tersaneyi bilmezsiniz... Ben biraz volta vurayım.

Bolşevik yanımızdan süzüldü, kalktı. Islık çalarak taşlığa iniyor. Islıklar uğultuya karışıyor. Bolşevik'in bize gösterdiği adam, cipil gözleriyle parmaklıktan aralığı süzüyor.

Mapuslar iki yana gidip geliyor. Günes, taşlığı boydan boya yakıyor. Nöbetçi gardiyan, aralığa açılan kapının eşiğinden, gırtlığı yırtılırcasına bağılıyor:

- Haydi! Mahkemeee... duruşmaya... Mahkemeee... Hazır olun! Kız kaçırmaktan Çamlı Hüseyin... Tavuk çalan Piç Nuri... Çanolular... tarla dâvasında... Katilden Kuru Ali... Ormankıran Mustafa... Vergiden makinist Hasan... Dokumacı Keleş... Bekçiyi döven demirci Mehmet... mahkemeee!

Bugün duruşmaları yapılacak olanlar, kapının önüne yığılıyorlar. Jandarmalar, duruşmaya çıkacak olanlara kelepçe vuruyor.

KARATAHTA

Günler geçiyor. Yavaş yavaş öteki kovuşlara girip çıkıyoruz. Cezaevinin içyüzünü oldukça öğrendik. Yapı, beş büyük kovuştan, birkaç tekyer ve odacıklardan ibaret. Kovuşlar birbirinden çok farklı. Alt katta, hiç güneş görmeyen ve az hava alan "Cıplaklar" kovuşu var. İstanbul Cezaevinde böyle bir kovuşa "Adem baba kovuşu" derler. Cıplaklar kovuşunda, tek varlıkları eski bir cuvaldan ibaret olanlar çoktur. Bunlar, cezaevinde hizmetçilik yapar. "Ayakçı" derler onlara. Üst kattaki kovuşlarda, cezaevinin azıllıları, arkası ve hali vakti yerinde olanlar oturur. Fakat bütün kovuşlarda, yerler, derece derece ve itibara göre ayrılır. Tek odacıklarda "beyler" yatar. Tekyerlerde, simdilik, bizden başka iki idamlılık var.

Gardiyan odasının duvarında kocaman bir karatahta asılıdır. Tahtada: "Mevcutlu cetveli" sözü yazılıdır. Alttaki sayılar, mapusların tümünü gösterir.

Cezaevindekiler 300'e yakın. Biz, üç bin kişilik cezaevlerinde de yattık. Bu cezaevinden, ağır cezalılarının çoğunu Sinop kalesine sürerler. Mapusların % 70'i köylü. İsci pek az. Küçük esnaflar, zanaatçılar biraz daha fazla. Bu semtte, kıyı boyu ahali, daha çok gemilerde tayfalık, kayıkcılık, balıkçılık yapar. Bütün bu ilde erkeklerin %50'si başka kentlere gider, fabrikalarda çalışır,

ırgatlık eder, madenlerde, Zonguldak kömür ocaklarında çalışır.

Bu cezaevinde şöyle bir tablo göze carpar:

% 10 : politik nedenlerden.

% 40 : öldürmekten, yaralamaktan, kan gütmekten.

Fakat bunların da kökünde: mal, toprak, mera, su, sınır, orman, borç, miras kavgaları yatar.

% 25 : vergi vermemekten, borç ödeyememekten.

% 20 : yol kesmekten, ev basmaktan, adam soy-maktan ve kaçakçılıktan.

% 5 : hırsızlıktan.

Birşey daha ekliyelim: yatanların % 30'u ya jandarma ile, ya polisle muhakkak çarpışmıştır.

BU, GÖRÜŞME DEĞİL, AYRILIK

Hafif rüzgar esiyor. Deniz, pul pul çiçekleniyor. Düzgün dalga sesleri kıyıda hısırdıyor. Deniz içimizi açıyor.

Mapuslar yine piyasada... Sert sert konuşuyor hepsi de. Adımlar keskin keskin. Sıkı sıkı adımlar... Bugün görüşme günüdür. Görüşme günleri mapuslar, aralıkta böyle volta vururlar. Onlar, bu günü iple cekerler. O gün daha sinirli olurlar. Herkes, görüşmecisini katı bir sinir bozukluğu ile bekler. Bu sinir gerginliği, iste böyle sert adımlarla asındırılır.

Görüşmecisi geldi mi, mapusu “kapıaltı”na çağırılır. Burası ayrı bir alemdir. Görüşmeci ile mapusu arasında demir parmaklık vardır.

Gardiyanların odasındayım. Odanın kapısı, görüşme yerine açılır. Berber beni traş ediyor. Gardiyan, elinde sopasıyla başımın ucunda duruyor. Açık duran kapıdan görüşmecileri görebiliyorum.

Yirmibeş yaşlarında bir mapus, parmaklığın dibine cömelmis. Karşısında, geniş çizgili pestemallara bürünmüş bir kadın. Kadın büzülüyor, yumuluyor, yalnız gözleri ve yanakları görünüyor. İkisi de birbirlerine sıkı sıkıya sokuluyor. Arada parmaklık olmasa, sanki kucak kucağa, içiçe oturacaklar. İki yüreğin arasına paslı demirler geçirilmiş...

— Haydi, yeter Ferikoğlu... Vaktin tamam...

Nöbetçi gardiyanın kalın sesi, iki canı, iki gövdeyi, bir cam kütüğü yarar gibi yardı, birbirinden ayırdı. Kadın ayağa kalktı, dolu gözlerle delikanlıya bakıyor. Delikanlıda körkütük bir sarhoşunhali var: sallanır gibi ayakta duruyor. Zorla adım atıyor.

Beni traş eden berber, motor makinisti imiş. Liman-daki iskele hammallarını zorla işbaşı yaptırmaya kalkışan polis komiserini pataklamış. “Zabita kuvvetlerine karşı gelmekten” yalıyor.

Berberin kürek kadar elleri, insana hantal geliyor. Fakat işlerken, parmakları ne kadar da hafif! Başımı bir Lâz bıçağı ile kazıyor. Uyuklar gibi oluyorum...

Makinist—berber, geniş burun deliklerinden bir yarış atı gibi soluyor. Gardiyanlar, parmaklığın önünden görüşmecileri ayırdıkca, berber dişlerini gıcırdatıp duruyor. Dudakları arasından kurşun gibi çıkan kırık kelimeler kulaklarıminin zarını deliyor.

— Zebaniler...ne sevgi...ne yürek acısı bilirler... Bu cendere...

Berber, tıraş “takımlarını” topluyor. El peşkirinin üzerinden kayan ayna, taşlara düştü, parçalandı. Makinist, okkalı bir küfür daha savurdu...

Görüşme saati bitti... Aralıkta gevşek adımlar

başladı. Taşlıkta sesler parçalanıyor. Aralıkta, hıçkırıkları andıran kahkahalar boğuluyor. Buna görüşme değil, ayrılık derler...

DENİZLERE ÇÜRÜK TEKNE, YIRTIK YELKENLE AÇILMIYORUZ

Bugün Türkiye’de ağılık süren kaytak, gerici sınıflar, halk üzerinde egemenliklerini, süngüler ve zindanlarla ayakta tutmaya uğraşıyorlar. Bu kökleri çürümüş sınıflar, karşılıklarına çıkan taze kuvvetleri, onların diktatorasına kafa tutanları, bu zulmü protesto edenleri eziyor; ileriye yürüyenleri, adaletli bir düzene kavuşmak isteyenleri ortadan kaldırmak için elinden geleni ardına koymuyor. Onlar, hele bizi, komünistleri, ellerinden gelse, bir kaşık suda boğarlar.

Biliyoruz, görüyoruz; düşmanlarımız, faşist gamalı-haç’ları andıran elleriyle, erkekliğimizi koparmak istiyorlar. Nafiledir bunlar, bizi dize getiremezsiniz. Arkamızda, Herkül’lerin Herkül’ü işçi sınıfı var!

Burjuvazi, ana düşmanın, mezar kazıcılarının—proletaryanın—günden güne gürbüzleştığını gördükçe kuduzlaşıyor ve kendini yerden yere alıyor. Gericiler, hani ellerinden gelse, bizi diri diri toprağa gömerler. Yani sizin anlayacağınız, yığınlara çelik halatlarla bağlı olduğumuzu, belimizin kuvvetini onlardan aldığımızı gören pinpon burjuvazi, bizi bu yığınlardan koparıp ayırmak

istiyor. Yine nafîle çaballıyor burjuvazi. Komünistler, özel bir hamurdan yoğrulmuş, özel bir çelikten yapılmışlardır. Hem ana ve babaca soyunmaz, nice ülkelerde zorlu sınıf savaşlarını ateşinden geçmiş ve pişmiştir!

Fırtınalı denizlere, çürük yelken ve dağarası delik tekneyle acılmıyoruz! Cıvı cıvı canlı örgütümüz, Komünist Partimiz var! Elimizde savaş pusulamız ve dağ kumkummel haritamız var: Marksizm—Leninizm! Başımızda stratejimiz, kaptan köprüsünde başdümencimiz var: Sovyetler Birliği Komünist Partisi! Girdiğimiz kurtuluş savaşında yolumuzu aydınlatan, başı göklerde deniz fenerimiz var: Sovyetler Birliği!

Yiğitliğimize gelince, niçin övünmeyelim? Dedelerimiz, dişili erkekli, erginliklerini, daha 1871'de, Paris sokaklarında gösterdiler. Babalarımız, 1917'de dünyanın altıda birini altüst ettiler. O günden bu yana, insanlığın tarihinde yepyeni bir yol, bambaşka bir çağ açılmıştır.

Kuvvetimizi niçin söylemiyelim? İnsanlığı faşist ejderinin pencesinden ve uygarlığı, taşlığa düşen bir gaz şişesi gibi tuz—buz olmaktan kurtaran güçlü Sovyetler Birliği, dev adımlarıyla komünizme gidiyor! Yepyeni halk demokrasili ülkelerde sosyalizm çiçek açmış. Taze halk kuvvetleri tanıklar yaratıyor bu ülkelerde.

Kara, sarı karalara, Asya'ya, Afrika'ya, Yakın—Orta Doğu'ya bakın! Emperyalizmin ayakları altındaki sömürgeler, ateş almış, yanıyor. Halkların ulusal kurtuluş hareketleri yükseliyor.

Yeryüzünde ülke sınırları tanımayan barış güçleri cephesine bakın!

Kapitalist ülkelerde işçi, komünist hareketlerine bakın! Gün geçmiyor ki, halk, demokrasi için, özgürlük için savaşmasın, faşist haydutlarla altalta—üstüste vuruşmasın.

Ya bizde, Türkiye'de?

Bizde de savaşlar gitgide keskinleşiyor. Savaş sıralarımız genişliyor. Halk arasında, Partimizin itibarı artıyor. Zayıf tarafımız, yanlışlarımız yok değil. Yiğitleri daha iyi, daha sıkı örgütlemek gerek. Güç kaynakları

istediğiniz kadar. Sömürge köleliğine, emperyalistlere ve onların Türkiye'li ortaklarına karşı, halkımızın savaş gelenekleri var. 1919-1923 yıllarını alın! Kuzey-Dogu'dan, Rusya'dan kopan Büyük Oktobr kasırgası, Türkiye'de özgürlük havası estirdi, halkımızı kurtuluş savaşına kaldırdı. O ulusal savaşta Sakarya, günlerce kan çağladı. İşçiler geceyi gündüze kattı, ellerini kerpeten, dişlerini mengene yerine kullandı ve cephelere silâh yetiştirdiler. Keziban bacılar, Fatma teyzeler, Emine analar, sırtlarında siperlere mermi taşıdılar. Halk, büyük felâketler gördü: Köyler yakıldı, kentler yıkıldı! Kundaktaki çocuklar, boş mermi kovanları gibi yıkıntıların üstünde yuvarlandılar. 35 binlik dritnotlara binen Amerikan-İngiliz korsanları, Türk sularında, 35'lik topraklarının ağzıyla konuşuyorlardı halkımızla... Onlar, "bir solukta Anadolu'yu yutarız" diyorlardı. Onlar, Yunan Kralı Konstantin'in ordularını kiraladılar; Aznavur haydutlarını, Delibaş'ları, Damat Ferit'leri, "Hilâfet Ordusu"nu Türkiye halkının üzerine sürdüler. Babalarımız, kardeşlerimiz, hiç çekinmeden ve göz kırpmadan, bu yedi başlı ejdere karşı koydular.

Kimden ve neyi saklıyor düşmanlarımız? Sovyetler Birliği olmasaydı, İngiliz ve Amerikan emperyalistleri, daha o zaman, bir devlet ve ulus olarak haritadan sileceklerdi. Bunu inkâr edecek olanın alnını karışınız! Ne savaş geleneklerimizi, ne de "kara gün dostumuzu" unutmayacağız!

HORA

Dışarda dalga sesleri azıtıyor. Günesin gözü bulutlanıyor. Akşamın eli kulağında. Aralıkta, kenarda, köşede küçük-küçük maltızlar, fersiz insan gözlerini andırıyor. Maltızlarda tencerecikler buğulanıyor.

Çıplak ayaklı bir köylü mapus, durmuş, maltızlardan birine bakıyor. Bakışı ile tencereyi delecek sanırsın. Bu köylünün gözlerinde acayip bir sarılık var. Bu renk yalnız sürekli açlık çekenlerde olur. Gözlerini geniyor, dudaklarını yalıyor, karnını oğuşturuyor. Karnı ne kadar da çukur. Beş numara bir futbol topu ile şut çeker gibi, tencerelerden birini, onun çukur karnına doğru havale etsen, gol olsun diye, hemen ağzını açacak. Köylüyü yüz yıllık açlıktan kurtaracak savaşı, muhakkak biz kazanacağız. Sayıları milyonları bulan köylü dayılar, işçi sınıfı ile elele verdikten sonra, zafer yüzde yüz garantilidir !

Tayın dağıtılıyor. Çıplaklar kovuşundan fırlıyanlar, ekmeklerin başına üşüşüyorlar. Az önce, tencerelere derin gözlerle bakan mapus, yumruk kadar kara bir tayını ısıra ısıra kovuşuna koşuyor...

Kovuşlarda akşam yoklaması başladı. Birkaç kişi, bir manga askerin yürüyüş taklidiyle, aralığı adımlıyorlar. Isıklıkla bir hora havası tutturdular. Sonra, taşlığın ortasında elele verdiler, yuvarlak bir kasnak biçimini al-

dılar. Kasnak ağır ağır dönmeye başladı. Horada, uzunca boylu bir mapus başı çekiyor:

– Pupa yelken... acıl, acıl...

Halka, alabildiğine acıldı.

– Orcaaa... Kır üstüne, yandan... Haydaaa...

Birbirine kenetlenen eller, bir yerinden koptu, zincirin uçları ortaya doğru aktı, sonra kasnak hemen eski biçimini aldı.

– Aksın... şöyle...

Sanki atlıkarıncada çocuklar dönüyor.

– Al aşağı... şaşma... titre...

Kasnak, olduğu yerde yalpa vuruyor.

– Viyaaaa !...

Kasnak, uçar gibi dönüyor.

Başgardiyan aralığa daldı. Avurdundan salyalar saçılıyor.

– Kovuşlara !...

Halka parçalandı, kasnak dağıldı... Taslıkta köpek havlamaları başladı. Gardiyanlar, ağıla koyun sürer gibi, mapusları kovuşlara tikiyorlar. Aralık boşaldı. Kovuşlar doldu. Kapılar kapandı. Mapuslarla taşlığın daracık serbestliği arasına, paslı mandallar sürüldü.

“HARAŞO... TAVARIŞ... BARBA...”

Yanıbaşımızdaki hücrede, ayakları prangalı iki mapus var. İkisi de idamlık. Biz, geceleri onların sürüdükları zincir sesleriyle uyur, sabahları savurdıkları küfürlerle uyanırız.

Her akşam, gardiyanlar ve jandarmalar sıkı yoklama yaparlar. Bizim üzerimizde “muzır kağıt” ve kalem ararlar. İdamlıkların ayaklarındaki zincirleri yoklar, üzerlerinde ve yataklarında bıçak, kıltestere gibi seyler var mı diye bakarlar. Bu iki kişi, bir gece alt kovuşlardan birinin duvarını delmişler. Nöbetçi jandarmaların üzerine bıçaklarla saldırmışlar. Arkadaşları kaçıp kurtulmuş. Bunlar yaralı düşmüş, yakalanmışlar. Kaçan arkadaşları dağa çıkmış, çete kurmuşlar. Başlarında, Nusrat adında bir köylü varmış. Bu çete jandarmalarla boyuna çarpışıp duruyor.

İdamlıkların hükümleri Yargıtay'dan geçmiş, fakat henüz Meclis tarafından tasdik edilmemiş. Şahidi, ispatı yok ama, bunlara, Hordoloşı adlı bir beyi öldürmek suçunu yüklemişler. Vurulan beyin yeğeni, Halk Partisi'nin koda-manlarından sayılır. Adı Fahri... “Kurtuluş” soyadını almış. Türk faşistlerinin elebaşılardan biri. Vurulan beyin adamları nüfuzlu ama, bu bizim iki idamlığın da arkası boş değil. Dağa çıkan arkadaşları, Hordoloş'ların

gözünü yıldırılmışlar. Daha geçenlerde, beylerden birinin konağını yaktılar. Köylüler bu isyancıları arkalıyor.

İdamlıklardan birisi tıknaz, kır saçlı. Osman kaptan derler ona. Kurt gibi bakar! Arkadaşı uzunca boylu. Gaga burunlu, esmer. Sesi tatlı ve yumuşak. Soyadı: Eksioğlu. Carsıda saraçlık yapıyormuş. Bazen yarı gecelere kadar mani söyler. Bizim en çok hoşumuza giden, cete şarkı-larıdır. o, sık sık tutturur:

*“ Ödemiş’i bastılar,
Çalıya mavzer astılar,
Çetenin kurşunundan
haydaaa ‘...
yürü ‘...
Yunan’lılar kaçtılar.
Dumanlı dağlar.. ”*

O söylerken, Ulusal Kurtuluş Savaşı’nda salgıncı-lara karşı calacakmak dövüşen işçi, köylü halk delikanlı-ları gözlerimizin önünde canlanır. Saraç Eksioğlu, Kurtu-lus Savaşı’nın adsız kanramanlarından.

Bu iki idamlıkla pek çabuk dost olduk. Hemen her sabah, kovuşların kapıları açılır açılmaz, yanımıza dam-larlar. Köylünün cektiklerinden, esnafın derdinden söz açarlar. Dünya ahvalini sorarlar. Bize gazete vermedik-leri için, onlara yeni birşey anlatamayız. Hep onların yarım yamalak duydukları, anlattıkları haberleri yorum-larız.

İdamlık Eksioğlu hoş bir adam. Royuna arkadaşına takılır. Osman kaptan nızlı konuşur. Hiç gülmez. Fakat saraç, arkadaşına sefkatle bakar. O, Ulusal Kurtuluş Savaşı’nın en çetin günlerinde, Sovyet İlmanlarından silâh, cephane taşımış. Osman kaptan bunları bize an-latıyor.

— O zaman Rus’ların da dar günleri idi. Sovyetler’e saldırmıyan gâvur kalmamıştı. Öyle iken, her sefer yap-tığımız zaman, tavarışler bizi el üstünde tutar, hemen motorumuzu yükler, yola vuturlardı bizi. İnanın ki, bize

verdikleri şeyler, o zaman kendilerine daha çok lâzımdı. Onların bu cömertliği olmasaydı, biz ne yapabilirdik memlekete dalan yabancı itlere? Sovyetler bize arka oldu da, İstanbul'dan İngiliz'leri, Amerikalı'ları, Anadolu'dan Yunanlı'ları kovduk... Ankara kalesine oturan haramiler istiyor ki, biz bunları unutalım... Südü bozuk bu namussuzların! Desene, milletini düşünmiyenden komsusuna hayır gelir mi?.. Anapa limanından bizi son defa yola vuran Rus gemicisinin sen sesi halâ kulaklarımdadır: "Haraşo... tavarış...barba!"

Türk halkının, büyük komşusu Sovyet halkına karşı beslediği minnettarlık duyguları, ayakları prangalı, kır saçlı kaptanın ağzından Rusça olarak çıkan "İyi..! yoldaş...savaş!" sözlerinde düğümlenmiştir.

TAŞÇI HASAN'IN MİRASI

Kentin kenarında bir maden ocağı var. Ocak karma, yerli ve yabancı bir şirkettir. Kurşun cevheri çıkarır. Ağır hapisler, bu ocakta bedava çalıştırılır. Karma şirket, savcılıkla anlaşmış, vali ile ağırceza başkanı da cep harçlığı alıyorlarmış. Aynı şeyi yol üstencileri de yapar.

Sabahları jandarmalar gelir, yolda taş kırmağa gidecekleri bir yana, maden ocağında kazma sallıyacakları öbür yana ayırır ve kelepceye vururlar. Sonra bunları birbirlerine zincirler, iki dizi kolunda alır götürürler. Mapus-

ların anlattığına göre, maden ocağında işler çok ağır. Kazma, kürek, balyoz ve küsküden başka alet arama. İşçiler, maden cevherini küfelerle sırtlarında yukarıya çıkarırlar. Kazalara karşı hiçbir korunma yok. Sık sık çöküntü altında ezilenler oluyor.

Türkiye’de kömür ve maden ocaklarında çalışan işçilerin hali, burada angarya çalıştırılan kürek mahkûmlarının durumundan hiç de farklı değildir. Maden ocakları, eski araçlar ve köhne usullerle işletilir. Kazaları önleyecek avara donatımı arama. Hiçbir sağlık yardımı yok. Ağır iş, az gıda, kötü barınak, çeşitli hastalıklar, hele’ince maraz... binlerce işçiyi her yıl mezara götürür. “Sosyal Sigorta” yalnız kağıt üzerinde var. Ama yevmiyelerden barsak keser gibi “Sosyal Sigorta” için % 5 kesilir. Sakat kalanlara, işbaşında kazaya kurban giden işçilerin ailelerine, gözyaşlarından, küfür ve hakarettten başka hiç birşey verilmez.

Türkiye Cumhuriyeti Anayasasına göre, güya “angarya yasak”tır. Hükümet, İkinci Dünya Savaşının başında, bir koordinasyon kararı ile, yükümlü iş sistemi kurdu. Zonguldak ve ona bitişik iller için bu sistem uzun yıllar sürdürüldü. Köylüler, maden ocaklarında zorla çalıştırılıyor. Yine İkinci Dünya Savaşı boyunca, Ankara hükümeti krom, bakır, kurşun, pamuk, tahıl ve her türlü maddelerle, Hitler Almanyası’nın harp makinesini besledi. İnönü, Saraçoğlu ve Bayar gibi büyük kapitalistlerin ortak oldukları “İhracat Birlikleri”, bu satışlardan, Almanya ile alışverişlerinden yüz milyonlarca lira kazandılar. Bütün bunlara da “Tarafsızlık siyaseti” dediler. Burjuvazi, Türkiye halkıyla alay ediyor!

Dün, kurşun madeni ocağında, kazmacı mapuslardan birisi çöküntü altında kaldı, kafası ezildi. Arkadaşları, mapusun ölüsünü cezaevine getirdiler. Müdür, ölüyü içeriye bıraktırmadı: “Ben mezar bekçisi değilim!” demis. Hakkı var. Herifcioğlu “ölüler evinin” baş zebanisi. Ama jandarma komutanı da, çalışmaya götürdüğü mapusların ölüsünü-dirisini cezaevine tam teslim ettiğini iddia ediyor. “Kursunlu Anonim Sirketi”nin hiç aldırışı yok. Kılı

kırk yararçasına "yasaya" uyuldu: Köylü mapusun ölüsü bütün gece yağmur altında kaldı... Nihayet, bugün öğleye doğru savcılık izin vermiş, ölüyü gömüyorlar.

Cezaevinin arka tarafı, kentin mezarlığına bitişiktir. Çıplaklar kovusu'nun pencerelerinden mezarlığa bakıyoruz. Birkaç mapus, jandarmaların süngüleri arasında, mezar kazıyor. Dün maden ocağında kafası ezilen ve bütün gece yağmur suları ile yıkanan ölüyü tabutsuz, kefensiz gömüyorlar. Bu mapus, bir karış toprak için adam vurmuş, 15 yıl ceza giymişti. 15 yıl sonra da çıksa, yine toprak için kan dökeceğine nikâhlısının başına yemin etmişti. Servi ağaçlarının dibinde iki arşınlık bir çukura gömülen Venek'li Taşçı Hasan, toprak davasını, oğullarına miras bıraktı.

Şaka değil! 6 milyon topraksız köylü, "toprak!" diyor da başka birşey demiyor. 6500 büyük derebeyi, 20 milyon köylünün ensesinde boza pişiriyor. Köylü sorunu, çözülmemiş toprak davası, acıları ve kanlı kavgalarıyla, bütün keskinliği ve heybetiyle karşımıza dikilmiştir. Ya bu deveyi güder, ya bu diyardan gideriz. Komünist Partisi bu kördüğümü, bu açık, zorunlu sorunu muhakkak çözecektir! Köylüye, doğru yolu, toprak almak yolunu gösteren biricik parti, Komünist Partisidir.

Venek'li Taşçı Hasan'ın dul karısı, köyden gelmiş, mezarlıktaki servinin dibinde ağlıyor... Bir gardiyan, bu kadına kocasının "terekesini" teslim etti. Eline bir de kağıt tutuşturdu kadının, sonra çekilip gitti. Ağlıyan kadının ayakları önünde kocasının "mirası": Bir su kabağı, bir toprak çanak, kırk yamalı bir mıtıl... Kadının elinde "Kurşunlu Anonim Şirketi"ni temize çıkaran, adliye doktorunun raporu...

“ÇETE”

Bolşevik yattığı kovuşa götürdü bizi. Çok neşeli bir delikanlı. Arkadaşım ona okuma yazma öğretiyor. Okula gitmemiş. Zeki, herşeyi cabuk kavıyor. Inatçı, kavgacı bir karakteri var. Sık sık dövüşür. Fakat yine de mapuslar onu çok seviyor. Gözü açık. Kafasında “besprizorni” kimsesiz çocukların hayalleri esmiyor değil. Hapse pek gençken düşmüş, fakat hiç bozulmamış. Simdilik sigaradan başka birşey kullanmıyor.

Bu kovuşta, Bolşevik'ten küçük, 12 yaşında bir çocuk yatıyor. Dağda, Nusret'in çetesinde “haberci” imiş. Jandarmalar yakalayıp dövmüşler. Kacmış. Sonra şehirde, caminin içinde, buranın en yaman tefecilerinden Perili'yi tabanca ile vurmuş. Hapisler, “Çete” diye çağırırlar onu. Bolşevik, Çete'ye ağabeylik yapar, gözetir. Çete de okumaya hevesli. Defter kalem aldırttı. Daha simdi-den alfabeyi öğrendi. Özenerek yazdığı kelime: “Çete”dir.

İT İTİ ISIRMAZ

Arkadaşım ve Bolşevik, eski bir kilim parçasının üzerine yanyana uzanmıştır. Arkadaşımın sarı saçları, onun siyah dalgalı saçlarına karışacak gibi oluyor. Kafa kafaya vermiş, konuşuyorlar. Çete ağzını acmış, dinliyor.

— ...Sen diyorsun ki, bu hükümet zenginlerin, beylerin, enseli ağaların. Mahkemeler, jandarmalar onların elinde. Değil mi ?

— Öyle... Yalan mı Bolşevik? Bak bu hapisanede hep fakirler: esnaflar, köylüler, kayıkcılar yatıyor.

— Yok, dur!.. Öyle diyorsun ama, bak su cipil gözlü, sarı adam, Kalafatçı-tüccardır. Hem de Halk Partisi'nden... Hani sen bana dedin ki, Halk Partisi zenginlerin, tüccarların, beylerin partisidir?..

— Bir defa, bu hapisanede zengin dedikleri bir iki kişi. Bunlardan da birisi babasını soymuş. Su peştamal fabrikatörünün oğlu. Bu zenginler dünyasının temeli böyle... Özel mülkiyete dayanır bu kuruluş... Sermayeye el uzatıldı mı, babasının oğluna, torununun dedesine merhameti yok...

Bolşevik garip garip arkadaşının yüzüne bakıyor: "Özel mülkiyet" "Sermaye" Bu sözleri anlamıyor. Dünyada bir dikili kazığı yok !

— Cumhuriyet Halk Partisi'ne gelince, adına bak-

ma. Bu parti biraz da kırk ambara benzer. İçinde kimler yok ki: Bankerler, büyük çiftlikçiler, fabrikatörler, aracı tüccarlar, simsarlar, doktorlar, yazıcılar, derebeyleri, ağalar, memurlar birbirinin omuzuna binmiş. Dışardan bakınca canciğer kuzu sarması gibi görünürler. Ama bir de içine bak: hırlaşıyor ve birbirlerinin keselerine dokundular mı çekişiyorlar... Bu partide sözünü geçiren ve her şeye hükmeden, kaba zenginler, bankerler, toprak beyleri, kalantor aracı tüccarlardır.

– İt dişi, domuz derisi, desene...

– Öylesine öyle. Ama, bütün kavgaları şu bizim yorganın başındadır. Bak, bu yalıboylarında, Mataracılar, Baltalar, Kurdoğluları, Kefeliler birbirlerini çekemezler. Ama köylüye, fakir halka karşı sözleri bir...

– Öyle... İt iti ısırmaz derler...

– Bu itler, sokak köpeklerine benzemez... Na, şu Kalafatçıyı al. Herif faizciymiş. Haldoz portakallıklarını köylülerin elinden almak isteyen bu... Mataracı daha baskın çıkmış. Ne olmuşsa köylülere olmuş... Bunun el altından Mataracı'ya karşı kıskırttığı cahil köylüler, çıplaklar kovusunda açlıktan ölüyorlar. Hasını bunun yakasını çoktan bırakmış. Senin cİL gözlü, içerde de "bey" diye yaşıyor...

– Öyledir... Nelerini bilirim bu domuzun. Burasının ikinci müdürü. Geceleri evine sık sık çıkar. Onun yüzünden burada iki defa adam vuruldu. Şimdi sizin peşinizdedir. Hep müzevirlik eder. "Komünistler Moskof gâvurudur" der. Sizin için "millet bilmez, ana avrat tanımazlar" diye söyler.

Arkadaşım ve Bolşevik, başka konulara daldılar. Bolşevik, ona bir balık avını anlatıyor...

HERİF “SAYLAV” OLDU

Bu konuşmanın üstünden iki gün gecmemisti. Yağmur yağıyordu, bulutlar alçaktı. Cezaevinin içine karanlıklar cökmüştü. Böyle günlerde mapuslar aralığa çıkamıyor. Yine kasvetli bir gün. İçerisi ölü gibi.

Birdenbire bir gürültü koptu. Bağırıyorlardı:

— Kerhaneci... dindarlık satarsın... sonra da odanda genç delikanlılara sataşırısın...

Bolşevik ile yakışıklı bir delikanlı, çil gözlü adamı ite kaka tıraçaya sürüklüyorlar. Bir yandan da tekme tokat gidiyorlar...

Mapuslar kovuşlarından dışarıya fırladılar. Ortalık birbirine karıştı. Küfürlerin bini bir paraya... Aksakallı, uzun boylu bir mahkûm bağıra bağıra konuşuyor:

— Vurmayın ! Pise el kaldırmaya gelmez... Öldürmeyin, rezil edin !

Kalafatçı'nın sarı çil suratı, kefen gibi olmuş. Herif ecel teri döküyor... Mapuslar Kalafatçı'nın donunu kırından çıkarıp, boynuna astılar. Tencere dibiyle yüzünü karaladılar... Sonra, taşlığa salıverdiler. Bütün mapuslar onun yüzüne tükürüyor. Tağmur yağıyor. Çil suratlı herif, hiç utanmıyor. Sağ kaldığına seviniyor.

Biz, doğrusu Bolşevik'i bu kadar açık göz ve kumaz bilmiyorduk. Meğer o, Kalafatçı'nın, uçkuruna temiz olma-

dığını bildiği için fırsat kolluyormuş. Tipukı adlı bir Lâz delikanlısıyla sözleşmişler. Bu ahlâk düşkününü herif, yanına hizmetçi diye aldığı mapus bir fakir köylü çocuğuna sataşmaya kalkmış. Bolşevik ile Tipukı, bu tefeci beyi bir punduna getirip bastırmışlar. Bütün mapusların önünde onu rezil ettiler.

Bolşeviğin bu oyunu, savcılığın, valinin bize karşı kurmuş oldukları tuzağı bir hayli bozdu. Cil gözlü herifin, bizi lekelemek için uydurduğu iftiralara mapuslar artık zor inanırdı.

Yıllar geçti. Cumhuriyet Halk Partisi çöktü. İnönü'nün itibarı kalmadı. Birbiri ardınca, birbirinden geri partiler ortaya çıktı. Çöküntüyü önlemek ve reaksiyoner egemen çevrelere daha kolay manevra yapma olanakları sağlamak için, Bayar ve omuzdaşları Demokrat Parti'yi kurdular. Ne dersiniz? Kalafatçı, bu partinin gönüllü çığırtkanlarından biridir. Meydanlarda çıkar bağıırır. Amerikalıları göklere çıkarır. "Ahlâk" ve "namus"tan söz eder. Komünistlere atar tutar. Bayar, onu pek beğenir. Gazeteler, Kalafatçı'nın Ankara radyosuna direktör olacağını yazdı. Sonra Kalafatçı, Demoktar Parti'den sayılav çıktı.

ŞARKI SÖYLÜYORUZ

Duruşmalarımız, savcının isteği ile, boyuna geri atılıyor. Hem bizi artık durusmaya geceleri götürüyorlar. Salona kimseyi sokmuyorlar. Mahkeme, duruşmalarımızın kapalı olmasına karar vermiş. Ama bunlar duruşma değil, pandomima. Onlar soruyor, biz susuyoruz... Savcı, hep idamımızı istiyor.

Cezaevinde, şimdilik, gündüzleri öteki mapuslarla aralığa çıkabiliyoruz. Fakat bu da çok süreceğe benzemiyor. İki aydan beri kuru tahtalar üzerinde yatıyorduk. Lâz mapuslar bize bir yamçı hediye ettiler. Arkadaşım, bu sal-kım saçaklı yamçıya sarınmış, uyuyor...

Demir parmaklığa abanmışım... Bu deniz kıyılarının havası ne kadar oynak. Daha demincek, testiden boşanır-casına yağmur yağıyordu. Şimdi, güneş denizin sırtında pul pul yanıyor.

Ben iyice dalmışım. Islıkla "Budönni marşı"nı çalışıyorum. Gözlerimin önünde sanki kızıl atlılar akın ediyor.

Sürünen zincir sesleriyle kendime geldim. Bizim idamlıklar kapımızın eşiğine dikilmiştir. Arkadaşım da uyandı.

— Buyurun kaptan! Ne öyle eşiğin üzerinde duruyorsunuz ?

– Dün akşamki o komünist türküsünü bir daha söyleyin ne olur? Duvar arkasından sözlerini secemedik.

– Canım hele oturun bir kere! İstedığınız komünist türküsü olsun. Bundan kolay ne var?

Sesten yana bende hiç hak vergisi yok. Arkadaşım benimle alay eder. Ama içimizi dökmek için, kâh ben ona, kâh o bana uyar, ver yansın şarkı söyleriz. Bizim Kap-
tanla Sarac'ın gönlünü yapmak için, hafiften tutturduk.

“

Başa bayrağımız Leninizm!

Bayrağını yükselt!..

Daha, daha yükselt!

Yükselt bayrağı yukarı.

Bugüne vuralım!

Yarını kuralım

Kaldıralım sınıfları!

“

Sesimiz perde perde yükseliyor. Mapuslar bizim hücremize akın ediyor. Demir parmaklığın ağzı, bir hoparlör gibi sesi dışarı yayıyor. Taşlıkta ayak sesleri kesildi. Cezaevinde “cıt” yok. “İzmir Grevcileri” şarkısını söylerken, birdenbire taşlıktan keskin düdük sesleri koptu:

– Kovuşlara!.. Kesin! Nedir o zırlıtı! Kovuş-laraaa!

Akşam yoklaması başladı. Gardiyanlar mapusları sayıyor. Bu akşam her zamankinin tersine bir şey oluyor. Yoklamada, savcı, cezaevi müdürü ve jandarma komutanı da var. Evvelâ mapusları kovuşlara doldurdular. Sonra birer birer dışarı çıkarıp, üstlerini başlarını aradılar. Araması yapılanı, aralıkta sıraya diziyorlar...

Jandarmalar, gardiyanlarla kovuşlara daldılar. Jandarmaların nalçalı postallarından başka ses çıkaran yok. Jandarma subayı bağıra bağıra konuşuyor:

– Bıçak Bolşevik'in yatağında çıktı... Tipukı'yi de alın onunla!

– Atın polise, sonra görüşürüz onlarla!

Subay, kamçısını cizmelerinde şaklatıyor. Müdür, küçük bir tabakadan, faras kadar bumuna enfiye çekiyor... Müdürün casusu olan çil gözlü hergele, savcının karşısında sırtıtıyor. Alçak, intikam alıyor. Mapusları kovuşlara doldurdular. Kapılar kapanıyor, mandallar sürülüyor. Ortalığı karanlıklar bastıyor...

Arkadaşım, bu hücrenin kısacık boyunu uzun adımlarla bitirmek istiyor. Sarı dalgalı saçları sanki dimdik duruyor. Kendi kendine konuşuyor. Düzdüğü koşuk parçalarını tekrarlıyor:

“ . . . . .

Susuyoruz,

susuyor,

Bir fisek yatağında kurşun nasıl susarsa!

Haykırsın sıkıysa sükûtumuzdan hızlı,

Gök kubbenin altında öyle bir seda varsa!

“ . . . . . ”

Aralıkta zincir sesleri taşları yalıyor. Parmaklığa atıldık. Zincir sesleri taşlarda parçalanıyor. Kör fenerlerin aydınlığında iki gölge sallanıyor: Bolşevik'in gölgesi. Tipukı'nın yürüyüşü. Onları polise soktular. Aralık, kör bir kuyuya benziyor.

BOA YILANI VE SIRTLAN

Günler zor doluyor. Ağırcezada mühürlenene bir günü akşam etmek, nefesle katran eritmek gibi bir şey. Saatlerin yelkovanlarına, sanki rüzgârsız havada ağır yelkenler açmışlar. Bazan, dakikalar yıllarkadar uzar.

İlk bakışta, daha doğrusu üstünkörü bakarsanız, günler birbirine benzer. Buna bakıp da, şu dört köşe duvarların arasında hayat akıyor sanmayın! Bu yosunlu taşların içinde de savaş sürüp gidiyor. Uzatmıyalım. Zincire vurulan günleri, altı köşeli bir tavla zarı gibi önümüze atmayın!

Geceyarısı. İdare lâmbasının kör ışığı insanın gözlerini bulandırıyor. Kapı açıldı. Jandarma subayı ve başgardıyan içeri girdiler. Subay bana,

— Giyin, dedi. Vali bey istiyor!

Benim zaten soyunduğum yoktu. Yalnız ayakkaplarımı giydim. Arkadaşım yüzüme bakıyor. Benim gibi, onun kafasından da kötü olasılar geçtiği belli...

Süngülü jandarmaların arasında cezaevinden çıktık. Yürüyoruz... Vali konağı deniz kıyısında. Taş yapıyı, sarmaşıklı karayemiş ve manolya ağaçları kaplamış... Limanda yatan bir yolcu vapurunun ışıkları yanıyor. Bu elektrik ışıkları da kıyıya vurmaya, insan kendisini ormanda sanır... Temiz hava başıma vurdu...

Jandarmalar konanın kapısında durdular. Subay beni önüne kattı.

Merdivenlerden çıkıyoruz... Geniş bir sofa. Bir polis komiseri yüksek bir kapının önünde nöbet bekliyor. Kapının her iki kanadına Sultan Hamit'in turaşı islenmiş.

İçeri giriyoruz. Odanın geniş, yüksek pencereleri denize bakıyor. Yerdeki halılar, tavanda ve duvarlardaki nakışlar eski çağları canlandırıyor. Eski bir makam koltuğu... Büyük burjuvazinin, toprak ve çiftlik beylerinin temsilcileri padişahlardan devraldıkları devlet makinesine dokunmadılar. Onlar, bu zorbalık aracının üzerine bir vernik çektiler, bir de "T.C." (Türkiye Cumhuriyeti) etiketi yapıştırdılar. Valisi, generali, hakimi, subayı, memuru, polisi, jandarması ve ordu kadrosu ile bu ezgi makinesi İttihatçı'lardan kalmadır!

Geniş bir koltuğa göbekli birisi yayılmış. Gerdanı kat kat. Avurdu yayık. Rengi marsık gibi. Bunun, vali olduğunu anlamakta güçlük çekmedim. Ona "Göbekli Arap" derler. Yandaki koltukta sarışın, kurucu, sırtlan bakışlı birisi var. Dudaklarındaki sigarasıyla baston yutmuş kaz gibi geliyor insana. Subay arkamda duruyor...

Vali, höpürdete, höpürdete kahve içiyor. El hokkabazlıkları gösterircesine, fincanı parmakları ucunda evirip çeviriyor. Bu et yığını, soğukkanlı bir cellâttır. Artvin ve Ardano's'da, kadın, ihtiyar, coluk çocuk binlerce Ermeni'yi yalçın kayalardan uçurumlara attırmış. Coruh ırmağına döktürmüş. Lâz'ların can düşmanıdır. Nice köyleri yaktırmış. Cano köyünün harabeleri hâlâ duruyor. Bu vali bir baykuştur! Bu faşist, Ankara'nın, ulusal azınlıkları zorla Türkleştirmek politikasını uygulayan zorbalardan biridir!

Ayakta duruyorum. Her ikisi de beni yukardan aşağı süzdüler. Ben de inadına onların gözbebeklerinin ta içine bakıyorum. Nereden saldıracaklarını bilmiyorum.

Vali, gövdesini kımıldattı, kafasını ileriye doğru kaldırdı. Ne bileyim, bu anda o, bir boa yılanını andırıyor. Fakat ben, onların karşısında tavsan değilim. Nihayet herifin kalın dudakları oynadı!

— Türkiye Komünist Partisi kimdir?

Az kalsın ağızımdan kaçınıyordum: "Doğrusu bu yasta, bu zekâ!.." diyecektim. Fakat daha usturuplu davrandım:

- Sorduğunuz soruya göre bu, bir adam olsa gerek?

Bu defa yandaki sırtlan bakışlı adam atıldı. El kadar bir kağıdı burnuma dayadı:

- Bak, bunu sizinkiler, arkadaşların çıkarmış...

Kağıdı hemen geri çekti. Ben yalnız, kağıdın başında ve sonundaki iri harfleri seçebildim: "Emekçi halka... Komünist Partisi..."

Sarı adam gözlerimin içine bakıyor. Boyuna bana, soyadları, isimler soruyor. Masanın üstünden fotoğraflar aldı, gösterdi. Ben cevap veriyordum:

- Bilmiyorum, tanımam!

- Onlar, seni tanıdıklarını itiraf ediyorlar. Bak ifadelerine!

- Atmışlar. Uydurma şeyler bunlar.

- İnkâr et bakalım. Kurtulamazsın!

Beni böyle geceyarısı sorguya çekmekle belli ki, herifler bos atıp, dolu tutmak istiyorlar. Ellerinde kozları sağlam olsa, böyle davranmazlar.

Bildirgeyi görünce içim ferahladı. Ama sorulan soyadları ve gösterilen fotoğraflar canımı sıktı... Demek ki, yeniden yakalananlar var...

Vali, koltuğuna daha fazla yayıldı. Bir bana bakıyor, bir fotoğraflara. Sonra da el kadarcık kağıtlara. Suratını buruşturdu. Hırlar gibi bir sesle, arkamdaki subaya seslendi:

- Götürün!

Dışarı çıkarken, sırtlan bakışlı adam, arkamdan bilinen tekerlemeyi savurdu:

- Biz hancı, siz yolcu iken...

“İNGİLİZ ZİYA”

Gerçekten de, epey bir zaman sonra, bu sırtlan herifle bir kez daha karşılaştım. Bu, Emniyet Müdürlüğü Komünist Masası seferlerinden “İngiliz Ziya” idi! İstanbul’un işgali zamanında “İngiliz Muhibleri Cemiyeti”nde idi. Entelijans Servis’de, albay Maksuvel’in emrinde çalışırdı. Nice yurtseverler, İngiliz Ziya yüzünden, Arapyan Hanı’nın bodrum katlarında iskence altında can vermiştir!..

Parmaksız Hamdi, beni ikinci defa olarak İngiliz Ziya’nın karşısına çıkardı. Parmaksız Hamdi, bir komünistin 1950’de İstanbul’da yapılan duruşmasında 36 yıldanberi Emniyette çalıştığına, komünist masası seferlerinden biri olduğuna yemin etti. O da, İstanbul’un işgali sırasında, Galata—Karaköy semtinde, Amerikan polisinde çalışırdı. İstanbul’un o zaman birkaç ağası vardı. Bunlardan biri Amerikan amirali Bristol, ötekisi İngiliz generali Harington’dur. İstanbul Emniyet Müdürlüğü, o zaman da şimdiki Sansaryan Hanı’nda idi. Bu Amerikan ve İngiliz ajanı hergeleler, o zaman da yurtseverlere, komünistlere bu binanın bodrumlarında ve üst katlardaki odalarda şimdiki gibi iskence yaparlardı. İngiliz Ziya’lar, Parmaksız Hamdi’ler, Kara Kemal’ler, Sarı Kemal’ler ve daha bir sürü soysuz!.. İşte Türkiye Cumhuriyeti’nde “güvenliğin” belkemiği. Bunlar, bütün iğrençliği, barbarlığı,

yiyciliği, satılık cibilliyetiyle, bugünkü Türk polisini gösterirler.

İngiliz Ziya ile ikinci karşılaşmamız, birincisine hiç benzemedi. Bu defaki odanın "dekoru" başka idi: Sivil memurlar ellerinde uzun sopalarla iki sıra olmuşlardı. Yerde, canlı mı, cansız mı belli değil, birisi yatıyordu. Dösemeye kan sızıyordu. Baygın yatan yaralıya, beni tanıyıp tanımadığını sordular. Üzerine su döktüler. Ayıltamadılar. Kargatulumba alıp göturdüler...

İngiliz Ziya, vahşi bir hayvan gibi üzerime atıldı. İlk yumrukta ben onu devirdim. Dört yandan saldırdılar. Enseköküne ağır bir şeyle vurdular... Neden sonra, kendime geldiğim zaman, İngiliz Ziya'nın da bir gözü şişmişti... O, kerpetenle etlerimi koparıyor, sigarasının ateşini yaralarımına bastırıyordu. Kollarım bağlı idi. Onlar, her gün yeni bir işkence buluyorlardı. Bu işkenceler haftalarca sürdü...

ANA

İngiliz Ziya, bir gece beni, Ziyet adında bir dokumacı ile yüzleştirdi. Masa sefi, bu işçi kadına beni tanıyıp tanımadığını sordu. Kadın cevap verdi:

— Hayır, tanımıyorum!

İngiliz Ziya kudurdu. Sonra, yanında duran Parmaksız Hamdi'ye döndü, bağırdı:

– Bu kaltağın memede çocuğu var. Göster kendini!
Kara ve Sarı Kemal'ler dokumacı Ziyne'tin üzerine atıldılar. Entarisini yırttılar. Kadın'n göğsü ve memeleri meydana çıktı. Parmaksız Hamdi, raptiye iğnelerini Ziyne'tin memelerine saplıyor. İşçi kadın'n göğsünden kan fışkırıyor. Ağzından tek bir kelime çıkıyor:

– Tanımıyorum!

İngiliz Ziya, masanın üzerine oturdu. Kadıköy'e evine telefon ediyor. Karısıyla şakalaşıyor.

İşçi Ziyne bayıldı, düştü. Ben yaralıyım, ayağa kalkamıyorum. Küfrediyorum. Ziyne inliyor... Ben bu işçi kadını, her zaman saygı ile, anam gibi anıyorum. Bu ana beni, kundaktaki oğlu kadar tanıyordu... İstanbul dokuma ve tütün işçilerinin birlikte yaptıkları büyük grevi yöneten komite, onun evinde toplanmıştı...

KÖPEK LEŞİ

Yıllar sonra, sabahın erken saatlerinde, Yüksek-kaldırım'dan Kuledibi'ne giden yolda, harf dökme atölyelerinden birinin önünde, gelip geçen duraklıyordu. Taşlara kara kanlar akmıştı. Kaldırımın basamaklarına birisi uzanmıştı. Ölüyü sanki ayaklarından, başaşağı asmışlardı. Dudakları yan açıktı. Ağzındaki altın dişleri sırtıyordu. Göğsüne, tam kalbinin üzerine bir Bursa kaması saplanmıştı. Ne kadar da iğrençti. Bu ölü, dokumacı Ziyne'ti

ve daha nice devrimcileri ele veren, azılı bir provakotörün leşi idi...

ELİMİZDEKİ BİRİCİK SİLÂH

Vilâyet konağından, yine jandarmaların süngüleri arasında cezaevine döndüm... Sabahın alaca karanlığı... Aralığa girdik. Arkadaşım, demir parmaklıklara sarılmış, bekliyor. Hücreye ayağımı atar atmaz kucaklaştık... Olanı biteni anlattım ona. Yattık. Deliksiz bir uyku çektim...

Bu cezaevinin acayip özellikleri var. Hergün arama yapılır ; yine de mapuslar içeriye bıçak, kama, hatta tabanca bile sokarlar. Esrar, güya el altından satılır, fakat açıktan açığa icilir. Bunların kaçakçısı çok. Müdüründen, jandarma komutanına kadar hepsinin parmağı var bu işlerde.

İçeriye okuyacak birşey, gazete veya kitap sokmazlar. Bunun bir sebebi, mapuslar arasında okur-yazarların pek seyrek olmasıdır. Halbuki, mapusların ellerine bıçak vermek, kafalarını alyonla tütsülemek, idare mekânızmasını çevirenler için hem kârlı, hem elverişlidir. Mapusların çoğu köylü, ama esrar içenler az değil. Birçoğu, cezası kesilinceye kadar, evvelâ namaza, duaya sarılır. Ceza giydikten sonra da esrara dadanır. Yavaş yavaş ruhça, vücutça bozulur. Esrarın arkasından kumar, ondan sonra da ne isterseniz o gelir.

Bu zindanda üç ay yattık. Oldukça da “serbest” idik. Hani gündüzleri öteki mapuslarla aralığa çıkıp hava alabiliyorduk. Böyleyken, içeriye gazete ve kitap sokmanın yolunu henüz bulamadık. Dünyadan haberimiz yok. İçerde bize sempati gösterenleri, elbette hemen böyle bir işte kullanamazdık. Düşmanın bize karşı kurmuş olduğu plânı biliyorduk. Durum o hale geldi ki, su elimize geçen gecici “serbestlik” de bes para etmiyor.

Ama bir de bunun tersini alın: Doğu’da, Dicle’nin kıyısı. Dik bir yamacın kenarında kale burçları. Surlar, kenti cepcevre kucaklamış. Kale kapıları, yalnız o ferman dinlemeyen Karacadağ rüzgârlarına açık. Hele o zamanlar, burası hemen hemen kuş uçmaz, kervan geçmez bir yerdi. Bu diyar, burjuvazinin kanla, atesle, kılıçla içine daldığı Kürdistan’dır¹

İçkale’de, yattığımız zindanın etrafında, dört kat duvar vardı. İçerde, öteki mapuslardan büsbütün ayırmışlardı. Beş yıl boyunca, gündüzleri hava almak için bile avluya bırakmazlardı. Genel Emniyet, üzerimize özel bir kontrol koymuştu. Emniyet Şefi Kabakkafa Osman: “Bu kalede, benden izinsiz sinek bile uçmaz!” diyerek övünürdü. Sonra, politik mapuslar arasında bir sürü provokatör vardı. Bunlara karşı yaptığımız savaşlar, yıllar boyunca bir dakika bile kesilmedi. Sıkı parti disiplini ve komünist onuru yüksek tutmak! Elimizdeki biricik silâh da bu idi.

Bu şartlar içinde, yalnız Kürt köylüleriyle hapishanenin içinde değil, dışarısı ile de bağlanmak yollarını bulduk. Düşününüz! Lenin’in kitaplarını, bu kalenin içiçe kapanan yedi kapısından ve kalın duvarlarından içeri soktuk. Okuduk. Sonra, bu kitapları Ankara Cezaevi’nde yatan arkadaşlarımıza ulaştırdık.

Ama burada² Cezaevi limandaki iskelenin üzerinde, gelen yolcu vapurlarını parmaklıklardan görüyoruz. Bir iskele ötede, yanbaşımızda neler olduğunu bilmiyoruz...

Mapuslara gelen görüşmecilerin anlattıklarına göre, Samsun’da işçiler grev yapmış, polis ve jandarmalarla vurmuşlar. Ereğli’de grevciler, “polis sosyalisti” Ethem Ruhi’yi iskeleden denize atmışlar.

İstanbul Cezaevi'nden buraya bir sürgün geldi. Terlikçi Nuri derler ona. Karagümrük'lüdür. Terlikçi kalfası imiş. Açıkgoz, kulağı delik birisi. Kabadayı gecinir. Argoyu hem Galata, hem Aksaray raconu ile karıştırıyor. Öğrendik ki, İstanbul Cezaevi'nde 100'e yakın komünist, 15 gün açlık grevi yapmışlar. Grevin nedenini ve isteklerini gazetelere yazmışlar. Grevcilerin arasında kadınlar da varmış. Arkadaşlarını prangalara vurmuşlar. Bir defasında mahkemeden çıkarken, komünistlerle jandarmalar çarpışmış. Halk, komünistlerin tarafını tutmuş. Arkadaşlardan yaralananlar varmış. Terlikçi bize, arkadaşların soyadlarını doğru olarak veriyor.

İngiliz Ziya'nın buralara niçin geldiğini, geceyarısı beni niçin göbekli Arabın karşısına çıkardıklarını şimdi daha iyi anlıyoruz.

Terlikçi'den birsey daha öğrendik. Gazeteler bizim fotoğraflarımızı basmış. Altlarına da: "İdamları istenen komünistler" diye yazmışlar. Böyle birsey, bize karşı kurulan kanlı plâni bozuyordu. Halk tutulduğumuzu duymuştu. Savcılığın, duruşmalarımızı neden uzattığı anlaşılıyor. Demek ki, punduna getiremiyorlar.

Biz içerde, eli kolu bağlı durmuyoruz. Bizden yana adam kazanıyoruz. O birbirine düşman gruplar arasındaki çekişmelerden faydalanmak, çevrilen entrikaları bozmak hünerini, biz de hapislerde yata yata öğrendik.

Bu cezaevinde Demirci Ali adında birisi var. Mapusların saygısını kazanmış. Uzun boylu, esmer yüzlüdür. Mevlevî külâhına benzer şivri bir kabalak taşır. Uzun, siyah bir entari giyer. Sigara çubuğu elinden düşmez. Konuşkan değildir. Vergi borcundan yatıyor. Bu demirci, fabrikada yanına çıracak girdiğim ilk ustamı andırıyor. Doğruyu sever, sözüne tok bir adam.

Demirci Ali ustanın, su bizim idamlık kaptan ile Sarac'ı pek sevdiği belli. Gündüzleri onların yanından ayrılmaz. Ali usta, bizi yattığı kovuşa davet etti. Arkadaşlarına ve bize kahve ısmarladı. Çubuğunu yaktı. Kırığı çalmış uzun bıyıklarını nasırlı parmakları arasında kuvıyor. Yumuşak bir sesle konuşuyor:

— Bizim zanaat ağırdır, pistir. Tabaklık de öyledir. Ama temiz is çıkarınız. Çeliği tavlamak, ona su vermek zevktir! Bizim Ekşi'nin işlediği bütün kesele: ni hangi sarac çıkarabilir? Peştemalcının tezgâhta mekik atması, masura doldurması, hep zanaattır. Emegi, ustalığı severiz. Ah bu tersine dünya, hele bizim memleket! Çoluk çocuğu doyuramaz olduk. Başka türlü daha iyi yaşıyabilirdik...

Demirci sustu. Daldı. Sigarasını tazeledi. Sonra birdenbire açıldı:

"Yalan olmasın. Kasımdaydı. 1919 olacak. İngilizler, Amerikalılar çoktan İstanbul'a girmişti. Onlar, bu bizim kıyılarda da görünmüştü... Birinci Dünya Savaşında esir düşenler dönüyorlardı. Bizim çarşıdan semerci Mehmet, kazancı Halit, yelkenci Durmuş sağ salim çıkagelmislerdi. Gelenler, başlarından gecenleri anlata anlata tüketemiyordu. Rusya'da Çarı devirmişler. Halk ayaklanmış. İşçiler başa geçmiş. Komünistler öne düşmüş. En büyüğüne Lenin derler. Çok adaletli imiş. Beyleri kovmuşlar. Toprakları köylülere dağıtmışlar. Şûralar kurmuşlar: "Dünyada ne kadar millet varsa, hepsi kardeş kardeş yaşasın" demişler...

Uzatmıyalım. Her akşam birinin evinde toplanırdık. Dönen esirler anlatır, biz dinlerdik. Bazan içinden çıkılmaz tartışmalar olurdu.

Bir gün tellâl bağırdı: Belediye seçilecekmiş. Çarşıda bu haber yayılır yayılmaz, esirlikten dönenler: "Şûralar kuralım!" dediler. Söktüler mi bunu kafamıza.

— Yeter çektiklerimiz... Başımızda ağa, bey istemeyiz!

Olurdu olmazdı demeye kalmadı, baktım bir sabah, dükkânın kepenklerini kaldırdığım sırada, bizim kazancı Halit çıkageldi:

— Düş önüme Ali usta!

— Ne var?

— Şûra kuracağız! — Sovyet yapacağız!

Bizim esnaflar çarşısı toplandı. Al bir bayrak çıkardılar. Bizim Türk bayrağı gibi, fakat üstünde ay yıldız yoktu. Kocaman bir orak çekiç vardı onun yerinde. Bayrağı

hemen elime verdiler. Önlüğünü çıkarma, dediler. Bizim cemaat, Şeytan pazarından Uzunçarşı'ya doğru yola düzldü. Kimi yakasına, kimi başlığına kırmızı bir kordela takmıştı. "Yasasın Şûralar!" - "Yasasın Sovyetler!" Nara atıyorduk...

O sıralarda bu semtlerin beylerini titreten Keçeli adında birisi vardı. Asker kaçağı idi. Enver Paşa'yı bulsa çiy çiy yerdı. Çetesi büyük değildi. Köylü onu pek severdi. Bizim semerci Mehmet'in akrabası sayılırdı.

Bizim alay hükümet konağına dayanmadan, kale meydanında tüfekler patladı. Ben, bayrağı bir gelin duvağı gibi başımın üstünde taşıyordum. Manifaturacılar, zahireciler dükkânlarını kapıyordu. Kaçan kaçana...

Meğer bizimkiler, el altından Keçeli'ye haber salmışlar. O da çetesiyle dağdan inmiş. İlk iş olarak hapisane-yi basmış. Biz, hükümet konağının önüne gelmeden, vali çoktan kaçmıştı.

Bu gördüğünüz tersanenin kapıları, ardına kadar açıldı. İçerde kimse kalmadı.

Bizim alay hükümet konağına daldı, Bayrak da hep benim omuzumda. Hapisten kurtulanlar: "Ver, biz taşıyalım!" diyorlar, vermiyorum. Bakıyorum, silâhlılar coğalıyor...

Mahkeme salonuna yüklendi halk. Hakim, karşısında duran köylüye:

- Şahit getir, diyordu.

Keçeli, hakimlerin oturduğu yere sıcradı, gür sesle bağırdı:

- Şahitler hazır!

Mahkeme dağıldı. Köylü şaşırmış, etrafına bakınıyordu. Ona:

- Haydi dayı, diyorlardı, git toprağını al!

Halk o gün, akşama kadar, sokakları doldurdu. Halka, 'toplanın da meclis mesveret edelim' dedik.

Ortalıkta ne candarma, ne de hükümet diye birsey kalmıştı. Zenginlerden kimse sokağa çıkamıyordu. Ertesi gün, yakın köylerden halk akın etmeğe başladı. Açlık vardı. Zahire dükkânlarını açtık, fakir fukaraya mısır,

tuz dağıttık. Bir liste yaptılar. Beni de Şûraya aday gösterdiler. İllâ sececeğiz dediler.

Biz, esnaflar carsısı ayaklandık. Ama yanibaşımızda, Fetekoz köylülerinin bile birseyden haberi yoktu. Hapşileri salıverdık, zenginlerin konaklarını basamadık.

Aradan üç gün geçti. Hükümet konağında Şûra (sovyet) sececektik. Derken üzerimize asker çıktı. Kenti bastılar. Vur, tut başladı... Demirdağ'ın yolunu tuttuk. Hayli zaman silah taşıdık. Hükümet pek üzerimize varamadı. Biz de - istiklâl harbi idi - cepheye gittik.

Bizim Şûra hâlâ askıda durur... Demir tavında gerek. Ama bizim gibi hazırlıksız davrananlar, işi böyle ağzına burnuna buluşturır. Elbette, Şûra kurmasını hic kimse anasının karnında bellememiştir. Her ne ise... Bir günün beyliği de beyliktir, derler. ”

Ben, demirci Ali ustanın anlattıklarına bir zerre katmadan, aklımda kaldığı gibi veriyorum.

İhtiyar demirci, bizi etrafına toplayıp, bugün bütün bunları boşuna anlatmadı. Bugün 7 Kasım! Büyük Oktobr Sosyalist Devrimi bayramı! Biz, iki komünist, bu bayramı bu sefer, su deniz kıyısındaki zindanda, Ali usta ile beraber kutladık. Gün oldu, biz bu bayramı, Mardin kalesinde, yer altındaki karanlık hücrelerde, fakat ayakta karşıladık! Diyarbakır kalesinde yatarken de, bu bayramı yine ayakta selâmladık. Tâ uzaklardan halkımıza rapor verdik: “Akındayız! Şavaşlara hazırız!”

YOLUMUZDAN

AYRILMIYACAĞIZ

Rusya'da Büyük Oktor Sosyalist Devrimi'yle yer yerinden oynadı. Emperyalizm sistemi, aldığı yara ile, temellerinden kmee başladı. Sömürge ve bağımlı lkeler silkindi. Türkiye halkı da ayaklandı. Anadolu'yu aralarında paylaşan İngiliz-Amerikan emperyalistlerine karşı, bu kölelik boyunduruuna karşı, bütün bir ulus silaha sarıldı.

Emperyalizmin ahır ömründe, Türkiye'de kapitalizm ucube birşey doğurdu. Bu, üst katlarda üstünkörü geçen bir burjuva "inkılâbı" idi. Cılız, henüz palazlanmamış ve İttihatçı'larla göbek bağı olan burjuvaziyi, memleketin kan damarlarından kopup gelen geniş halk hareketi müthiş korkuttu.

Durum öyle getirdi ki, salgıncılara karşı halk yığınları savastı, işçi köylü can verdi. Ama kapitalistler, toprak beyleri, burjuvazi, Ankara kalesinde tahta oturdular.

Gizlemeye ne hacet ! Bu Ulusal Kurtuluş Savaşı'nda — 1918-1923 yıllarında — işçi sınıfı örgütsüzdü, tecrübesizdi, sayıca pek azdı. Komünist Partisi yeni yeni emekliyordu. Memleketin toplu işçi yatakları, başlıca endüstri yerleri, düşman eline düşmüştü. Ne olduysa halk yığınlarına oldu. Savaşlardan elleri boş çıktı.

Ulusal burjuvazi, silâha sarılan halk yığınlarının başkısı altında, kurtuluş savaşına girmek zorunda kaldı. Gene de bu burjuvazi, ta baştan, el-altından emperyalistlerle pazarlığa girmiş ve onlarla işbirliği yapmak, anlamak rotasından hiçbir zaman ayrılmamıştır.

Memlekette gerici, en terörcü, en sovenist çevreler, daha ilk günden, işçi sınıfına, Komünist Partisi'ne, ilerici yurtseverlere amansızca saldırdı. Onlar her defasında, emperyalist guruplardan biri ile pazarlığa gireriken icerde yığınlara karşı terörü kat kat artırdı. Kurtuluş savaşının en cetin günlerinde, daha ilk adımda, Türkiye halkını hancerledi: Türkiye'nin ulusal çıkarlarını sonuna kadar savunan Komünist Partisi öncülerini kahpece, barbarca öldürdü. Karadeniz'de bu kanlı dramın oynandığı günlerde, Vasington'dan gelen Amerikan generali Harbord'un Ankara'da "hususî temaslarda bulunması" hiç de rasgele olmamıştır.

Burjuvazi, ötedenberi, memleketin ulusal çıkarları, bağımsızlığı ve halkın egemenlik hakları üzerinde, bir bezirgan alışkanlığıyla alışveriş yapıyor. Çoktanberi, bütün bunları emperyalist pazarlarda bozuk akca yerine kullanıyor.

Ankara'nın batakcı politikacıları, şimdi de yeni bir serüvene atılıyor. Anadolu'yu bir arpalık olarak Amerikan emperyalistlerine satanlar: "Ayakları üç kıtaya dayanan Büyük Türkiye" hülyasına kapılmış. Onlar, batakcı Enver'lerin Osmanlı haritalarını önlerine sermişler, sayıklıyorlar: "Kafkasları aşarız... Tuna boylarına çıkarız!" diyorlar. Tuğancı'ların, Türk fasistlerinin elebaşları, Sovyetler Birliği'ne ve halk demokrasili ülkelere karşı savaşa hazırlandıklarını, her köşe başında, her dört yol ağzında ve her gün söylüyorlar.

Fakat, ellerinde Amerikan palası ile caka satan bu sivri akıllı ve tabansız yeniciler, bellibaşlı birşeyi unutuyorlar: Emekçi yığınların savaşını hesaba katmıyorlar.

Biz komünistler, proleter enternasyonalizmine sonuna kadar bağlı kalacağız: Düşmanlarımızın karanlık ic-

yüzlerini, halka hıyanetlerini, batakcılık oyunlarını açığa vuracağız. Türkiye halkının "kara gün dostuna" — Sovyetler Birliği'ne — saldırıya hazırlananlarla amansızca dövüşeceğiz!

Tarih, omuzlarımıza, Komünist Partisi'ne ağır sorumluluk yüklüyor. Biz bu görevin altından, ancak yığın-lara daha sıkı sarılmak, onları örgütlemek ve savaşlara sürmek, Çankaya'da çöreklenmiş bir avuç halk düşmanının hıyanetlerini, cinayetlerini ve plânlarını durmadan açığa vurmak yoluyla kalkabiliriz!

AYAKLARI PRANGALI KARTAL

Kaç gündür arkadaşım, Türkiye'de köylü ve ulus sorunu üzerinde konuşuyoruz. Daha çok bu konuşmaların etkisiyle olacak ki, bugün içimi zaptedilmez bir arzu kemiriyor: "İvan Susanın" operasını dinlemek! Bunu arkadaşşıma söyledim. İçini cekt, gülümsedi:

— Hoş bir dalgasın, dedi... Ben kendi payıma, Straus'un bir valsine bile fitim.

Yine yağmur yağıyor. Bulutlar ne kadar da alcaıldı! Akşam karanlığı basmış gibi. Aralıkta kimse yok. Alt kata, "Dağlılar" kovuşuna indim. Burası pek az gün ışığı alır. Simdi yağmur karanlığında kör bir kuyuyu andırıyor.

Kovuş nöbecisi, duvarlara asılı teneke lâmbaları yakıyor. Şişelerin içinde kızıl diller uzanıyor. Mapuslar

pikelerin kenarına cömelmış. "Dağlılar", en çok böyle oturur. Onlar, yalcın kayalara konmuş kartallar gibi görünüyor insana. Şahin bakışları var gözlerinde. Kımıldadıkça, sanırsın ki bu kocaman kuşlar havalanacaklar. Tavan-da, duvarlarda, lâmbaların kızıl aydınlığında, mapusların gölgeleri kanat çırpıyor...

Ben Şaban adında bir köylünün yanına gittim. Yere serili, keçi kılından kaba dokuma bir kilim parçasına ilişiverdim. Bu köylü, Bolşevik kadar bizi sever. Baş köşede pikenin kenarına cömelmış. Yüzünün çizgileri çok keskindir. Gözlerini, duvarda bir mazgal yarığını andıran demir parmaklığa dikmiş. Akan bir sesle destan okuyor:

*"Caminin önünde ben kana battım,
Kale yokuşunda sipere yattım.
Karakol evine çok kurşun yaktım..."*

Destan uzundur. Coğunu unuttum.

- Şaban, bu destanı kim yazmış?

- Bunu bizim köyün kızları benim üstüme düzmüşler.

Bu göğsü açık mapus, birşeyin üzerine atılacakmış gibi duruyor. Yaralı bir kurdu andırıyor. O anlatıyor, ben dinliyorum:

"Fırtına deresindenim. Köyümüz, deniz kıyısından çok uzakta. Bu dağ köyüne dedemin ne zaman yerleştiğini ben de bilmem. Köy 50-60 ocak tutar. Ama dağınıktır. Beş evi bir arada göremezsin... Toprak bizde pek kıt. Tarlalar dik bayırlarda. Arpa ve mısırdan başka birşey yetişmez. Dere kenarları, sualtı yerler birkaç kişininindir.

Taşlı, dik bir bayırda bizim de iki karışlık bir tarlamız var. Bahar açıyordu. Ah, aah... Bundan iki yıl evveldi. Askerden döneli çok olmamıştı. Yol parası için taş kırmağa götürmüşlerdi. Oradan döneli iki gün olmuştu. Tarlada karımla çalışıyordum. Güneş de iniyordu.

Uzaktan, birdenbire babamın sesi geldi. Sonra, dik boyu ile kendisi görüldü: Sakalını yoluyordu. Gözleri yuvalarından uğramıştı. Şaşırdık:

- Ne var, ne oldu?

Babam bağınyordu:

— Burikoğlu, bunu kan temizler, kan!

— Ne oldu? Çabuk söyle.

— Daha ne olacak? Olanlar oldu. Tahsildar geldi...

Parayı bu sefer de veremeyeceğiz, dedim. Herif dinlemek bile istemedi. Eve girdi. Kazanı aldı. Karının donunu "ibret için" cami kapısına çıkardı. Şaban! Bu işi kan temizler, kan!

İlk karışık tarla, ayaklarımın altından kaydı sandım. Kafam zıncı diye öttü. Asker kaçağı iken Saho ırmağında bir kurşun yemiştin ama, böyle sersemlememistim. O zaman, beni jandarmaların elinden bir Kürt kurtarmıştı. Tarlada ne oldu? Bilmiyorum. Yalnız dayımın evinde fişekleri koynuma doldurduğumu hatırlıyorum.

Hava birdenbire değişti. Bizim butaların havalarını görüyorsunuz. Bir saat içinde güneş akar, yağmur yağar, rüzgâr çıkar...

Cami, bizim evlerden uzaktadır. Hava karardı, akşam bastırdı. Tıpkı, nah şimdiki gibi... Nereye bastığının farkında değildim. Gidiyordum.

Cami kapısına geldiğim zaman, yağmur değnek gibi iniyordu. Caminin altındaki odadan sesler geliyordu. Pencerenin dibine yanastım. Odanın içini, ocakta yanan cıralı bir çam kütüğünün alevleri aydınlatıyordu. Gözüme ilk ilişen şey, ocağın başında bir değnekte sallanan kumaş parçası oldu. Bu, karımın donundan başka ne olabilirdi? İçerisi mi uğulduyordu, yoksa kulaklarım mı zonkluyordu, bilmiyorum. Yalnız bizim köy ağasının savurduğu kahkahaları ayırt ediyordum. Tahsildar, donu mezata koymustu, ağa da pey sürüyordu. Odanın içinde sesler birbirine karışıyordu. Birisi: "Bu yakışmaz, kepazeliktir" diyordu. Ağa gülüyordu...

Ayağa kalktılar. Odanın kapısı açıldı. Tahsildar adımını dışarı attı. Geri çekildim. Musalla taşına yaslandım. Tahsildarın peşisıra ağa göründü: gülüyordu, bir kumaş parçasını elinde sallıyordu... Gerisini iyice bilmiyorum. Yalnız elimdeki mavzerin namlusundan üstüste çıkan iki alev demeti, şimdi bile gözlerimin önünde parlıyor..."

Şaban'ın gözleri büyümüş, yanıyor. Dişlerini gıcır-

datıyor.

– İkisini de mi temizledin?

– Tahsildar, kara çantasının üstüne yığıldı. Biraz yaşamış. Reis onun ifadesine göre idam verdi. Ağa gık diyemedi.

– Seni hemen mi yakaladılar?

– Yook... Epey gezdim dağlarda. Candarma çıktı üstüme. Evimizi yaktılar, vurustum. Çete kuramadım. Yoktu o sıra arkadaş olacak. Saho ırmağındaki o yiğit Kürdü bulsaydım... Tek başına ne yaparsın cenk meydanında? Ağanın oğlu, candarmalarla yoluma oturdu. Pusuya düştüm. Yaralandım. Yaramadım kuşatmayı...

Şaban, içini çekiyor. Ayakları prangada. Zincir, pikeden aşağı sarkıyor. Çömelmiş. Tıpkı zincire vurulmuş kartal gibi!

Duvarlarda lambaların kızıl dilleri gitgide uzamakta. Mapuslar yataklara giriyor. Kovuşun içini ekşi bir koku sarmış: nefes kokusu, sigara kokusu. Yataklardan kanlı, veremli öksürükler sökün ediyor.

Kovuşların kapıları kapanıyor. Gardiyan, beni yere götürüyor.

Dışarda, nöbetçi jandarmaların düdük sesleri karanlıkları yırtıyor. Dalgaların sesleri, demir parmaklıklarda kırılıyor. Rüzgâr, yağmurla karışık esiyor.

“YAZ, 99”

Deniz uğulduyor. Yağmur yağıyor karanlıklara. Arkadasım bana Deniz Lisesi'nde, daha doğrusu okul gemisinde nasıl isyan ettiklerini anlatıyor. Bir sabah “kalk” borusu çalmış. Ranzalardan inmemişler. Sonra, yemekleri almamışlar. Derslere çıkmamışlar. Nöbetçi subayını kamaraya kapamışlar. İş büyümüş. Süvari gelmiş. Bunları güverteye sıralamışlar. Komutan “Ne istiyorsunuz?” diye sorunca, şaşalamışlar. Kimisi “ranzaların bağları kopuyor”, kimisi “çatal, kaşık yok” demiş... Fakat, aralarından birisi sasırmamış, bir adım ileri atarak selâm durmuş ve şöyle demiş:

— İngilizler, Amerikalılar memlekete daldılar. Böyle yaşanmaz! Neden omuzlarımıza mekanizmasız talim tüfeği veriyorsunuz?

Uzatmıyalım, isyan söyle bitmiş: Karavana borusu çalmış. Herkesin yemek tabağının yanına çifte çatal, çifte bıçak, çifte kaşık koymuşlar. İngiliz—Amerikan istilâcılarına karşı savaşmak için silâh isteyenlerin de, üstü çapalı sarı düğmelerini ve apoletlerini sökmüşler. Onları, çizgili birer denizci gömleği ile bırakmışlar. Trampet sesleri arasında “silki askeriden ihraç” kağıtlarını ellerine vermişler. Arkadasım da bu kovulan denizcilerden biridir.

— O zaman ağızım henüz süt kokuyordu, diyor, 17 yaşındaydım...

Dört duvar arasında hep böyledir. Konuşkan olmıyan bile başından geçenleri arkadasına hep böyle anlatır. Bazıları o kadar anlatır, tekrar ederler ki, artık bunları ezbere bilirsiniz. Birisi başından geçen heyecanlı birseyi anlatmaya başlar başlamaz, ötekiler: “Yaz, 99!” diye bağırır, lâfı adamın ağzında bırakırlar. Sonra hep birden

gölüşürler.

Gazete vermezler. Kitap yüzü göremezsin. Bazan enginlere dalarsın. Tâ uzaktaki yıldızlar, insanın burnunun dibindeymis gibi görünür. Gelecek çok ısıklı. İnsan hayata daha kuvvetle bağlanıyor. Türkiye'deki bu halk düşmanı kuruluşu mutlaka alaşağı edeceğiz ! Bağımsız, özgür Türkiye'ye kavusacağız !

Bu dört duvarı yıkmak, bu cendereden çıkmak, dışarda yeniden vurusmak düşüncesi, kafamızı burgulayıp duruyor.

PORTRELER

Komünist arkadaşların birbirlerine anlattıkları seyler arasında enteresan olanları çok. Herbiri ders. Hepsi birbirinden güzel. Bu portreler, bir komünistte bulunması gereken özellikleri gözönüne serer : cesaret, buluş, Soğukkanlılık, disiplin, atılganlık ve beceriklilik ! İşte birkaç örnek :

"BEYAZ TREN"

... 1 Mayıs günleri, sokaklarda üç kişinin bir arada yürümesi bile yasak. Polis ve jandarmadan başka, garnizon kuvvetleri de silâh başı edilir. Bunlar, kırlarda işçilerin toplanması varsayılan yerlerde manevra yaparlar.

Adana'da bir defa, 1 Mayıs sabahı, vardiyanın

değişeceği saate fabrikalara telefon ediliyor:

- Beyaz tren istasyona giriyor. Cumhurbaşkanı geliyor. Düdük çalın!

Bir kıyamettir kopuyor. Fabrikaların düdükları acı acı otüyor. İşçiler: "Paydos!.. Paydos!" haykırılarıyla işlerini bırakıyorlar. Tezgâhlar duruyor. Halk sokaklara dökülüyor.

Polisler, fabrikaların toplu bulunduğu Çarçabuk-Kuruköprü semtine doğru koşarken, kentin öbür ucunda, Papazın Bahçesi'nde miting yapılıyor.

Polis, faka bastırıldığını anladığı zaman, miting çoktan dağılmıştı. Yalnız, kavak ağacının tepesine çekilen kızıl bayrak, saatlerce dalgalandı durdu!

"HOPARLÖR"

... İşçiler arasında adı "Hoparlör"dür. Bir günde, İstanbul'un ayrı ayrı semtlerinde, birkaç fabrikanın kapısı önünde, vardiyanın değişeceği sırada, ayak üstü mitinglerde konuşur. Tomacıdır. Güzel, yanık bir sesi var.

Akşam katanlığı basınca, kâh Kasımpaşa'da, kâh Kazlıçeşme'de görünür. Kastamonu'dan yeni gelmiş bir köylü kıyafetinde, elinde bir kova ile işçi mahallelerini sokak sokak dolasır. Anadolu ağzıyla, tatlı tatlı bağırır:

- Tuuuuşuu vaaa! Tuuuu...şuuu!

Ayağına pek çabuktur. Bir defa onu kovalıyan yaşlı bir sivil polis çatladı, geberdi. "Hoparlör", "tursu" kovaşiyle ortadan hemen kayboluverir. Dolastığı sokakların köşebaşlarında, gelip geçenler birer ikişer toplanır ve duvarlara yapıştırılan, Komünist Partisi'nin bildirilerini okurlar...

"UÇURTMA"

... Adını "Uçurtma" takmıştık. Sofördür. Cin gibi gözleri var.

Büyük bir tutuklama olmuştu. Emniyet müdürlüklerinde yine yüzlerce işçinin "ifadesi alınıyor", işkenceler gırla gidiyordu. İçişleri Bakanlığı "Türkiye'de komünist kalmamıştır" diye yine övünüyordu. Fakat Komünist Parti-

si örgütleri, düşmana inat, hemen gün aşırı bildirge çıkarıyordu.

Genel Emniyette, Mücip adında birisi vardı. Bir yeniceri ağasından farksızdı. Ulusal azınlıklardan komünist arkadaşların başına belâ kesilmişti. İşkence ederken bunları yatırır, bıcağını boğazlarına dayardı. Poliste Rum, Kürt, Yahudi, Ermeni, Lâz komünistlere, iki katlı hakaret ve işkence yaparlardı.

Mücip, bu yeniceri ağası, elinde kocaman bir sopa ile gezerdi. Dolastığı yerlerde, oturduğu kahvelerde "Ben, komünisti yüz metreden seçerim" diye caka satardı.

Bu cam yarması herif, birgün, Ankara'da Karaoğlu Çarşısı'ndan geçerken, herkes dönüp ona bakıyordu; İnce bir makara ipliğine bağlı el kadar bir kâğıt, arkadan omuz başına takılmış, bir uçurtma gibi havalanıyordu. Faşist terörünü protesto eden bu bildiriye, halk okuyordu... Bunu bizim şeför yapmıştı.

"Uçurtma", bunu anlatırken kıs kıs gülüyor.

"KOMSOMOLLAR"

... Üçü de komsomoldur. Yaşları 17-19 arasındadır. Birisini İzmir'de yakalamışlar. Poliste, kor kor yanan mangal kömürünün üzerinde yalınayak gezdirmişler. Hâlâ topallıyor. İrikiyım bir delikanlıdır. Dövüskendir. O, hep:

— Kor ateşin üzerinde yalınayak yürümek, papatya tarlasında dolasmıya benzemez! der.

İkincisi, narin yapılıdır. Samsun'da tütün işçilerinin grevinde yakalamışlar. Onu poliste, evvelâ aç tutmuşlar. Sonra, sert ve tuzlu bir ekmek vermişler. Arkasından da günlerce susuz bırakmışlar. Bu narin delikanlı, o deve hamurunu andıran tuzlu camuru bes köseli bir yıldız yapmış, yaralarından sızan kanlarla yıldızı boyamış, göğsüne asmış...

Üçüncüsü orta boylu, yerden yığnadır. Bir gece İstanbul'da, Beşiktaş'ta duvarlara bildirge yapıştırırken, birdenbire polis karşısına çıkmış:

— Hah, demiş, yakaladım keratayı!

Bizim komsomol hiç istifini bozmadı. Elindeki

çiriş kutusunu, fırçayı ve bir deste kağıdı polisın iki eline tutuşturmuş :

— Nah, demiş, tut şunları !

Ve, köseyi dolasmış. Aynasızın neden sonra akli başına gelmiş. O düdük çalarken bizim komsomol Akaret'leri çoktan tırmanmış...

ZİNDANLAR, BİZİ SAVAŞTAN ALAKOYAMAZ

Türkiye'de cezaevlerinin çoğu ortaçağdan kalmadır. Taş koguşlar, bücür bücür küf kokar. Tavanlardan, insanın üzerine yağmur gibi tahtakurusu yağar. Arkadaşım, bunlarla sürekli bir savaş halindedir. Duvarlarda kan lekeleri. Ezilen tahtakurularının pis kokusu içimizi bulandırıyor.

Afyonkarahisar Cezaevi'nde arkadaşlar, kandillerin kör ışıǒı altında, avuç avuç piré yakalar, onları inci gerdanlık gibi ipliklere dizerlerdi. Diyarbakır kalesindeki zindanda, kısıkaçları 15-20 santim boyunda akreplerle uğraşırdık.

Ankara Cezaevi, Cebeci mezarlığında kurulmuştur. Tek tek hücreleri, betonarme tabutlardır. Ayakyolu, duvara vidalanmış demir karyolanın başucundadır. Rutubet, insanın kemiklerini kırar. Fareler, kimseyi saymaz, elinden ekmegini kapar adamın. Burjuvazi, baskentin göbeğinde, Amerika'daki "Sing-sing" zindanının bir esini kurmuş olmakla övünür.

Mardin, bir dağın tepesinde. Cezaevi, kırk basamak yerin altında. Çok eskiden, burası ahırmış. Odaları birer demir kafestir. Izgaraların altından su akar. Kürt ve Arap delikanlılarının, bu kafeslerde nasıl eridiklerini gördük.

İzmir Cezaevi, kentin göbeğindeydi. "Tabutlukları" karşı karşıya sıralanmıştı. Bunları, cimento dösemeli uzun bir koridor ikiye bölüyordu. Koridorun üstü açıktı, demir parmaklıkla örülmüştü. Ben, bir aralık, bu zindanda "N. 12" tabutluğa düştüm. Cıplak cimento döşeme. Demir kapının ortasında, yumruk sığacak kadar bir gözetleme deliği. Gün ışığı, bu delikten içeriye sızar. Eşiğin altındaki çatlaklardan karınca sürüleri akın eder. Bu tabutluklarda, o sıra 55 komünist prangaya vurulmuştu. Her akşamüstü, cezaevinin arkasındaki yoldan işçilerin geçtiği saatte, gözetleme deliklerine ağızlarımızı dayar, hep birden "Enternasyonal" marşını söylerdik. Sesimiz, "N. 4" - "Fehane"nin üzerinden dışarıya taşardı. Jandarma çavuşu, şarap fıçısından farksız göbeği ile, koridorda ıkına ıkına bağırırdı:

- Şimdi size gösteririm!

Nöbetçi jandarmalar, cezaevinin arkasından gecelerin durduklarını, şarkılarımızı dinlediklerini söylerlerdi.

Burjuvazi, hemen her büyük köyde, bir jandarma karakolu kurdu. Fakat bugün Türkiye'de, 40 bin köyden 23 bininde okul yoktur. 700 cezaevi az geldi. Yenilerini kurdular. Daha da kuruyorlar. Türk faşistleri, büyük bir işçi yatağı olan Zonguldak'daki cezaevi için "Bodrum kalesini gölgede bırakacaktır" diye övünüyorlar.

Aşkale'de ölüm ve toplama kampını kuranlar, Türkiye'yi baştanbaşa halka zindan ettiler. Onlar, İtalya'dan faşist Ceza Kanunu'nu, Hitler Almanyası'ndan gestapo yöntemlerini ve Amerika'dan demokrasi ve özgürlük hareketini ezme araçlarını getirdiler.

İkinci Dünya Savaşının başından bu yana, komünistleri, yurtseverleri, sıkıyönetim ve garnizon mahkemelerinde yargıladılar. Halk hareketinden ödü patlayan Türk burjuvazisi, Meclisten faşist kanunları, "komünizmle mücadele kanunu"nu geçirdi.

Türkiye’de, bıyıkları terlemeden cezaevlerine düşüp, zindandan ak saçlı çıkmış komünistler çoktur. 15–20 yıl zindanlarda yatan komünistler vardır. Yıllarca sürgünden sürgüne, bir cezaevinden ötekine gönderilen komünistlerin sayısı yüzlercedir.

1920’de, darağacının altında ve cellâdın yüzüne karşı, Muş’lu Mesut yoldaşın haykırışı kulaklarımızdadır. 50 yıl boyunca, düşmanın karşısında: ağır cezada, zindanda, poliste, “tabutluklarda”, sıkıyönetim mahkemelerinde başlarını dik tutan Türk komünistleri, Mesut’un bu haykırışını ant içeri gibi tekrarlıyor :

– Yasasın Türkiye Komünist Partisi !

BAŞTA YÜRÜ

İçeriye yeni bir delikanlı düştü. Aralıkta hep etrafına bakınıyor. Halinde bir dağ keçisinin ürkekliği var. San ki birisi üzerine atılacak. Ellerini, ikide bir başlığına götürüyor. Tek kelime Türkçe bilmiyor. Lâz’dır. Ardeşen’lidir. Çeltik tarlasında, bir bağ pirinci için adam vurmuş.

Türkiye’de pirinc tarlaları... Bu tarlalar, çoğu kez kanla sulanır, ırgatların ölüsüyle gübrelenir, yarıcı köylülerin alın teriyle başak verir! Meriç boyunca Karabekir’in, Maraş’da derebeyi Tahsin’in, Siverek’de Odabaşı’nın, Salipli ovasında Karaosman’ların, Menderes kıyılarında eli kırbaclı, kenarları geniş Amerikan şapkalı Menderes’in çel-

tik tarlalarında, ırgatlar yarı açlıktan, yarı sıtmadan kırılır.

Kaç kez ırgatlar köylülerle bir oldu, ayaklandı: beylerin çiftliklerini yaktı! Kadirli ilçesinde celtik tarlaları, ikide bir, kanla sulanır. Bu defasında çarpışma pek keskin oldu. Yüzlerce köylü, beylere karşı silâha sarıldı. Adana'dan bu bölgeye bir tümen asker gönderildi. Ayaklanan köylüler dağlara çekildi. Her iki taraftan da epey adam vuruldu.

Türkiye'de, böyle yer yer patlak veren kendiliğinden gelme köylü ayaklanmaları, bu son yıllarda sıklaşmıştır. 1946 yılı bu bakımdan ilginçtir. Bu, rastgele birşey değildir. "Marsal Plânı" ile Amerikan traktörlerine binen çiftlik beyleri, köylüleri, kışaktan kuşağa işledikleri tarlalardan ve davarlarını dededen toruna otlattıkları meralardan sürüp çıkarıyor. Bu traktörler, Anadolu ovalarında, birer Amerikan tankı gibi köylülerin üzerine yürüyor. Bu traktörlere atlıyan çiftlik beyleri, köylüye diyor:

— Hadi bakalım! Köyden çık! Amerikan, İngiliz, Alman ve NATO için pamuk, tahıl, keten, pirinc yetiştireceğim!

Yarıcı, ortakçı yüzbinlerce köylü yollara dökülmüş. Diyarbakır yaylasında, Cukurova'da, Menderes boylarında göç var...

Bu korkunc durum karşısında yıkılan köylü yığınları için bir çıkar yol kalıyor: Yabaya, baltaya, eline ne geçerse, silâha sarılmak! Gazetelerin yazdığına göre, 1949'un ilk altı ayı içinde, yalnız 22 ilde 323 silâhlı vuruşma olmuş. Köylüler, çiftlik beylerinin ahırlarını, ambarlarını yaktı, hayvanlarını sürüp götürdü, bölüştü ve jandarma kuvvetleriyle vuruştular. Adana'da Abdioglu köyünde, Karacabey'de Bakır köyünde, Konya'da Çardak ve Hanova köylerinde, Denizli'nin Düzdere köyünde, çiftlik beylerine ve jandarma kuvvetlerine karşı silâha sarılan köylüler günlerce çarpıştılar. Yüzlerce köylünün katıldığı bu vuruşmalar, bazan küçük birer meydan savaşı halini aldı.

Bu kanlı olaylar iki şeyi gösterir. Birincisi: Bıçak kemiğe dayandı diyen köylü, büyük ağaların, çiftlikçilerin topraklarını zorla, silâhla almak yolunu tutmuştur. İkinci-

si: Köylünün toprak için yürüttüğü savaş, bütün Türkiye halkının, Amerikan köleliğine karşı yürüttüğü savaşla bağlanmaktadır!

Toprak beylerini telâs ve korku sarmış. Bu beylerin Ankara Caddesi'nde kiraladığı "ağzı gemli, eli kalemli" haydutlar cıglık koparıyorlar: "Memleketi köylü yangınları sanyor!" "Köylü, devlet otoritesine, jandarma kuvvetlerine karşı geliyor!"

Milyonlarca köylünün, yüzyıllardan beri toprağa hasreti var! Bu köylü, istediğini silâhla, tımaklarıyla, dişleriyle söküp alacak! Fakat bir şartla bunu yapabilir: Eger işçi sınıfı ile omuz-omuza yürürse; eğer Komünist Partisi, eğer biz komünistler bu işçi-köylü bağlaşıklığına, bu savaşta proleteryanın hegemonyasını sağlamak girişimine önyak olursak, milyonlarca yığınları örgütlü savaşa sürersek!

Kenarda durmak, olaylara seyirci kalmak yok! İşçi sınıfı ve onun öncülüğünü yapan Komünist Partisi, Türkiye'de toprak sorununu çözmek savaşıyla canla başla ilgilidir.

Partinin içinde nice düşmanlarla çarpıştık! Lenin'in değişmez prensiplerine aykırı nice "akıntılarla" vuruşmadık! Daha da kıyasıya dövüleceğimizden başka! Karsımıza kimler çıkmadı! tekkeçiler, buyrukçular, likidatörler, partiyi yığınlara duyurtmak istemiyenler, korkaklar, köylü hareketine yanaşmıyanlar, avantüristler, boşboğazlar, salon komünistleri... Bunların hepsinin birleştiği bir nokta var: Onlar, Komünist Partisi'ni, kendiliğinden gelme hareketin kuyruğuna takmak istiyorlar.

Kuyrukculuk ideolojisi, her türlü oportünizmin mantıkça temelidir. Bu, kulaklarımızda küpedir.

YÜREĞİMİN DÜĞMESİ

Bugün neşemiz yerindedir. Bolşevik ile tipukı, prangadan çıktılar. İki delikanlı da pek zayıflamış. Ama daha olgun görünüyorlar. Birlikte yemek yiyoruz.

Momos Abdullah adında birisi, sefer taslarını doldurmuş, demirci Ali usta eliyle bize göndermiş. Anlattıklarına göre, Momos iri yapılı imiş. Çok iyi silaħsörmüş. Birinci Dünya Savaşında asker kaçağı olmuş. Bir defasında, albay Halit adındaki turancı, Hoducur Ermenilerini ölüme götürürken, Momos, yanındaki bir avuç asker kaçağı ile bu ölüm birliğine saldırmış. Ermeni köylülerini ölümden kurtarmış. Bizi, burada ilk defa durusmaya çıkardıkları gün görmüş. Demirci Ali ustadan, bu iyi yürekli ve yiğit adama saygılarımızı iletmesini ve böyle zahmetlere katlanmasını kendisine bildirmesini rica ettik.

İştahla yemek yedik. Tipukı durmadan gülüyor :

— Müdür güya bizi affetti. Ama hep, sizin mapuslarla neler konuştüğunuzu sordu, durdu. Şu Nemlioğlu'nun boş çuvalına bakın hele, istediğini hemen söyleriz sanıyor... Hahhaaa !

O güldükçe, Bolşevik gülmüyor :

— Çıl gözlü Kalafatçı bu tersaneyi karıştırdıktan sonra, biz seninle nice defalar prangaya gireriz.

Yemekten sonra taracaya çıktık. Mapuslar, aralıkta tembel adımlar atıyor. Sanki dizlerinin bağı çözülmüş.

Sırtında kısa kollu, koyu lâcivert bir gömlek var. Bu cepli gömlekler, o zaman işci delikanlılarda moda idi. Gömleğimdeki cebin üzerinde, resimli, minicik bir "düğme" var. Bunu bana bir Bulgar Komünisti armağan etti. Bu kadar yoklamalardan geçtik. Kaç defa üstümüzü başımızı iğneden ipliğe aradılar. Fakat bu düğmeye kimse dikkat etmedi. Düğme tılsımlı değildi. Düğmedeki resmi

tanımıyorlar. Göğsüme açıktan acığa Lenin'in resmini takacağım, polisin aklına gelmiyor. Hem, düğmenin üzerine yarı kıvrıcık saçlı, tombul bir çocuk yüzü islenmiş. Ne zimba sakalı var, ne de ileriye eğilmiş, kolunu kaldırmış, kasketini elinde sıkmış, tribünden milyonlara haykıran birisi var! Yalnız geniş bir alın, bir çift çekik göz, iki kalkık kas! Lenin gözlerimin içine bakıyor.

Bolsevik çekine çekine sordu :

— Bu kimdir?

Kalbimin üstünde kimi tasıdığımı, bu Türk delikanlısına, kavıyacağı bir dille, anlatıyorum...

TAYIN, DOKTOR ve SARI ALTIN

Mapuslara tayın dağıtılıyor. Yumruk kadar ekmekler! Buna ekmek demek için seksen şahit gerek. Kum, kepek karışığı çamur! "deve hamuru"! Üstenci, savcıyı, müdürü kayırıyor. Öte yanda millet çamur yemis, kime ne? Bize, komünistlere, zaten tayın verilmiyor.

Günlerden beridir, hep bu ekmek sorununu kurcalıyoruz. Cıplaklar koğusundan bile boykota yanasanlar var. Birlikte yürümek gerek. Ekmek bu! Yavaş yavaş Lâz'larla Türk'lerin arasını bile bulduk. Ekmekler dağıtılırken, üstenciye, savcıya şövüp saymalar başladı. Yalnız Karacalı'nın koğusu isi bozuyor. Herif damağası. Elinin altında birkaç kopuk var. Hepsi de müdürün adamları. Biz, çoğun-

luğun kuvvetini bunlara da dayatmaya başlıyoruz. Karacalı ve omuzdaşları bizden çekiniyor. Arap vali ve "MAH", iste bu kabadayılardan eliyle bizi haklıyacaktı.

Bu arada, cezaevinde önemli iki olay geçti. Bu iki olay, hiç beklenilmeyen, bütünü baska sonuçlar verdi !

"Dağlılar" koğusundan iki kişi, dizanteriye yakalandı. Bütün cezaevini ayağa kaldırdık. Belediye doktoru geldi. Hastaları, memleket hastahanesine kaldırdılar. Hapishaneler böyle birşey görmemişlerdi. Simdiye kadar yalnız ölüsü çıkardı, buradan hastalananların...

Buranın Belediye doktoru, birkaç "iş" birden görür. Üstelik adliye doktorudur. Hekim midir, baytar mıdır ? Belli değil ! Gözlüklerinin üstünden bakar. Sağdan alır, soldan alır, rüşvet yer. Kağıt paraya "bakmaz". Sarı altına düşkündür. Bir köyde adam vuruldu mu, "adalet doktoru" oraya damlar. Vurandan da, vurulandan da alır. Her satırı bir liradan "rapor" yazar... Bu madrabaz, arada bir cezaevine gelir. "Revir" diye bomboş bir odacık vardır. Orada biraz kalır. Gardiyanlar, hastaları onun karşısına çıkarırlar. "Muayene" başlar. Doktor bastonu ile hastayı dörter :

— Neyin var ?

— Midem...

Doktor, ötesini söyletmeden bağırır :

— Benim de midem ağrıyor, defol !

Ötekisi gelir.

— Neren ağrıyor ?

— Disim...

— Defol karşımdan. Benim de dislerim...

Bu, böylece iki çeyrek, bilemedin üç çeyrek saat sürer ve doktor olacak adam çıkar, gider.

Ama son defa öyle olmadı. Herif içeriye ayak atar atmaz, mapuslar hep bir ağızdan alay etmeğe başladılar :

— Hasta hekim geldi... Herifi muayene edelim !

Bu ruhsuz, para canlı hekim taslağı, üzerine dikilen yüzlerce öldürücü gözün bakışları karşısında geriledi.

En küçük bir başarı, yığınlara cesaret verir. Mapuslar ekmek isini daha sıkı tutmaya başladılar.

İkinci olay büsbütün başka türlü geçti:

Karaçalı'nın yattığı koğuş üst kattadır. Bu koğuşun kapısı sabahları erken açılır. Koğuşun karanlıkça bir köşesinde, birkaç kişi bir yatağa bağdas kurmuş, kalın bir sigarayı, elden ele dolastırıyorlar: "Nefes" estar çekiyorlar!

Güpegündüz Karaçalı'nın koğuşunda kumar oynuyorlar. Dört kişi, bir gaz tenekesinin çevresine oturmuş:

— Ver sakallıyı.

— Vur kılıcını.

— Al orospuyu.

Deyip duruyorlar. Birisi boyuna kaybediyor. Yorgani, döşeği gitti. Kazanan soruyor:

— Başka neyin kaldı?

— Gömleğim!

— Kirden kokuyor, oynamam ona.

Bir don—bir gömlek kalan oyuncu, yana çekildi. Ortalıkta, tahtaların üzerine upuzun uzandı:

— Oooohh...kemiklerim çatırdıyor!

Dört kumarcıdan ikisi karşı karşıya kaldı. Yanıbaşlarında, ayakta, kara kuru birisi duruyor. Bu, kahveci Karaçalı'dır. O, uzun parmaklarında sarı kehribar bir tespih sakırdatıyor. Sinirli sinirli oyunu izliyor. Oyunu oynatan odur. Mano alır.

Karaçalı, hapse ilk defa bir tarla sınırı kavgasından düşmüş. Cezasını doldurmadan, içerde birisini öldürmüş. Cezaevinden cezaevine sürülmüş. Burada, para ile birinin hasmını zehirlemiş. Yedi belânın biri. Oldumolası sinir. Yerinde duramaz. Rüzgâra tutulmuş bir demet çalı diken. İşte Karaçalı!

Kağıt oynayanlar seyrek konuşuyor. Elleri cabuk işliyor. Oyunculardan biri, kirpiklerine kadar sapsarı. Adı Bektaş'tır. Tenekenin üzerine bir altın lira sürüldü. Gözler liranın üstüne dikildi. Karaçalı tepeden bakıyor.

— Kağıdı tarakla... İyi karıştır... Bakma içine... Ver bir aso...

— Senin, benim... Sana, bana... Benim, senin...

Sarı Bektaş, elini liraya uzattı. Karşısındaki, onun

bileğine yapıştı. İkisinin de renkleri birdenbire kefene döndü. Teneke devrildi.

– Ver, pezevenk!

– Alamazsın... Avradını...

Koğuş orta yerden karıştı. Köşelerden fırlayan fırlıyana.

– Ne oluyor?

– Vuuurr! ...

– Tutsana... Ayırın... Ayıptır!..

– Durun! Gebertirim... Sarıkaş çek elini!

Karaçalı iki kavgacının arasına girdi:

– Sarıkaş, sen bu lirayı yutamazsın. Bana Karaçalı derler.

Kavgacıları ayırdılar. Sesler diniyor. Sarıkaş'ın alnından kan akıyor. Karaçalı, sarı altını cebine koyuyor.

– Karaçalı, bu sana kalmaz!

– Geç yiğidim... Sarıkaş, daha toysun!...

Karaçalı döşegine uzandı. Hizmetçi, onun ayaklarını oğuşturuyor.

DUVARIN ÜSTÜNDEKİLERLE

ARAMIZDA KAN VAR

Bugün hava çok açık. Gökte tek bir leke göremezsin. Deniz alabildiğine mavi. Kenara vuran dalgaların kıvrımları o kadar ince, öylesine düzgün ki, denizin, beyaz dişlerini göstererek güldüğünü sanırsın. Deniz gerçekten de

hıçkırıyor. Onun incecik dudakları, beyaz çay taşlarını ısıtıyor.

Taşlık serin. Aralıkta mapuslar iki yana gidip geliyor. Adımlar ağır ağır... Adımlar geniş geniş... Kısa kısa adımlar.

Taşlıktaki çeşmenin suyu, bugün, kurumuş gibi. Taş oluğun suyu, yalağı doldurmuyor. Oluk taşmıyor. Suyun sesi yalakta hışırdamıyor. Yalakta boş ibrikler, boş tenekelere çarpıyor. Su, sicim gibi akıyor. Suyun başında sesler birbirine karışıyor. Bolşevik, kalabalığın arasında görünüyor.

Tayınlar geldi. Koğuşlar ekmekleri almıyor. Boykot-grev başladı!

Mapuslar bağılıyor:

— Barsaklarımızı kumla delmek istemiyoruz!

Demirci Ali usta, idamlık Osman kaptan ve sarac Ekşioğlu, nöbetçi gardiyana gittiler. Müdüre, mapusların isteğini savcılığa bildirmesini söylediler.

Karaçalı, koğuşun nöbetçisini, tayınlarını almıya çağırdı. Bir yandan da, inadına yüksek sesle konuşuyor:

— Biz nizamı karşı değiliz. Bedava ekmek bulmuşlar da almıyorlar... Esmermiş... camurmuş... kummuş... Sanki evlerinde beyaz buğday ekmeği pişer!

Dil kavgası giderken, Lâz delikanlıları ekmek sepetlerinin başına dikildiler. Gardiyan aradan sıvıştı. Ekmeklerin yanına kimseyi yanaştırmıyorlar. Karaçalı, Lâz'ların üzerine yürüdü. Ağır bir küfür savurdu. Ortalık karıştı. Aralık birbirine girdi.

— Vuuurr!..

— Anasssını...

— Ayır... Tut!..

— Ağzına... gözüne...

İbrikler, mangallar, tenekeler kafalara çarpıyor. Kahve ocaklarının çay bardakları duvarlarda parçalanıyor. Hızla savrulan toprak bir testi, Karaçalı'nın kahve ocağını götürdü.

Kamalar, bıçaklar parladı. Karaçalı'nın adamları "hamamın" olduğu köşeye düştü. Saban, Bolşevik ve Cete,

bizim yanımıza koştular. Eşyalar duvarlara çarpıyor. Sesler aralıkta parçalanıyor. Karacalı, bir elinde mangal, bir elinde bıçak, orta yerde dönüyor. Sarıkaş Bektaş'ı kovalıyor, elinde koskoca bir saldıma var. Karacalı, adamlarından ayrı düştü. Sesler çözülüyor.

- Kacırma !..
- Yetiss !..
- Ooooffff !.. Yandııımm !..
- Gebeeerrr !..

Gölgeler, duvarlarda dağılıyor. Kavgacılar içice giriyorlar. Karacalı, Sarıkaş'ın saldırmasından kaçıyor, taraçaya doğru, merdivenlerden yukarıya kosuyor. Sarıkaş kan içinde. Taraçada, bir çift siyah ve bir çift sarı göz, karşı karşıya kaldı bir an içinde. Yandaki koğuştan fırlatılan bir mangal, Karacalı'nın elindeki bıçağı götürdü. Sarıkaş, kamasını hasmının göğsüne indirdi. Acı bir ses, gürültünün üzerinde yükseldi.

- Amann !.. Yandııımm !..

Karacalı, bir sokak süpürgesi gibi, taraçadan aşağı düştü. Heyni taşlara yayıldı. Aralık altüst oluyor. Sesler birbirini kemiriyor. Kalafatçı, yanındaki koğuşun penceresinden avaz avaz bağırıyor. Cil gözleri korkudan yuvalarından fırlamış.

- Candarmalar !.. Yetişin !.. İmdat !.. Öldürüyorlar !..

Kalafatçı'nın cıglığıyla, Tipukı ortada bir göründü. Karacalı'nın göğsünde kalan kamayı çekti. Cevik bir davranışla, kamayı sesin geldiği parmaklığa fırlattı.

- Aaal, imdadına yetiyeceği !..

Kama, güneşte ateşli bir ok gibi yandı. Sonra, parmaklığın çerçevesine gömüldü. Kalafatçı korkunc bir cıglık daha kopardı.

- Can kurtaran yok mu ? !.. Bu işlerin başı komünistlerden çıktı !..

Provokatörün, iğrenç sesini arkadaşım tıkadı. Cöp ve sidik tenekesini, parmaklıktan onun suratına devirdi.

Jandarmalar duvarın üstüne koşuyor. Keskin bir komut duyuldu.

- Silâh doldur !

Fişek, mekanizma şakırtısı başladı. Taşlıkta birbirine girenler çözülüyor. Namluların ağzı aralığa bakıyor.

Duvarın üstünde: Jandarma komutanı, savcı, vali ve bu ile hükmeden derebeylerden Mataracı, sıraya dizildiler. Komutan, sözlerini tekrarlıyor:

— Herkes bıçağını ortaya atsın! Ateş ettiririm!..

Birçokları, bıcaqları ellerinde hizaya geliyor... Namluların ağzı, gözbebeklerimizin içine bakıyor. Orta yerde yaralılar inliyor, ölüler yatıyor.

Aralıkta, taşlardan kan akıyor!

Aralıkta kan var!

Duvarın üstündekilerle aramızda kan var!

Kan!

Kurtuluşla aramızda kanlı bir boğuşma var!

Taşlık kan!

Aralık kan!

Mapusları koğuşlara doldurdular. Bizî de hücreye kapadılar. O günden sonra, ne burada, ne de başka cezaevlerinde, bizî birdaha öteki mapusların arasına ve avluya salmadılar.

Ölüleri kaldırdılar. Yaralıları "Dağlılar" koğuşuna attılar. Sarıkaş Bektaş ile birçoklarını prangaya vurdular. "Müşevvikleri" bulmak için savcılığın yaptığı soruşturmalar boşa gitti. Sorguya çekilen mapuslar:

— Ölen kabahatlidir! dediler.

Müdürün elinde kör bir alet olan Karacalı, akıl hocalarının taktığıne kurban gitti. Ortaya atıldığı zaman sanıyordu ki, Türk'ler yine Lâz'lara saldıracak. Bunu bize müdür bile itiraf etti:

— Türk'lerle Lâz'ların bir olup nizama karşı geldikleri, ilk defa vakidir bu tersanede...

İSTANBUL, BİZ GELDİK !

Ankara'dan bir telgraf gelmiş. Bir sabah kelepceye vurdular bizi. Yanımıza üç süngülü jandarma kattılar. Vapura bindirdikleri gibi, soluğu İstanbul'da aldık. Galata rıhtımından Ayasofya'ya kadar, caddeleri kelepçeli ve ya-ya olarak geçtik. Köprüye çıktığımız zaman, sanki bu kenti ilk defa görüyormuş gibi olduk. Dağdan inmiş, yahut köyden gelmiş sanıyor insan kendisini. Ama ben bu kentin her kösesini, her bucağını ezbere bilirim. İsci semtlerini, inisli yokuşlu fakir mahallelerini, çıkmaz sokaklarını, karanlık, camurlu, yamru yumru arnavut kaldırımlarıyla daracık sokaklarını avcumun içi gibi bilirim. Ben bu kentte, yoksulların hangi semtlerde azap çektiğini, domuzuna zenginlerin nerelerde çılgınca eğlendiklerini bilirim. Ben bu kenti güzelliği ile, çirkinliği ile severim. Ben onu, işçi mahallelerindekiilerin, fabrikalarda kır pas içinde isliyenlerin kavgalarıyla, kin ve nefretiyle severim. Ben onun emekçilerini severim. İstanbul, Türkiye'de politik yaşamın canevi ve güçlü bir işçi yatağıdır.

Bizi, Yerebatan Sarayı'nın yanbasındaki eski "Zaptiye Nezareti"nin altında bir yere tıktılar. Burası, Bizans zamanından kalma bir ahırdır. Ne hava var, ne gün ışığı, Kör bir elektrik lâmbası yanıyor. İçerisi, yarısına kadar insan pisliği. Bir köşede, dört yerinden yaralı bir köylü, toprağa uzanmış. Yaralan kurtlanmış. Can çekiyor. Burası les kokuyor.

O gün bizi, Başsavcının karşısına çıkardılar. Cam yarması gibi bir herif. Karşısında durur durmaz, hemen so-nuy bastırdı :

- Komünist Partisi'nden misiniz ?

Biz, jandarma nezaretinde, ağır yaralı bir köylünün can çektiğini söyledik. Herif kös dinlemiş, bildiğini

okuyor. Önünde, masanın üzerine yığılmış bir tomar kâğıdı karıştıyor. Boyuna bize soruyor. Biz dayattık!

- Savcılığın iki adım ötesinde, Catalcalı köylü Şerif'e yapılan iskenceyi durdurmazsanız, sorularınıza cevap vermiyeceğiz!

O sordu, biz sustuk. Baktı olacak gibi değil, arkamızdaki jandarmalara emretti:

- Alın götürün bunları!

Akşama kadar adliyyede, kapıaltında tuttular bizi. Duvarlara kurşunkalemi veya sert birşeyle küfürler, isimler yazılmış, resimler çizilmiş. Köşelere orak-çekiciler, yıldızlarkazımışlar. Bircok komünistin soyadlarını bulduk. Duruşmalarının ne zaman geçtiğini gösteren tarihler var. Biz de bir nikel kuruşla, duvara adlarımızı kazıdık. Altına tarih attık.

O akşam bizi trene bindirdiler, jandarmaların süngüleri arasında Ankara'ya gönderdiler. Görülüyor ki, Adalet Bakanlığı ve Genel Emniyet, bizi oradan oraya, kentten kente, mahkemeden mahkemeye sürüklemekle yıpratmak istiyor. Bu taktik, onu kuranların hiç de istemedikleri sonuçlar verdi. Duruşmalarımız aylarca sürdü, gizli yapıldı. Her gittiğimiz kentte, Komünist Partisi'nin varlığı, ne uğrunda savastığı, az çok halk arasında duyuldu. Her yerde bunun üzerine konuşuldu.

Savcılığın ve Genel Emniyetin bize yüklemek istediği suçtan yakayı sıyırdık. Duruşmamız bitti. Mahkeme kâtibi karan okudu: "...Gizli ve gayri kanunî faaliyette bulunan Türkiye Komünist Partisi'nin propogandasını, alenen yazı ile ve ağızdan halk arasına yaydıklarından, tecziyelerine..."

Cezamızı doldurduk. Bir yılbaşı gecesi bizi salıverdiler. Ankara Cezaevi'nin kel başlı, sigarası asık dudaklarından hiç düşmiyen müdürü, üzerine nal kadar bir mühür basılmış birer "vesika" verdi elimize. Okuduk: "...Komünistlikten hüküm giymiş, cezasını doldurmuş, çıkmış..." Elimizde nüfus kağıdı yok. Bu "vesika" ile, artık dokuz köyden koguluruz. Öyle de oldu. Polis iki gün sonra, bizi Ankara'dan sürdü. İstanbul'a geldik...

DERBEDER HASAN

Birgün, Fener iskelesinden kayığa binecektim. Gözüme bir sandalcı ilişti. Yüzü yabancı gelmiyor. O da şırmış gibi bana bakıyor. Sandalını tahta iskeleye rampa etti. Seslendi :

— Hemşeri, karşıya gecirelim !

Sandalcıyı tanımıştım. "Cıplaklar" koğuşunda yatan Derbeder Hasan'dı. Azapkapı'ya gececektim. Çektik Halıcıoğlu'na doğru. Hasan anlattı, ben dinledim :

"...Saban'ın idamı tasdik edildi. Asmağa götürecekleri gece, hücresinin kapısını, pranga zinciri ile içerdense bağladı. Gardiyanlar, bir türlü açamadı kapıyı. "Göbekli Arapvali ayağıma gelmezse, buradan çıkmam!" dedi. Saban'a, savcı ve jandarma komutanı geldi. "Vali bey Ankara'da" dediler. Saban dayandı. Demir kapıyı kırmağa başladılar.

Tanyeri ağarıyordu. Saban : "Durun, kapıyı acıyorum!" dedi. Acar açmaz da, bir barabellom tabanca ile ateş etmeğe başladı. İlk kursunda jandarma subayını, ikincisinde de savcıyı yere serdi. Müdürü ağır yaraladı. Sonra aralığa fırladı. Jandarma çavusunu tepeledi. Duvarın üstündeki jandarmaların yaylım ateşiyle, Saban gedik taşının üstüne yıkıldı.

Saban'ın, tabancayı hücreye nasıl soktuğu, nasıl sakladığı bir sır olarak kaldı. Zorlu yığitti. Ates parçası idi...

Saban vurulduktan sonra, Bolsevik ve Tipukı'yi menzilden menzile, yaya olarak Erzurum kalesine sürdüler. Fakat yerlerine ulaşmadan, yolda jandarmaların elinden kaçmışlar... Bolsevik, o gün bugün halk arasına karıştı, gitti gider..."

Derbeder Hasan icini çekiyor, küreklere asılıyor.

Haliç'in suları kararıyor. Unkapı'na doğru bakınca, mavnaların, salapuryaların, yelkenlilerin direkleri bir çam ormanı gibi görünüyor. Fabrika, vapur bacalarının savurduğu dumanlar Haliç'e yayılıyor.

HALIÇ, İŞÇİ HAREKETİNİN BEŞİĞİDİR

Haliç semti, İstanbul'un en eski bir işçi yatağı sayılır. Vaktiyle Haliç'in dolambacı kıyıları, iki yanda yükselen tepeleri servilikmiş. Yalıboyunda cumbalı, kafesli köşkler varmış. Bu geçmiş zamandan, Eyüp'deki mezarlıklar kalmış.

Bu semtte ilk fabrika, geçen yüzyılın başında kurulmuş. Yaşlı işçiler iddia eder: ilk buhar makinesi Tophane fabrikalarına değil, Tersane'ye getirilmiş. Uzun Mehmed'in Zonguldak'ta bulduğu taşkömürü, ilk defa bu fabrikalarda yakılmış.

Zaro Aga iddia edermiş: "Yagkapanı iskelesinde ilk semeri arkaladığım zaman Beyoğlu servilikti..." Yine, boyu iki metreyi bulan bu dev işçi "Yirmi yaşındayken, Eskikızak yerine gemi direkleri taşıdım" dermiş. Bu, bir çınar ağacı kadar ömürlü işçi, iddia eder: "Yalanı yok... Türkiye'ye giren ilk buhar kazanını, Tersane fabrikalarına mavnadan çıkarırken, az daha kasığım çatlıyacaktı..."

Ben, Zaro Ağaya yetiştim, 1927'de Tophane'de gördüm. O zaman 156 yaşındaydı. Torunu doksanına mer-

diven dayamıstı. Zaro, dimdik yürüyordu. Ücuncü defa dış çıkarmıstı. Tramvay işcilerinin grevinde kızıl bayrağı taşımış. Polisler, grevcilere saldırdığı zaman, bir tokatta polis komiserini yere sermiş. Bunu anlatırken gülüyor, pirinc tanelerini andıran dişleri görünüyor ve fil derisine benzeyen yüzünün kırışıkları kabarıyordu.

Zaro Ağa, Amerikalı sömürgecilere dehsetli düşmandı. İşgal zamanında, Galata'da bir düzüne Amerikan denizcisi ile dövüşmüş. O yaşımda, Tophane ambarlarından, geceleri cephane sandıklarını sırtlamış, Kabataş'da yelkenlilere yüklemiş. Anadolu'ya, kurtuluş savaşına silâh kacıran mavnaları, Boğaz'ın akıntısında yedeğinde çekmiş.

Haliç'in suları her zaman bulanıktır. Unkapanı'ndan Hasköy'e kadar: Havuzları, dokları, fabrikaları ve atölyeleriyle Haliç, gerçekten hem kasvetli, hem heybetli görünür. Yemiş'ten Silâhtarğa'ya, iki yanlı tâ Kâğıthane'ye kadar, iğri buğru, inisli yokuşlu dar sokakların üzerinde, eski, kamburu çıkmış ahşap evlerin arasında, ya bir fabrikanın tezgâhları, ya bir atölyenin motoru uğuldar...

Türkiye'de işcilerin sayısını gösteren, doğru dürüst bir rakam yoktur. Burjuvazi, herseyden önce, işciyi soyup sömürmeğe bakıyor, sayısına değil... Fabrika, maden, deniz ve kara ulaştırma yolları işcilerine tarımda çalışanları da eklerseniz, söyle kabataslak, bugün Türkiye'de işci sınıfının sayısı, şimdi 4 milyona çıkar! Haliç'de Galata köprüsünden Sütluçe'ye kadar olan avuç içi kadar yerde, işcilerin sayısı 150 bini aşar.

Siz hiç sabahları, alaca karanlıkta Ayvansaray-Bağlat sokaklarından gecip, fabrikaya giden işcileri gördünüz mü? Bunlar, sanki işbaşına değil, sürgüne giden kürek mahkûmları gibi yürürler! Siz hiç akşamları isten dönenlere, Kasımpaşa'dan geçerlerken, Nalıncı yokuşundan çıkarlarken, Zindanarkası'ndan yürürlerken dikkat ettiniz mi? Bunlar, sanki Zincirlikuyu karakolunda polisten sopa yemiş gibi adım atarlar! Siz hiç Cibali'de, Defterdar'da sigara fabrikalarında, tütün depolarında, dokuma atölyelerinde, lâstik fabrikalarında, daha 14 yaşımda bir saz cöpü gibi sararan siyah kaslı, elâ gözlü işçi kızların ve-

remden nasıl kan kustuklarını gördünüz mü ? 7-8 yaşlarında çocukların, yarım kilo ekmek pahasına, 15 kuruşa, günde 12 saat çalıştığını biliyor musunuz ? Siz, bu bizim semtte, akşamları eve elleri boş dönenlerin, açlıktan ağlıyan çocuğunun sesini komşuları duymasın diye, bos memelerini bir çaput gibi yavrusunun ağzına tıkan işçi anaların derin gözlerine baktınız mı ? Siz, su bizim semtte işsizlerin neler konuştuğunu dinlediniz mi ?

Bekçi, şu bizim semtin eli sopalı sultanıdır. Polis komiseri, bugüne bugün bizim semtin Yeniçeri ağasıdır. Emniyet Müdürlüğünden "Komünist Masası" memurları, bizim mahallede evlere, kapının tokmağını vurmada girerler. Vergi tahsildarları, bizim mahallede birer Azrail gibi dolaşırlar.

Bu bizim semtte, İstanbul'un bütün işçi mahallelerinde, kulüp, kitabevi filân arama ! Ama her köşebaşında bir meyhane, her mahallede bir sünî kahve var. Bu yerler, birer batakhanedir. Biliyorum, diyeceksiniz ki, Kazlıçeşme, gecekonduları ve teneke mahalleleriyle daha "modern" bir işçi yatağı olmadı mı ? Yedikule-Zeytinburnu semtinde nah şu tava içi kadar yerde 75 bin işçi yasar. Sen gel de sefaleti, polislerin rezaletini, terörün katmerlisini şu bizim semtte gör !

Türkiye'de toplu işçi ve fabrika semtlerini saymaya kalkarsak, İzmir'de Halkapınar var ! Adana'da Eskiistasyon-Carçabuk var ! Ankara'nın Altındag teneke mahallesi ve başkent'in yanbaşında Kırıkkale var ! Eregli var, Zonguldak var, Karabük var, İzmit var ! A canım, varoğlu var !

Fakat Nazilli ve Kayseri dokuma kombinalarının işçi evleri şirindir ! Bunlar, Sovyet devletinin yardımı ile, Sovyet uzmanlarının eliyle, dost eliyle kurulmuş. Daha yenilen, büyükleri kuruluyor. Bu fabrikalar, Türkiye'nin gelişmesine, emekçilerinin iyi günler görmesine ve Türkiye'nin ulusal bağımsızlığına, Sovyet halkının, yüce Lenin ülkesinin gösterdiği saygının, kaygının ve iyi komşuluk politikasının canlı birer sembolü-anıtıdır !

Ben, Türkiye'de birçok işçi semtleri gezdim. Birçok

fabrikalarda iş aradım. Bazılarında çalıştım. Fakat asıl sanatımı sorarsanız, epeyce oldu, profesyonel devrimciyim. Ama şu bizim Halic'den söz acıldı mı, dayanamam. Benim işçi göbeğim burada kesilmiştir. Fabrikaya ilk defa burada ayağımı attım. Türkiye Komünist Partisi'ne, bu fabrikaların kapısından girdim !

Sınıf savaşının uzlaşmazlığını, ilk defa bu fabrikalarda öğrendim. Kapitalist dünyasında, çarkları, makineleri işletenlerin, çeliği, ipeği işleyenlerin-hayatı yaratanlar, parmaklarını oynatmaz, kolunu kaldırmaz, beynini çalıştırmazsa-bir türlü harekete gelmiyen su üretim araçlarından yoksun olanların azabını, ümidini, sevgisini, kinini ilk defa burada tattım.

“DENİZ KULÜBÜ”

Fabrikada, benim gibi henüz bıyıkları terlememiş arkadaşlarım vardı. Fabrikanın tam önünde, eski kızak yerinde, bastankara etmiş gemi leşleri yatar. Bu hurda gemilerden biri, bizim bir tür toplantı yerimizdi. Cürüğe çıkarılan “Taşoz” torpidosuna “Deniz Kulübü” diyorduk. Öğle yemeklerimizi çok defa burada yedik. Yemeklerimiz ne olacak ? Zeytin-ekmek, yahut tablacı Amavut'tan aldığımız-bazan veresiye-beş kurusluk soğuk ciğer tava-sı. “Kulüp”de hararetlı konuşmalar olurdu. Atölye şefini, ustabaşları çekştirir, fabrika müdürünü kalaylardık !

Arkadaşlardan Kulaksız Salih, gazete meraklısıydı.. Onun başında altı can vardı; bunlar onun eline bakardı. "Kulüp" için gazete arkadaşım vardı; eline geçen gazeteleri bana verirdi. Gazetelerde komünist hareketi üstüne, Sovyetler Birliği üstüne çıkan haber ve yazıları kaçırmazdık. Ama çoğu kez okuduklarımızdan birşey anlamazdık. Tartışır dururduk.

Deniz matbaasındaki arkadaşım, birgün elime bir kitap sıkıştırdı :

- Oku, dedi, begeneceksin... "Ana" romanıdır. Maksim Gorki'nin...

Benim, o sıra Gorki'den filân haberim yoktu. Ama arkadaşımın yanında kendimi aşağı koymamak için :

- Tesekkür ederim, dedim, ben de bu kitabı okumak istiyordum.

"Ana"yı bizim "Kulüp"e getirdim. Başladık beraber okumaya. Okudukça bizi merak sardı. İşbaşı düdüğü çaldığı zaman küfreder, kitabı en tatlı yerinde kapatır, atölyeye koşardık.

Birgün işbaşına geldiğimiz zaman, fabrikanın ana kapısında, marka dolabının tam yanına yapıştırılmış afişler gördük. Kağıdın başında, kırmızı mürekkeple kaba yazılmış "Arkadaş dur!" yazısı vardı. Gelen işçiler duruyor, yazıyı okuyorlardı :

- Bildirge... Komünist bildirgesi!..

Altında iri harflerle "Türkiye Komünist Partisi", en altında da "Haliç Komitesi" yazılı. Cibali fabrikalarında grev başlamış. Komünist Partisi, Haliç İşçilerini grevcileri desteklemeğe çağırıyor.

Müdür, atölye sefleri, bekçiler geldiler. Bildirgele-ri söktüler.

Müdür bağıyordu :

- İşinizin başına!..

Biraz sonra, sivil polisler atölyelere daldılar. Arastırma ve soruşturmalar bir sonuç vermedi.

Fabrikada günlerce hep bu konuşuldu. Bizim "Kulüp"te tartışmalar bir kat daha canlandı. "Komünist", "Komite" sözleri, bizi dehşetli ilgilendirmisti.

Dökümhanede bir Hayri usta vardı. Mahallede bizimle kapı-komsu idi. Temiz yürekli bir adamdı. Konuşkan da değildi. Benden yirmi, belki yirmibes yaş büyüktü. Birgün isten dönerken yanıma sokuldu, seslendi:

— Doğru eve gideceksin, beraber yürüyelim.

Yolda, dereden tepeden konuşmaya başladık. Lâfı bır punduna getirdi:

— Gencsiniz, heyecanlısınız, dedi. Yanlış adım atmayın. Tuttuğunuz yol, hayırlı olsun. Bak oğlum, benden söylemesi: Müdür olacak hergele, sizden şüpheleniyor. El altından soruşturuyormuş. Öğle paydosunda "Tasoz" da ne yaptığınızı öğrenmek istemiş. Ayağınızı denk alın.

Ben, Hayri ustaya cevap vermedim. Ama bu konuşmadan sonra, "Kulüp" te öyle hergün toplaşamıyorduk. Yine birgün, Hayri usta beni torna atölyesinden birisiyle tanıştırdı. Otuzunda vardı. Frezeciymiş.

— Ahmet usta, bu bizim delikanlı tam sizin aradığınız ayardadır. Biraz deli doludur, genctir, kanı kaynıyor... Müdürün bile gözünü korkutmuşlar!

Gerçekten müdür, bizim Kulaksız Salih'i yanına çağırılmış, sıkıştırmaya başlamış ve bizim neler konuştuğumuzu öğrenmek istemisti. Salih'in ağzından birsey alamayınca korkutmaya kalkışmış, onu isten atacağını söylemişti. Aksam üzeri, müdürü yolda yakaladık. İsin sarpa saracağını görünce, herif yelkenleri suya indirdi. Ertesi gün, hiçbir şey olmamış gibi, arkadaşımız yine işbasına geldi. Bizim bu hareketimiz fabrikada, işçiler arasında hoş bir etki bıraktı. Frezeci Ahmet usta da, iste bunun üzerine bizimle ilgilenmeğe başladı.

İŞTEN DÖNERKEN

Birgün isten çıkarken, kapıda Ahmet usta beni önlledi: "Okmeydanı üzerinden eve gidelim" dedi. Hem yürüyor, hem konuşuyor, tepeye doğru tırmanıyorduk. Yükseldikçe, Haliç'in panoraması gözlerimizin önüne seriliyordu. Usta anlatıyordu, ben dinliyordum:

" — Birinci Dünya Savaşında sen cocuktun, belki de "Tas mektebe" giderdin. Ben o zaman, senin gibi bir delikanlıydım. Yine bu fabrikalarda çalışırdım. Başımızda Alman'lar vardı. İngiliz uçakları, ikide bir gelir, su bizim semti bombalardı. Yerde Alman'lar, gökte İngiliz'ler ense kökümüzde İttihatçı'lar, haydut Enver'ler vardı. Halk aclıktan kırılıyordu. Milyonlarca askerimiz, yabancılar hesabına kan döküyor, mahvoluyordu. Harp zenginleri para kırıyor. Enver'lerin kanlı macerası kepazelikle bitti. Memleket, korkunc bir ucuruma yuvarlandı. Hainler, Alman efendileriyle beraber memleketten kaçtı, milleti yüzüstü bıraktı. Bu defa İngiliz'i, Amerikalı'sı, Fransız'ı, İtalyan'ı, Yunan'ı daldı memlekete...

İşgal günleri bir kepazelik! İngiliz, Amerikan zırhlıları tâ Haliç'e gitmiş. Tersanenin önüne demirlemişler. İngiliz'ler buralara oturdu. Amerikalı'lar herseyi ellerine almıştır. Boğazlar, İstanbul, kısaca bütün Türkiye üzerinde, Amerikan haydutları manda istiyor. Ankara'da oturanlardan niceleri, Amerikan Cumhurbaşkanı Vilson'un kostuğu kölelik şartlarını kabul ediyor. Ulusal onurumuz, bu rezillerin umurunda olmamıştır hiçbir zaman! Saraçoğlu gibi harp zenginleri, Amerikan pasaportu kullanır. İzmir ile İstanbul arasında alışveriş yapardı. Onlar için, Amerikalı'larla "iş yapmak" kârlı idi. "

Sular kararıyordu. Beyoğlu'nun ışıkları gökte bir samanyolu gibi parlardı. Karsıda, Fatih semtinde, bir kı-

zıllık göklere vurdu. Ahmet usta, yükselen dumanları gösterdi. Yumusak bir sesle:

“ — Diyorlar ki, birkaç defa baştanbaşa yanmıştır. Ama geçen yıl Kasımpaşa’da çıkan yangın, ismimize pek yaradı. O gece, İngiliz’lerin şaşkınlığından faydalandık. Bir gecede, kasla göz arasında, bizim işçiler bu fabrikalardan tezgâhları söktü, mavnalara yükledi, Anadolu’ya aşırıldı. O grup ile, bizim Tersene’den birçok işçi Ankara’ya gittiler. Bu isin başında komünistler var...”

Usta sustu. Kulaksız’a gelmistik. Mahalle kahvesinde iki kişi kavgı ediyordu.

Ulusal Kurtuluş Savaşı’nda, Ankara’daki “İmalâtı Harbiye Fabrikası”nı, İstanbul ve İzmir’den, kelleyi koltuğuna alıp gelen işçiler kurmuşlardır. İstanbul’da silâh depolarını boşaltan, bu silâhları yelkenlilere yükleyen ve Anadolu’ya asıranlar işçilerdir, gemicilerdir, kayıkçılarıdır! Haliç işçilerinin de bu işlerde payı vardır.

Ahmet usta, karayağız bir adamdı. Ön dişlerinden ikisi, Haliç işçilerinin bir grevinde, polislerle çarpışırken kırılmıştı. Konuştuğu zaman sözler ağzından ısıklık gibi çıkardı...

Frezeci ustası ile candan dost olduk. Ben, bu ciddi ve akıllı işçiye pek bağlandım. Atölyelerimiz ayrıydı. Ben makine dairesinde dizelciydim. Ahmet usta, bizim makine dairesine ayrı bir önem veriyor ve diyordu:

— Siz stop ettiniz mi, bütün atölyeler zınk diye durur.

Her bulduğumuzda, Ahmet usta yeni birsey anlatırdı. Daha sonraları, Komünist Partisi’nin programını, tüzüğünü anlattı. Gizlilik işlerinin ana prensiplerini öğretti.

Aradan yıllar geçti. Frezeci ustasını saygı ile anarım. O ve onun gibiler, Partimizin belkemiğidir, parti sıralarını birbirine bağlayan çelik kenetlerdir. Bunlar, Türkiye işçi sınıfının tarihine nice parlak sayfeler yazmışlardır. Bu tarihin, henüz kaleme kâğıda geçirilmemiş daha nice şanlı bölümleri vardır!

1922’de İstanbul’da yapılan 1 Mayıs gösterisini a-

lın! Ellerinde kızıl bayraklarla caddelerden dizi kolunda gecen işçiler... Komünistler en başta, en ileride yürüyorlar. Bu yürüyüş, halkın kuvvetini İngiliz'lere, Amerikalı'lara, halk düşmanlarına göstermiştir.

Türkiye işçi sınıfının şanlı savaşlarından biri de 1927'de, gemicilerin ve kayıkçıların yaptığı grevdir. O zaman barikatlar kuruldu. Çesme Meydanı'nda silâhlar patladı. Hükümet, grevcilerin üzerine ordu birliklerini sürdü. İşçiler, kayıkçılar arslanlar gibi carptı.

İkinci Dünya Savaşı biter bitmez, yayılcı Amerikan emperyalistlerinin kolları arasına atılan Ankara hükümeti, en ağır darbeyi, yine evvelâ işçi sınıfına ve onun örgütlerine indirdi. 1946'da Emekçi Partisi, serbest sendikalar, ilerici gazeteler ve dergiler kapatıldı. Binlerce işçi tutuklandı, hapse atıldı. Yüzlerce komünist, sendikacı, Emekçi Partisi'nin militanları, Sıkıyönetim Mahkemesine verildi. Prangaya vuruldu, zindanlara dolduruldu. Ama o terör günlerinde bile, binlerce işçi yine sokaklara döküldü, gösteri yaptı.

Vaşington'un elinde bir kukladan başka birşey olmayan Menderes hükümeti, 1950'de Kore'ye asker gönderdiği zaman, "İstanbul Liman ve Dok İşçileri Sendikası", Türkiye halkı adına, bütün Türkiye işçi sınıfı adına, burjuvazinin bu iğrenç hıyanetini protesto etti. Sendika kapatıldı, askeri mahkemeye verildi.

Haliç yaşıyor. Doklarda, fabrikalarda ve her yerde işçiler savasta geri durmuyor. Türkiye Komünist Partisi, bu savaşçıların başında yürüyor. Haliç'de bundan birçok yıllar önce, savaş sıralarına girdiğim Partinin yolundan yürümekle kıvanc duyar, göğüs kabartırım!..

İLK DENEME

Birgün öğle paydosunda, Ahmet usta bana usulca fısıldadı:

— Aksama, Kasımpaşa'da Servilik'te bulusalım!

Ne olacağını sormadan:

— Peki dedim.

Aksama Servilik'te buluştuğumuz zaman, ustanın koltuğunda bir somun, elinde küçük bir sebze zembili vardı. Koltuğundaki ekmek onundu. Ama sebze zembili onun olamazdı. Usta bekardı.

Gerçekten de düşündüğüm gibi çıktı. Zembili bana uzattı:

— Sebzeyi eve götürürsün. İçindekileri, yarın sabah erkenden, işçiler fabrikalara giderken, Ayvansaray'da elden dağıtacaksın. İşine de tam vaktinde yetişmelisin!

Fazla tek kelime konuşmadan ayrıldık. Tepebaşı'ndaki bahçede çalınan orkestra sesleri, Serviliğe yayılıyordu. Arkama bakmadan yürüyordum. Korku duymuyordum. Ama icimde anlamadığım bir kaynama vardı. Bu, üzerime aldığım ilk parti işiydi. Sanki, okulda sınava giriyordum. Okulda sınavı veremezsen, ya sınıfta kalırsın, ya kötü not alırsın. Ama bu iş öyle değildi. Bunu akyüzle başarmak şarttı.

Ertesi gün, akşam gazeteleri, birçok işçi semtlerinde ve bu arada Ayvansaray'da komünist bildirgeler dağıtıldığını yazıyordu. İcim rahattı, öyle seviniyordum ki!

Ahmet ustaya tekmil raporu verdim. Elimi sıkı. Yalnız, bu işten hiç kimseye söz etmememi bir kere daha tembih etti:

— Parti disiplini bunu emreder dedi.

Ben artık, verilecek yeni bir görev bekliyordum. Verilen işi yapıyordum. Birgün ona sordum:

- Beni partiye ne zaman alacaksınız usta?
- O, yumuşak ve kesin bir sesle cevap verdi:
- Komünist Partisi'ne bos saatlerini değil, bütün ömrünü verenler girer. Demek, kendine güveniyorsun. Demek ki, kelleyi koltuğuna alıyorsun! Ben senin için salık verebilirim.
- Az kalsın sevincimden, bu komünist işçinin boyuna sarılacaktım.

DOĞUM GÜNÜ

Ahmet usta bana randevu verdi: "İşten çıkınca, Hasköy iskelesinde buluşalım" dedi. O gün, doğum günümdü. Buluştuk. Bir "dolmusa" bindik. Denize açıldık. Küreklere asılan "kayıkçı"yı tanıyordum. Dümene oturan bizim fabrikadandı.

Ahmet usta söze başladı:

- Kaybedecek vaktimiz yok. Yoldaşlar, hücrenin toplantısını açıyorum. Gündemde tek konu var: Arkadaşı partiye almak. Başka öneri var mı?

- Yok!

Ortada ne kalem, ne kâğıt var, ne de bir tutanak! Alçak sesle konuşuyorduk. "Kayıkçı", hafiften küreklere asılıyordu. Ben, biyografımı anlatıyordum:

- Anamı tanımam. Ben küçükken ölmüş. Teyzem büyüttü beni. O olmasaydı, okulu bitiremezdim. Beni tâ

küçükten çalışmaya alıstırdı. Teyzem: "Sanat, altın bileziktir, oğlum" derdi. Ama bu "bilezik" in, yaşadığımız şu kapitalist düzende, işçinin bileğine vurulmuş bir kelepçe olduğunu anlamıyordu.

Çocukluğumdan beri makinelere hevesliydim. Mühendis Okulunun açtığı "motor-makine dersleri" ne, akşamları gittim. Sonra... Eve ekmek getirmek lazımdı. Koskoca, kazık kadar adamı, teyzem ömrü boyunca besliyemezdi. İşe girdim. Kaç yıldır fabrika layım, biliyorsunuz...

Kağıthane deresinden esen hafif bir rüzgâr, yüzümü vuruyordu. Ben, terliyordum.

Toplantıyı yöneten Ahmet usta:

— Parti için şimdiye kadar neler yaptığını anlatmasına lüzum yok. Başka bir sorunuz, öneriniz var mı?

Küreklerdeki söz aldı:

— Fabrikada gençler epeyce. İçlerinde ates gibi delikanlılar var. Arkadaş bunların arasında çalışmalı.

"Dümenci", herseyin ayan olduğunu söyledi.

— Başka bir diyeceğiniz yok mu? Öyleyse ben soruyorum arkadaş, dedi Ahmet usta ve gözlerimin ta içine baktı: "Büyük önderimiz Lenin'in savaş yolundan ayrılmıyacağına söz veriyor musun?"

— Yüce Leninizm'in gösterdiği savaş yolundan hiçbir zaman ayrılmıyacağıma işçi yüzümle andıçerim!

Dümeni kullanan:

— Üstüngel yoldasın, Türkiye Komünist Partisi'ne alınmasını teklif ediyorum!

Nasırlı üç el birden yukarı kalktı! Sonra, tekrar tekrar benim elimi sıktılar, tebrik ettiler.

Ben, o gün yirmi yaşına basmıştım. O gün, asıl doğum günümdür!

Küreklerle geçtim. Hep bir ağızdan, ama hafiften, Enternasyonal marsını söyledik. Kürekler sularda hışırdıyor. İçim serin. Yüreğimin kanatları çırpıyor.

SEÇ SEÇEBİLDİĞİNİ

Uzun yıllar hapislikten sonra yeniden işe dalmak, savaşa atılmak, çocukluğundan beri bildiğin, tanıdığın yerleri, insanları çevrende görmek, ne kadar iç açıcı birsey! İstanbul, yüreğimi boşuna oynatmadı. İşçi semtleri kafamda kavgalarıyla, dertleriyle, ümit ve heyecanlarıyla eski günleri canlandırdı! *Özgürlük...*

Dışarda pek az "serbest" kaldım.

Badem, erik, kiraz ağaçları; sarı, beyaz, pembe çiçekler açıyordu. Bahar, insanın yüzüne gülüyordu.

İstanbul'un işçi mahallelerinden birinde, bir akşam üstü, dar bir sokakta polisler beni kıstırdılar. Yine kurdurmuştu Birinci Şube Tarama yapıyordu.

Tütüncülerle dokumacılar, üstüste grev yapmıştı. Ortaköy, Ahırkapı, Balat semtlerinde, fabrikaların, depoların kapılarında, grevcilerle polisler vuruşmuştu. Cibali karakolunun önüne binlerce işçi yığılınca, polisler don gömlek sıvışmıştı. Komünist Partisi İl Komitesi, bütün halka bas vurmuş, grevcilere arka olmaya çağırıyordu. Bu çağrı, ortalıkta geniş bir ilgi uyandırmıştı.

1 Mayıs yaklaşıyor. Yine bir vur-tut başladı, gidiyor. Polis, komünist avlıyor. Evler basılıyor. Fabrikalardan, işletmelerden grup grup, posta posta işçileri topluyor; karakollara, Emniyet Müdürlüğüne götürüyorlar.

Bu defaki yakalanma, evvelkilere hiç benzemiyor. Müdüriyete getirir getirmez, anadan doğma soydular, elbiselerimi alıp götürdüler. Eşyalarımı geri getirdikleri zaman bel kayışını, boyunbağını, kol düğmelerini içetmişlerdi. Kostümün her tarafı didiklenmişti. Ayakkaplarımin taban astarlarını sökmüşler.

Emniyet Müdürlüğü, bir hırsız yatağı, bir salhane, bir tımarhanedir.

Beni bir odaya soktular. Masa sefi anırdı:

— Buraya kanun girmez. Bilesin!

Sonra bana kauçuk kırbaçları, falakaları, boy boy sopaları, çeşitli kerpedenleri, cımbızları ve bir filintayı gösterdi.

— Bak... Anayasa da, kanun maddeleri de, demokrasi de, hüriyet de bunlardır... Seç seçebildiğini!

Komünistlere poliste iskence yapılırken, çoğu kez valisi de, savcısı da hazır bulunur. Bu insan kılığındaki canavarların sadizmi, iğrenç ve korkunc birseydir. Küfrederler, gülüşürler, gönül eğlendirirler ve alay ederler:

— Al sana Türkiye’de demokrasi. Ne cilveli, bak!..

Bu defa yargıclar da, savcılar da eski hınçlarının acısını çıkarıyor. Suçu idamdan tuturdular yine. Sonra “cebir ve silâh kullanmadıklarından...” de yıp, dayadılar ağır hapis cezasını.

Yalnız Emniyet Müdürlüklerine, jandarmaya da değil, mahkemelere de kanun girmez. Kara cübbeli, kadı bozması, padişahlıktan kalma yargıclar -sermayenin bu bekçi köpekleri- karşımızda put gibi sıralanmış. Biz ayakta, başlarımızı dik tutuyoruz. Polisler tabancalarını çekmiş. Yanlarımızda süngülü jandarmalar cifte cifte... Karar okunuyor:

“...Sanıkların, kendilerine poliste türlü türlü işkence yapıldığı iddiasının reddine... Sanıklardan çoğunun, gerek poliste, gerek sorgu hakimliğinde ve duruşma sırasında, kendilerine isnat edilen fiilleri red ve inkâr etmelerine rağmen, dağıttıkları beyannamelerden, çıkardıkları gizli gazetelerden ve mahkemede alenen komünizmi methusena etmelerinden de görüldüğü veçhile... Türkiye Komünist Partisi’ne mensubiyetleri hakkında, kanaati vicdaniye hasıl olduğundan... ve mevcut nizamı tebdil ve tağyir...”

Deyip, kaçır yıl kalebent olacağımızı, sürgün edileceğimizi bildirdiler.

İşçilerle toplantı yaptığımız için, halkın dertlerini ve isteklerini yazdığımız için, yalnız işçi sınıfının de-

ğil, bütün halkın, Anayurdun ulusal çıkarlarını savunan örgüt kurduğumuz için, bize kürek cezasını dayadılar.

Anayasa: "Yargıçlar bağımsızdır" der. Bunun bir uydurma, bir yalan, boş bir laf olduğunu halk, çeşitli ve pek çok örneklerle her gün görüyor. Yargılama usulü diye birşey var. Buna göre, ceza giyen kimse, bir hafta içinde Yargıtay'a başvurur. Yargıtay, bu süreden önce kararı onaylayamaz. Kağıt üzerinde bu böyle.

Bize ceza kestiklerinin ertesi günü, gazetelerin ilk sayfelerinde boydan boya bir fotoğraf çıktı: Cumhurbaşkanı, Yargıtay Başkanı ile üyelerini, zebilâne bardağı gibi karşısına dizmiş. Bastonunu havaya kaldırmış, köpürüyor:

.. Komünistlerin basını ezelim!

Savcılık, üçüncü gün, cezalarımızın onaylandığını bildirdi. Dördüncü gün, şafak sökerken kaldırdılar bizi. Koridorda ikişer ikişer kelepçeye vurdular. Jandarmalar süngü takmış... Bizi 1300 kilometre uzakta, Doğu'da, ortaçağdan kalma bir kaleye sürdüler.

Faşist Halil Özyörük, o zaman Yargıtay Başkanı idi. Bu muşmula suratlı cellât, 1950'de "Adalet" Bakanı oldu. Mecliste çıktı: "Türkiye'de mahkemeler ve yargıçlar bağımsızdır" dedi. Bu kasapbaşı konuşurken bankerler, çiftlik beyleri, kalantör tüccarlar, elleri barut kokan generaller, bıyık altından kıs kıs gülüyorlardı.

Evet, öyle ya, bugüne bugün kapitalist Türkiye'de burjuva mahkemeleri ve yargıçları ne adalete, ne de halkın iradesine bağlıdır.

ONLARIN ARKASINDA

AMERİKA VAR

Türkiye’de gerici hükümetler, zaman zaman, birçok illerde yıllar boyunca sıkıyönetim yürüttü. Memleket üç askersel bölgeye ayrıldı. Bu bölgede üç özel askersel mahkeme var. Komünistler, barışseverler, temiz yürekli yurtseverler, bu mahkemelere verilir.

Daha geçenlerde, Ankara’da askersel mahkeme, Türkiye Barışseverler Derneği kurucularına 15’er yıl ağır hapis cezasını bir çırpıda dayadı. Mehmetçiklerin Kore’ye gönderilmesini, bütün Türkiye halkı adına protesto ettikleri ve bunu bir çağrı ile yaydıkları için, bu barış öncülerini zindana attılar. “Barış yolu, halkımızı ulusal bağımsızlığa götüren savaş yoludur!” dedikleri için, bu başeğmez yiğitleri prangaya vurdular.

Duymıyanlar duysun! Zindana atılan Türkiye Barışseverler Derneği Başkanı, gebedir. Ağrılarını dört duvar arasında çekecek. Yavrusunu cimento döşemede doğuracak. Göbeğini, tırnaklarıyla kesecek. Kanlı entarişiyle onu kundaklıyacak. Bu yavrunun, Amerikan sömürgecilerinin ağalık sürdüğü bir ülkede dünyaya geldiğini haber veren ilk bağırsısı, demir parmaklıklardan, Ankara’nın üstünden bütün Türkiye’ye yayılacak: “Kahrolsun harp kundakçıları!”

İşçi sınıfı, geniş halk tabakaları, gençlik yığınları, büyük barış davasını canla başla savunmaktadır. Gençliğin bu ilgisi yerindedir. Çünkü, Türkiye’nin satılmış politikacıları, Amerikan ölüm kırılları hesabına, en başta bu gençleri topun ağzına sürmek istiyor.

Polis, ilerici dergilerin çıktığı basımevlerini basıyor. “Barış” gazetesi kapatıldı. Faşist kopilleri, üzerinde güvercin resmi gördükleri her kâğıdı parçalıyor, yakıyorlar.

Acı bir öfke, yanan bir keder, halkın gözbebekleri içine bağdasmış. Yeni nisanlılar, dünyanın başka bir ucunda ölüme gönderilen Memiş'inin, Mehmet'inin arkasından gözyaşları döküyorlar.

İstanbul sokaklarında sivil polisler, bekçiler, fi-dan boylu iki genç kızı kovalıyorlar. Bunlardan biri işçi, ötekisi öğrenci. Barışseverler Derneği'nin çağrılarını dağıtıyorlar. Polisler, günün en kalabalık saatinde, Mahmutpaşa'nın orta göbeğinde, bu kızlardan birinin üzerine atıldılar. Amerikan gangsterleri gibi, dağa adam kaldıran haydutlar gibi, barış partizanını zorlayıp bir Amerikan "Jip" arabasına attılar. Öğrenci Leylâ, sesinin yettiği kadar haykırıyor:

— Kardeşimi Kore'de ölüme sürdüler. Analar, babalar! Oğullarınızı Amerikan ölüm tüccarlarına vermeyin!

Caddeler uğuldadı. Jip arabası, kudurmuşça yol alıyordu. Halk, Amerikalı'laştırılmış polislerin arkasından lanet yagdınyordu.

Ertesi günkü gazetelerde, dört satırlık bir haber vardı. İşçiler, İzmit kâğıt fabrikasının duvarlarına, boydan boya bir parola yazmışlar: "Yaşasın barış! Yaşasın Sovyetler Birliği!"

Burjuvazi, yapmacık bir sesle ikide bir bağırır: "Yurtta sulh!" Ama gerçekte, memleket içinde temiz ve ileri görüşlü kim varsa, ne varsa, hepsine karşı amansız, çınlıçplak bir terör yürütülüyor. Bu Amerikalı'laşan Ankara'nın batakcı politikacıları: "Cihanda sulh!" derler. Ama gerçekte bu hainler, saldırgan Amerikalı'ların eli altında bir serüvene hazırlanıyor, barış dâvasına karşı en alçakça cinayetleri işliyor. Burjuvazinin en kahpe, en iğrenc taraflarından birisi de, ikiyüzlülüğüdür!

Anayurdumuzu uçuruma sürükleyenler, her zaman yalan söylemiş, her zaman kahpelik etmişlerdir. Bunlar, artık yalan uydurmak zahmetini de bir kenara attılar. Bunlar hayasızlaştıkça, birçok şeyleri açıkça söylüyorlar. "Yeni Sabah" gazetesi, herseyi forâ etti. "Ne diye ve kimden çekiniyoruz? Arkamızda Amerika var... Bizde çeyrek asırdır, demokrasi kisvesi altında bir toptancılık

ve seflik sistemi var. Bu rejim, İspanya'da Franko'nun faşist diktatorasından kıl kadar ayrılmaz. " Bu tabloyu "Cumhuriyet" gazetesi tamamlıyor: "Allahın bir belâsı olan şu demokrasi kisvesini bir kenara atmamız" diyor.

Burjuvaziye artık, şimdiye kadar kullandığı sahte demokrasi salı da fazla geliyor!

BELGETOPLAR'IN NOTLARI

İkinci Dünya Savaşında burjuvazi, Türkiye'ye "Yeni nizam ülkesi" dedi. O zaman tepedeki batakcılar, Krup fabrikalarının toplarına bel bağlamış, plânlarını "Sisman Berta"ların üzerine kurmuşlardı. Şimdi onlar, Türkiye'ye "Küçük Amerika" diyorlar. Bu sefer de Sam Amca'larının atom bombasına bel bağlıyor ve kumara böyle giriyorlar.

Halk hiçbir şeyi unutmaz. Herseye mim koyar. Açktan acığa, doğrudan doğruya söyleyemediği seyleri, dolaylı, üstü kapalı söyler. Herseye, herkese bir ad takar. Türkiye'de yüzyıllar boyunca süregelen zorbalık, baskı yüzünden, halk böyle konuşmaya alışmıştır.

Baba Belgetoplar da halkın yarattığı tiplerden biridir. Belgetoplar, halkın bellek kuvvetini, onun mantık gücünü, tarihsel hikmeti sezişini gösteren bir simgedir.

Halka sorarsanız, Belgetoplar İstanbul'da, Salacak'da oturur. Doğruluk ve dobralığı ile tanınmış. Alın-da, İstanbul'un işgal günlerinde, Amerikan deniz erlerin-

den yediği bir kasaturanın izi kalmış. Oğlunu, Kurtuluş Savaşı'nda kaybetmiş. Torunu komünisttir.

Belgetoplar, günü gününe not tutar. Bu günlemlerden kimilerini alalım:

"...Mayıs 1941. Von Papen, Cankaya'yı parmağına dolamış... İnönü, eski dostunu pek koltukluyor. Dün yine bir saat görüşmüşler..."

"18 Haziran 1941. Ankara, Hitler ile dostluk pak-tı bağladı... Londra hiç de kocunmuyor..."

"22 Haziran 1941. Nazi Almanyası, gece karanlığın-da, hatırlıkla ve birdenbire Sovyetler'e saldırdı. 170 fa-sist tümeni sınırı aştı... Berlin'in Ankara ile bağladığı anlaşma, üç gün önce imzalanmıştı... "Drang nach Os-ten" - Doğuya akın!. Amerikan milyarderleri, bu eski Prusya plânının ekonomik ve askersel bir temele dayan-ması için, Hitler'e az yardım etmediler doğrusu. İngiliz-Fransız emperyalistleri, çılgın faşist onbaşısını hep bu tarafa kıskırttılar. Türkiye'yi köleleştirmek plânı da bu "Doğuya akın" haritasına girer."

5 Ekim 1941. "Ulus" gazetesi. "Almanlar, Sov-yetler'e karşı vaktinden evvel harekete geçmekle en doğ-ru harekette bulundular..." diyor. Ankara baklayı ağzın-dan çıkardı. Oyun kağıtlarını acıyor... Gericiler, haydut Hitler'in çizmelerini yalıyor."

"1942... Stalingrad önlerinde büyük meydan savaş-ları oluyor. Koyu faşistlerden olan Atay, itirafa başladı: "Sovyet kuruluşu, Alman tanklarından ve toptanından kat kat kavi çıktı." Ha şunu bildiniz! Geç kaldınız. Sovyet erlerinin eşsiz yiğitliği, general ve subaylarının savaş ustalığı, sosyalist kuruluş potasında pişirilen serbest in-sanın ne harikalar yarattığını gösterdi. Dünya dünya ola-lı, cenk meydanları böyle savaşçılar görmemiştir... Vol-ga'da insanlığın kaderi çözülüyor..."

"31 Ağustos 1942. Türk faşistleri pek acele edi-yor. Bugünkü gazeteler, Saraçoğlu'nun Sivas'da çektiği nutku baştılar. Başbakan: "Kaybettiğimiz zamanları ham-leli hareketlerle kazanmak, bir daha ele geçirilmeyecek fırsatları kaçırmamak için yola çıkmış bulunuyoruz" di-

yor. Bunlar, fırsat kolluyor. Les kargaları! Onların gözleri önünden yağma, vurgun hayalleri geçiyor..."

"5 Eylül 1942. Saraçoğlu Erzurum'da. Rus ihudutlarına doğru bir teftis seyahatine çıkmış..."

"19 Eylül 1942. Türk ordusu, Doğu sınırlarında toplanıyor... Bölük komutanlarına kapalı ve mühürlü zarflarla "Savasa hazır ol!" emri gönderilmiş..."

"23 Eylül 1942. "Ulus" gazetesi: "Alman kuvvetleri Stalingrad'da Sovyet askerlerini birer birer öldürmeli, sonuncusuna kadar kırmalıdır..." diyor. Hani ya?! Köpeğin duası kabul olsa, gökten kemik yağardı!"

"12 Ekim 1942. Bugünkü gazeteler Göring'in sözlerini basıyor: "Ele geçen ganimetlerden evvelâ Alman'lar faydalanacak." Bunu yorumlayan gazeteler: "Fakat, Führer Almanyasıyla el ve inanc birliği yapanlara bir pay çıkmıyacak mıdır?" diye soruyor."

"27 Kasım 1942. "Ulus" gazetesi: "Rusya'yı ta Hazer'den Karadeniz'e kadar olan kıymetli endüstri ve tarım topraklarından mahrum etmek, Rus'ların Karadeniz Filosunu yoketmek lâzımdır" diyor. Dervişin fikri ne ise, zikri de odur. Gericilerin elebasıları, nazilerin yağmacılıkta kurdukları haydutluk sofrasından bir kemik parçası beklediklerini açıkça yazıyor ve söylüyorlar."

Belgetoplar'ın notlarından birkaç satır daha:

"1942... Stalingrad'ın çetin günleri. Gazeteler bir havadis verdi: Komünistler beyanname dağıtmışlar. Süleymaniye camisinin minareleri arasına 35 metrelik bir transparan germişler. Kırmızı bezin üzerine, kazık kadar harflerle "Kahrolsun fasist Ankara hükümeti!" belgisini yazmışlar.

"1943... Komünistlerden büyük bir grubu, Sıkıyönetim Mahkemesi mahkûm etti. Kars'da, ikisi gedikli, beşi subay olmak üzere yedi komünist kursuna dizilmiş. Bunlardan birinin soyadı Yılmaz'dır..."

"1944... 55 genc-antifasist, Sıkıyönetim Mahkemesine çekilmiş... Emniyette, bunlara müthiş iskenceler yapılmış..."

Kanlı fasist terörü sürüp gidiyor...

DÜŞMANLARIMIZ

BİZDEN KORKUYOR

Memlekette faşist biçimi yönetim, halk düşmanı düzen meydan vermediği için, Komünist Partisi gizli çalışıyor. Burjuvazi, -saltanat onun değil mi- Komünist Partisi'ni "kanunsuz", bizi de "kanun dışı" ilân etti.

Anayasada, kağıt üzerinde "Yurttaş hakları" diye birşey var. Ama bunlar, tepeden inme yasalar ve bir sürü kararnamelerle kaldırılmıştır. Ceza Kanunu'nun birçok maddeleri eski İtalyan faşist kanunlarından kopye edilmiştir. Örgüt, toplantı ve polisin yetkisi kanunları, padişahlık zamanından kalmadır. Grev yasağı koyan "sendikalar" kanunu, memlekette işçi hareketini frenlemek ve sendikaları burjuva partilerinin kontrolü altına koyma yasasıdır. Seçim Kanunu, halkın ezici çoğunluğu olan işçilerin, köylülerin ve ulusal azınlıkların oylarını burjuva partilerinin hesabına toplamak, fakat bu büyük yığınların temsilcilerini Meclise sokmamak yasasıdır.

Demokrasi yolunda halk hareketinin kuvvetlendiğini gördükçe, burjuvazi ekspres hızıyla, yasak koyucu kanunlar çıkarıyor. Faşistlerin elebaşlarından Arvas, Mecliste cıyak cıyak bağırdı:

— Geceleri gözlerimize uyku girmiyor. Kızılar rüyalarımıza giriyor. Daha sert kanunlar isteriz. Hitler'in yaptığı gibi, komünistleri kırmalıyız..." dedi.

Korkunuz! Hincınız büyük, ama fabrika bacalarını köprü başında darağacına çekemezsiniz! İşçi sınıfını yokedemezsiniz! Bizi, Komünist Parti'sini ortadan kaldıramazsınız!

Komünist Partisi'nin gazete ve bildirgeleri halk arasında yayıldı mı, bir kıyamet kopar. Mecliste Amerikan'cı sayırlar, dolara bağlı bakanlar, satılmış gazeteciler ateş püskürtür: "Sollar azıttı", "Kızıl besinci kol",

“Kominform adamları” derler. Ama, Türkiye Komünist Partisi sözünü yazmaktan, onun adını etmekten müthiş korkarlar. Onlar, Komünist Partisi'nin ne istediğini, çıkardığı gazete ve bildirgelerde ne yazdığını halktan gizlemeğe yeltenirler. Onlar, bizi ve partimizi lekelemek için çırpınır dururlar. Düşmanlarımız, elbette bize rahmet okuyacak değil ya!

Polisin eline düştün mü, Ağır Cezaya, Sıkıyönetim Mahkemesine çıkardılar mı, mesele değişir; herşey tersine döner. O zaman, Komünist Partisi'ni adıyla samıyla söylerler. Onlar, Emniyetin bodrumlarında komünistlere işkence ederken, kapıları kapalı mahkeme salonlarında bizi sorguya ceğerken “Türkiye Komünist Partisi Merkez Komitesinde kim var? Söyle! İl Komitesi nerede? Bölge Komitesi nerede toplandı? Hücre toplantısında ne konuştunuz? Matbaa nerede? Kim çıkıyor gazeteyi? Kim bastı, kim dağıttı bu çağrılar?” der de başka şey demezler.

Ağır Cezada, askerî mahkemede bize şöyle dediler:

— Millet Meclisi bir anonom şirkettir! Amerikalı'lara satılmıştır” dersiniz ha? Alın karşılığını öyle ise: Millet Meclisini ıskata teşebbüsten 15 yıl ağır hapis!..

Poliste, kuduz köpekler gibi üzerimize atılır, babaları tutmuş gibi bağırırlar:

— “Memleketi harp ateşinden ve korkunc bir yıkımdan kurtarmak için Türkiye halkı savaşa kalk! Bütün yurtseverler, tek cephe olun!” dersiniz, ortalığa parola salarsınız ha? Alın karşılığını!..

— Duvarlara beyanname yapıştırırsınız: “Amerikalı generaller ve subaylar Türkiye'den defolun!” dersiniz ha? “Vaşington'la bağlanan kölelik anlaşmaları bozulmalı, yırtılmalı!” diye parola salarsınız halka ha?!..

Komünistlerin dişlerini ağzına döker, tırnaklarını sökerlet...

Şu bizim Türkiye'de bugün “demokrasi”, “kanun”, “fikir özgürlüğü”, “hürriyet” işte böyle kepeze birşeydir!

Komünist Partisi'nin çıkardığı gazeteler, halk arasında yaydığı bildirgeler; poliste, Ağır Cezada, Sıkıyöne-

tüm Mahkemelerinde birer "suç" kanıtı olarak, yakalanan ve yargılanan komünistin burnuna dayatılır.

"Alev", "Bolşevik", "Komünist", "Birleş", "İrgat", "Ekmek", "Orak-Çekiç" gibi Komparti'nin çıkardığı gazete ve dergiler, dosyaların içinde zincire vurulmuş, bilekleri kelepçeli komünistlerle birlikte, Emniyetten savcılığa, savcılıktan Ağır Cezaya ve oradan Yargıtaya, yüzlerce defa gitmiş gelmiştir.

"Kızıl İstanbul", "Kızıl Eskişehir", "Kızıl İzmir", "Kızıl Samsun", "Madenci", "Kazmacı" gazeteleri, Partimizin üyeleriyle, komünistlerle birlikte, kaç bin yıl ağır hapse mahkum olmuştur!

Komparti'nin merkez organı "Orak-Çekiç" gazetesini, uzun yıllardır sivil polisler, provokatörler arayıp duruyor. "Orak-Çekiç"i korumak, ele vermemek için, denizci Muharrem gibi nice yoldaşlarımız, nice kahramanlar can vermiştir.

İçişleri Bakanlığı, her komünist tutuklanmasından sonra-ki bu yakalamaların ardı arası kesilmez- klişe halinde bir açıklama yapar: "Türkiye'de komünist teşkilâtı diye birşey kalmamıştır". Ama aradan çok geçmez, Ankara Caddesi'ndeki dolar düşkünleri, burunlarını eşek arısı sokmuş gibi, cıyak cıyak bağırır: "Komünistler!.. Kızılar!.." Meclisteki besili faşistler, Marşal'laştırılmış sayırlar, "komünistlikle mücadele komisyonu" kurar, "Sol akımlarla mücadele kanunu" çıkarırlar. Faşist kopyeleri, turancılar sokaklara dökülür, kabadayılık eder, komünistlere atar tutarlar.

Mızrak çuvala sığmaz! Halk düşmanı egemen çevreler, arada bir, ister istemez: "Komünist Partisi Türkiye'de derin kökler salmıştır... Memlekette demokrasi ve hürriyet isteyenlerin başında komünistlerin yürüdüğünü görürsünüz!" demek zorunda kalıyor. Bunları "Ulus" gazetesi yazıyor.

Bize iftira eden Türk faşistleri, tükürdüklerini yalamak zorunda kalıyor. Bize "kökü dışarda" diyenler bile, ulusal bağımsızlık, demokrasi ve barış uğrunda halkı-

mızın yürüttüğü savaşın başında Türkiye Komünist Partisi'nin bulunduğunu itiraf ediyorlar. Can düşmanlarımızı korkutan, çatlatan, cıldırtan işte budur!

Su katılmamış faşist generallerden bir Tınaztepe var. Uzun yıllar İstanbul'da sıkıyönetim komutanı idi. Bu "Yedi-Sekiz Hasan Paşa", imzaladığı gizli bir raporda şöyle der:

"...Yıllar boyunca Türk mahkemelerinde görülen komünist dâvaları, sıkıyönetim mahkemelerinde rüyet edilen siyasi dâvalar, haddizatında Komünist Partisi ile Merkez Komitesinin faaliyeti aleyhinde açılmış davalar... Bu parti, şimdi halkı Amerikalı'lara karşı mücadeleye sevk etmektedir. Komünist Partisi, halka yaydığı beyannamelerde: "Ankara hükümeti, memleketin bağımsızlığını birkaç silâh sadakasına, bir tutam dolara sattı" diyor..."

Türkiye halkının düşmanları, açıkça yazmaktan, söylemekten korktukları şeyleri, gizli raporlarda tanıyor ve gizli curnallarda yazıyorlar. Onlar, ezmek istedikleri partinin ayakta durduğunu, çalıştığını, ister istemez kabul etmek zorunda kalıyorlar.

Güneş, balçıkla sıvanmaz!

"KIRK HARAMİLER"

Halk, Türk burjuvazisinin kodamanlarına; gerici, tutucu partilerin elebaşlarına; Vaşington'a bağlı çevrelerin ileri gelenlerine bu adı takmıştır. Bunlar memlekette

“alıkları, baş kesen”dir. Asıl “zanaatları”, ceplerini doldurmak, büyük vurgunlar vurmaktır.

“Kırk Haramiler”, ele geçirdikleri yağlı kuyruğu bırakmak istemiyor. Ama gelecekte, başlarına geleceklerden müthiş korkuyor bunlar. İnönü gibi aslar, ne olur ne olmaz kaygısı ile, Kaliforniya’da çiftlik satınaldı. Pek çokları, altınlarını İsviçre, Londra, Nüyork bankalarında saklıyor. Bunlar ikide bir, yumruklarıyla göğsünü döver; “Milliyetciyiz!” diye bağırır, caka satar. Ama doları, liradan üstün tutar. “Türküz!” dediklerine bakmayın. “Kırk Haramiler”, Türkiye’de fabrika açmaktansa, 200 milyon dolarlık bir sermayeyi, halktan sızdırdıkları bu paraları, Amerikan bankalarında bağlı tutmayı daha yeğ buluyorlar.

Devlet hazinesini soymakla, ezilen halkı talan etmekle, rüşvet almakla, eline geçeni çalmakla, büyük vurgunlar vurmakla zengin olan Saracoğlu-Bayar, Uran-Menderes, Koraltan-Inan, Saka-Karaosmanoğlu gibilerin adı, onlara bağlı yazarların ve batakcı politikacıların dilinde “seçkin kimseler”, “yüksek şahsiyetler”dir.

Vol-Striyt’in para krallarına usaklık eden bu haramilerden biri, Sivas’da çıktı bağırды: “Kağıt stokları da, radyolar da, basımevleri de, sinemalar da, gazeteler de, bankalar da, Meclis de, polis de, mahkemeler de, kışlalar da, devlet hazinesi de, cezaevleri de, nihayet ordu-su ve herşeyi ile bütün devlet makinesi bizim elimizdedir... Arkamızda da Amerika vardır... İçerdeki düşmanlarımız bunu böyle bilsin!”

Gerçekten de öyle. Sömürücü sınıfların elinde güçlü araçlar vardır. Bizim de arkamızda “güçlü halk” vardır! Bu halk, onlara karşı yürüyor. İşte bundan ötürü onlar halka “ic düşman” diyorlar.

Gerici büyük burjuvazi, gazeteleriyle, radyolarıyla, kiralanan sözcüleriyle bize hergün iftiralar yağıdırıyor. Onlar halkı sasırtmak, aklını celmek için, Göbels’in bütün propaganda soytarılıklarını, Amerikalı faşist Nöst’ün bütün sahtekârlık oyunlarını kullanıyorlar. Faşistler, aşırı gerici partiler, şoven duyguları, Osmanlı’lığı, bar-

barlığı, yenicilerin kan içiciliğini gençliğe aşıyor. "Kırk Hatamiler" yalan-dolanla, zorla, Türkiye halkını Amerika hesabına harbe sürmeğe uğraşiyor. İşte bu amaçladır ki, Türkiye'nin gerici egemen çevreleri, memlekette ilerici güçlere karşı, en başta ve en çok işçi sınıfına ve onun öncüsü Komünist Partisi'ne karşı şiddetli bir baskı, amansız bir terör yürütüyor.

DÜN ve BUGÜN

Yıllar geçti...

Yine zindandan zindana, menzilden menzile kelepçeli, jandarmaların önünde yürüyoruz. Bu defa, Doğu'dan Batı'ya sürüyorlar bizi.

Güney illerinden geçiyoruz. Çukurova Pamuk tarlaları. Sanki ortalığa kar yağmış... Köyünde bir dikili ağacı kalmayan insanlar, ovalara akın etmişler. Yoksulluk, açlık, çıplaklık yollara dökülmüş!

Adana. Köprübaşı. Irgat pazarı. Burası, eski esir pazarlarından çok daha korkunçtur. 50.000 işsiz, iş bekliyor bu pazar yerinde...

Yağmur yağıyor. Ne jandarma komutanlığı, ne de cezaevi teslim alıyor bizi. "Buranın malı değilsiniz. Evraklarınız Sinop kalesinde" diyorlar.

Hükümet konağının önündeki meydana duruyoruz. Sırsıklam kesildik. Sıtma nöbetim tuttu. Titriyorum. Kal-

dırımlara yığılmamak için, arkadaşımın omuzlarına dayanıyorum. Bizi postı götüren jandarmalar, süngü takmış bekliyorlar.

Haykırıyoruz bütün sesimizle: "Kahrolsun faşizm!"
Yanıyorum, üşüyorum. Sarkı söylüyoruz :

"...yürür, yürür...

yoldaşım, sürgün yolunda zinciri sürür..."

Sokaklardan geçenler duruyor. Yağmur altında halk birikiyor. Savcı, jandarma komutanı geldi. Polisler halkı, kalabalığı dağıtıyor.

Bizi, hükümet konağının altında, bodrum gibi bir yere soktular. Burada iki gün yattık. Sanki büyük bir çöp sandığının içine tıktılar bizi. Sararmış, küflenmiş, çok eski gazeteler, kitaplar, yazılı kâğıtlar...

Bu çöp sandığını, bu kâğıtları karıştırıyoruz. Arkadaşım "yeni", hiç olmazsa şöyle 5-6 yıllık "taze" birşeyler arıyor. Okumak gereksinmesi içimizi yakıyor. Kuf koku kâğıtları didikliyorduk.

"Taze", hem de dumanı üstünde bir gazete. 1932'de basılmış. Birinci sayfede bir Amerikalı generalin fotoğrafı : Suratsız Mc Artur ! Türk ordusunu yakından görmeğe gelmiş. Türk gazetecileriyle konuşuyor : "Bir Türk tümenine kumanda etmek benim için bir şeref olurdu... Türkiye dışını sıkarsa, milyonluk bir ordu çıkarabilir !" diyor.

Amerikan ölüm fabrikatörlerinin temsilcileri, Ankara ile pazarlığa "tümen"den başladılar. Ama tâ o zamandan, Pentagon'un gözleri milyonlarca Memetcik'te idi.

Başka bir gazete. 1933'te çıkmış. Okuyoruz : "İktisat Vekili Celâl Bey (Bayar), Amerika'dan mütehasşıs lar getirtti... Amerikalı'lar, Türkiye'nin zengin petrol ve maden yataklarını tetkik ediyor. Bakır ve krom madenlerimize fazla bir alâka gösteriyorlar. Millî bankaların vaziyetini gözden geçiriyorlar..."

Amerika'nın dolar ve petrol kralları, öncü kolunu Türkiye'ye çoktan yollamıştır. Amerikan mandacılarının yardımı ile bunlar, Türkiye'de yavaş yavaş ayaklarına

yer yaptı. Ankara, Amerikan para krallarıyla el altından pazarlığa devam etti.

Gel zaman, git zaman. Günün birinde, elindeki "Truman Doktrini"ni pasaport yerine gösteren Amerikalı generaller, subaylar, sonra is adamları, bankerler, diplomatlar, "uzmanlar", senatörler, Türkiye'ye akın etmeğe başladılar.

Eski kapitülasyonların benzeri geri geldi. Ankara'da "devlet içinde bir devlet" kuruldu. Vol-Striyt para kralarının temsilcileri, Ankara'nın efendisi oldu. Çankaya Başbakanlık, Meclis Başkanlığı, Genelkurmay ve bütün bakanlıklar, özel telefonlarla, özel kuryelerle Amerikan Elçiliğine, Amerikan misyonlarına, "Marşal Plânı" Yürütüm Komitesine bağlandı. Bu telefonlar çaldıkça, bu özel kuryeler geldikçe, "Kırk Haramiler" yerlere kadar eğilirler.

Mc Artur, bir telgrafla, Türkiye'den tabur tabur taze Mehmetçik getirir, Kore'de harcar. Sonra geriye, Mehmetçik'lerin evlerine künyelerini gönderir.

VURGUN

"Kırk Haramiler", Millet Meclisinde pazar kurmuş. Onlar bu pazarda, deste deste dolar karşılığı yurt satar, kelle satar, halkın ulusal onur ve namusunu satarlar. Onlar bu pazarda, peşin para ile halka açlık satar, ölüm

satarlar.

Vaşington'dan tel çekilir; Ankara'da faşist say-lavlar kürsüye sıçrar, bağırlar!

— Kuzey Atlantik Birliği'ne girmek hakkını, Kore'de Mehmetcik kanı dökmekle kazandık... Milletın malı bu uğurda feda olsun!.. Pilâvdan dönenin kaşığı kırılısın!..

Halkın kanından ve alınterinden külçeleri siz-dıranların iştahu, yedikce acılıyor. Amerikan ölüm fabri-katörlerinin eli altında kurulan Kuzey Atlantik "saldırğan-lık tröstü"ne, Ankaralı celepler, ortaklık akçesi olarak Mehmetciğin basını, halkın varını—yogunu ve bütün Tür-kiye topraklarını koyuyorlar. Bu kanlı ortaklık işine, burjuvazi "millet bütünlüğü", "toprak bütünlüğü" adını takmış. "Büyük Türkiye" deyip Osmanlıca sayıklıyanlar, gazete sahfelerinde davullar dövüyor, her dört yol ağızında boru calıyor: "Harpl.. Harpl.. Topyekün harpl.."

Topyekün vurguna katılan partilerin elebaşları, önce halkın sofrasından sekeri, eti, tereyağını kaldırdı-lar. Bunların yerine Amerikan tanklarını, toplarını koydu-lar. Amerikan silâhları geldikçe, halkın sırtına yükletilen vergiler arttı. Halkın dertleri arttı, yığınların yoksulluğu arttı. Türkiye'ye akın eden Amerikalı sömürgecilerin sayı-sı arttı. Denk denk Amerikan malları, sürü sürü Amerikan bezirgânları rıhtımları, piyasaları bastı. Bizim memlekette milyonlarca yığınların ocağı battı. Harput gezilerini, Antep bezlerini, Bursa ipeği, Ankara tiftiği, Denizli pamuğu iş-liyen tezgâhlar durdu. Ege'de üzüm bağları soldu. Sarıya-pıncak kütükleri kurudu. Tasova tütüncüleri yandı, kül oldu. Yeşil Bursa, kel ovaya döndü. Amerikan naylonları bu ovada dut ağaçlarını, dut böceklerini kırdı. Diyarbakır güvercinleri kayboldu.

Öte yanda, piyasalara Amerikan mallarını sürenler, Amerikan silâh fabrikatörlerine simsarlık edenler, şapkayı yana yıkmış, gel keyfim gel diyorlar. Soyguncu Amerikalı' larla işbirliği edenlerin kıvırdıkları hisse senetleri ve tah-viller bir yana... Bunların bankalara, kasalarına yığdıkları paralar, su son iki yıl içinde 850 milyon liradan 1 milyar 200 milyona yükseldi. *Vurgun var!*

VURUŞMA

Boğucu sıcaklar. İskenderun limanı, rıhtım, iskeleler mahşer yeri. Kore salhanesine, kasaplık koyun gibi Mehmetcik gönderiliyor. Gelen katarlardan inen Anadolu delikanlıları, Amerikan vapurlarının ambarlarına dolduruluyor. Ölüm yerine canlı kafileler taşıyan bu Amerikan tabutları denize acılıyor. Amerikan silâhları getiren vapurlar, limana demir atıyor, rıhtıma borda ediyor. Bunlar, Türkiye'ye Amerika'dan ölüm getiriyor.

Komünistler vagonların üzerine, tren istasyonlarına, evlerin kapılarına, rıhtımlarda vinçlere afişler yapıştırdılar: "Sırtlarına Amerikan ölüm kaputu giydirilen Türk askerleri! Truman'lar için, Bayar'lar için ölüme, öldürmeye gitmeyin! Kaçın! Türk işçileri! Amerikan silâhlarını vapurlardan boşaltmayın, trenlere yüklemeyin!"

İskenderun liman işçileri grev yaptılar. Vapurlardan Amerikan silâhlarını boşaltmıyorlar. Halk, grevcilere arka oldu. Şehirde sıkıyönetim ilân edildi. Grevcilerin ve halkın üzerine asker kuvvetleri sürüldü. Vuruşma oldu. Kan döküldü. Bayar—Menderes çetesi, Amerikan ölüm fabrikatörlerinden aldıkları silâhları, halkın göğsüne çevirerek ateş ettiler.

Afyon garnizonunda, telsizciler dayattılar: "Kore'ye gitmiyeceğiz!" dediler. Yine vuruşma oldu. Yine kan döküldü. Bu vuruşmada bir özellik vardır. Eline geçen Amerikan silâhlarını kime karşı kullanacağını halk da öğreniyor. Silâha sarılan telsizciler, bir vakitler Afyon'un yalçın tepelerinde yabancılara karşı çalacakmak dövüşenlerin oğulları ve torunları olduklarını unutmadılar.

Amerikan harp gemileri, ikide bir Çanakkale'den geçer, Marmara'da duman savurur, Kızkulesi açıklarına demir atarlar. Amerikan denizcileri, beyaz keplerini kas-

larının üstüne yıkar, sokaklara dökülür. Çekerler kafayı. Gelene, geçene çatarlar. İstanbul, tam 1920 yıllarını, o günleri andırır.

Beyazıt Meydanı. Üniversitenin önü. Amerikan deniz erleri. Elllerinde yeniçeri yatağanları. Kapalıçarşı'dan almışlar. Yanlarında, Nüyük bankerlerinin Ankara'daki çiftlik kâhyası Rosel Door var. O da zilzurna. Omuzunda, kundağı sedef kakmalı bir çakmaklı tüfek. Amerikalı gangsterler caka satıyor. Bu orospu çocukları, sokaktan geçen Türk kızlarına satıyor. Alay ediyorlar. Bir avuç universiteli genç, edepsiz Amerikalı'ların üzerine yürüdü. Aksaray tramvaycıları, üniversitelilere arka oldular. Tabansız sömürgeciler, Divanyolu'na doğru kaçıyorlar. Polisler, Türk yurtseverlerine karşı Amerikalı'ları koruyor. Faşist Türk polisi bu kadar rezildir!

İstanbul Valisi, aynı zamanda kentin Belediye Başkanıdır. İşçi mahalleleri, fakirlerin oturduğu semtler susuzluktan kırıılır. Lağımlar taşar. Furalara sağlık memurları uğramaz. Bizim Belediye Başkanının boyu bir karıştır. Amerikalı valinin işleri başından aşmıştır. Gelen Amerikalı'ları etekler, belediyenin kesesinden bunları ağırlar. Hem onun bir işi de, gelen Amerikan denizcilerine pezevenklik etmektir. Belediye hesabına, "saygılı misafirlerini" kerhaneye gönderir!

Amerikalı vali, efendileri için herşeyi yapar. İstanbul'u "güzelleştirmek için", gelen Amerikalı sömürgecilere şirin görünsün diye, daha doğrusu arazi sahiplerinin mülkiyetini korumak üzere, Kazlıçeşme'deki gecekonduları yıktırdı. 50.000 yoksulun barındığı kulübelere polis ve jandarma kuvvetleri saldırdı. Belâ kapıya geldi. Başka yolu yok, dövüşülecek. Kazlıçeşme'liler dövüşüyor.

Kültür ve Spor Sarayı'nın önüne yüzlerce otomobil yığılmış. 5.000 şoför kongreye gelmiş. İstanbul sokaklarında tek bir taksi görünmüyor. Galata rıhtımına çıkan Amerikalı "seyyahlar" homurdanıyor. Valinin ve Emniyet Müdürünün etekleri tutuşmuş.

Kongre salonu. İğne atsan yere düşmez. Amerikan otomobil krallarının ajanı sayılv. Yürütülen kürsüye gel-

dı. Sağında-solunda cifte cifte sivil polisler. Bu eli be-ratlı faşist, yine komünistlere atıp tutuyor, provokasyon yapıyor. Ama beklediğinin tersi oldu. 5.000 ağız birden bu Amerikan maskarasını yuhaya tuttular:

— Çek arabanı! Ford'un uşağı! Sokoni Vakum'un kapıcısı!

Partiyi kaybettiklerini gören faşistler, işi zora bindirdi. Vali geldi. Bağırıyor:

— Amerikalı misafirlerimiz rıhtımda bekliyorlar! Gür bir ses uğultunun üzerinde cınladı:

— Sirtına al! Sirtına!..

Ve 5.000 ağız birden kahkaha kopardı. İş büyüdü. Polisler salona girdi. Vuruşma başladı. Vali ve faşistler sıvışıyor. Bindirilmiş jandarma birlikleri Spor Sarayı'nı kuşattı. Vurusma saatlerce sürdü. Jandarmalar, gözyaşı bombaları kullandı. Bu bombalar, Amerika'dan yeni gel-miş ve sandıklardan o gün çıkarılmıştı.

BAĞIMSIZLIK YOLU

Halkın çoğu, İzmir demez, "Gâvur İzmir" der. Bu İzmir, komprador burjuvazinin, levantenlerin, kozmopolit-lerin, yabancı firmaların saltanat sürdüğü İzmir'dir. Bu İzmir, emperyalist ajanlarının çok eskiden yuvalandığı, faşist partilerin güç aldığı İzmir'dir. Bu İzmir iğrençtir, haindir, satılmıştır.

Başka bir İzmir vardır. Halk ona "Güzel İzmir" der. Bu İzmir, güçlü bir işçi yatağı olan, savaş gelenekleri olan, "Gâvur İzmir" ile uzlaşmaz bir savaş halinde olan, emekçilerin yaşadığı İzmir'dir. Bu İzmir, Komünist Partisi il örgütünün basımevini yeraltında kuranların, şimendifercilerin grevinde kendilerini rayların üzerine atanların ve sindirme kuvvetleri bindirilmiş olan katarları durduranların yaşadığı İzmir'dir. Bu İzmir, faşist gazetelerin basıldığı basımevlerini dermadığın eden, atese veren, komünistleri alkışlıyan halkın yurdu İzmir'dir. Bu İzmir, göğüslerine jandarma süngüleri cevrimiş olduğu halde, Vorosilof Bulvarına çıkıp: "Hiçbir kuvvet bizi ulusal bağımsızlık savaşından ayıramaz!" parolasını haykıranların yurdu İzmir'dir. Bu İzmir, 1950'de 2.000 dokuma işçisinin, kaldırım taşlarını söküp jandarmalarla gırtlak gırtlığa boğuştuğu İzmir'dir. Bu İzmir'in açlıktan, hastalıktan, işsizlikten gözleri donmustur. Burjuvazi, bu İzmir'den korkar.

Bir defa Halkapınar'da kalabalık bir mitingde, polisler birdenbire bizi bastırdı. Dövüştük. İşçiler beni kurtarmak için, sırtıma hemen oracıkta, yağlı bir işbaşı tulumu geçirdiler. Akşamın alacakaranlığı da isimize yaradı. Kaça kaç! Tilkilik'de bir işçinin evine sığındık. Kapıyı genc bir kız açtı. Tütün işçisiydi. Yirmisinde vardı. Gözleri yeşil hareliydi. Teni buğday rengine çalıyordu. Disleri sedef gibiydi. Bana "buyurun" veya "hoşgeldin" yerine:

- Yoldasım, dedi, seni bu kaleden hiçbir düşman alamaz!

Bu İzmir müthiş güzeldir, müthiş yığıttır!

9 Eylül sabahı. İzmir'in geri alındığının, salgıncıların denize döküldüğünün 28'inci yıldönümü. Limanda kocaman bir uçak gemisi ve irili ufaklı bir sürü savaş teknesi. Amerikalı'ların! 1922'de, Eylülün 9'unda, bunların eşi Urla'ya doğru kaçıyordu. Ama bugün?!

Güneşin gözü kan çanağı gibi. Güzel İzmir, kaşının altından bakıyor limanda yangelen Amerikalı'lara ve "Gâvur İzmir'e... Konak Meydanında tören var. Amerikan

Amirali "şeref" tribününde. Vali, generalleri, subayları... Dörtmala atlılar geçiyor. Bunlarda, bundan 28 yıl önce bu meydandan geçen iç-Anadolu erlerinin heyecanı ve kıyafeti yok. Bunları, Amerikan ölüm kralları kiralamış!

Atlılar geçerken, hükümet konağının balkonunda bir komedya oynandı: Siyah tüllere bürünmüş bir kız. Amerikan üniformalı bir subay, kızın üzerindeki siyah örtüyü kılıcıyla yırtıyor. Türk generali, Amerikan amirali-ne bilgi veriyor:

— İzmir'in kurtarılışı temsil ediliyor!

Burjuvazi, herkesin bildiği tarihsel olayları tersine gösteriyor; halkın savaş gelenekleriyle, ulusal duygularıyla insafsızca alay ediyor. Şimdi Amerikalı Amiralin karşısında susta duran general, 9 Eylül 1922'de, İzmir'i değil, Başkumandan Paşanın özel bir emriyle İngiliz, Fransız, Amerikan kumpanyalarının mallarını ve genel direktörlerinin canını kurtarmak için atını Aydın demiryolu boyunca mahmuzluyordu. Hem o gün, daha iç-Anadolu delikanlıları yetişmeden "Güzel İzmir" ayaklanmış, Halkapınar'da işçiler silâha sarılmış ve kenti kurtarmışlardı.

Sular karardı. Kordonboyu'nda yanan elektrik fenerleri, kentin boynuna asılmış yalancı bir elmas gerdanlığı andırıyor. Fuar Gazinosu'nda söylen var: "Gâvur İzmir" eğleniyor. İki Amerikan denizsubayı, bu sabah siyah tüllerin içinde İzmir'in kurtarılışını(!) "temsil eden" kızı kolları arasına almışlar. Bu orospu, Amerikan Kız Koleji'nde yetiştirilmiştir.

Amerikan denizcileri edepsizliği ele almış: Bağırıp çağırıyor, önlerine gelene yumruk sallıyor ve sokaklardan geçen kadınlara sataşıyorlar. Bu sarhos kabadayılar, Karantina'da, yol ortasında bir kadının üzerine cullandılar. Kadın, imdat çığlığı kopardı. Polisin aldıracağı yok. Gelip geceler duruyor. Halk, şaşkınlık geçiriyor. Polis:

— Biz onlara karışmayız! Diyor.

Liman işçileri ve şoförler, imdat sesine koşular. İşçiler, kalabalığı yardı. Silâhlar patladı. Zoru gören A-

merikalı'lar, denize doğru kaçıyorlar. Bunlardan biri, kanlar içinde yere serildi.

Türkiye halkının ulusal onurunu, namusunu korumak ve kurtarmak ödevi, işçi sınıfının boynuna düşmüştür!

Amerikalı'ların vurulduğu haberi, bir yıldırım hızıyla kente yayıldı. Basmane'deki kahvelerden birinde, çoğu işçi ve esnaf olan müşteriler arasında pek hararetli bir konuşmadır gidiyor. Kimi diyor:

— Kordonboyu'na, 1919'da istilâcılara ilk kursunu sıkan Türk'ün adını koymalı.

Kimi diyor:

— Yook! Bu yere, bugün Amerikalı'yı yere seren 27 yaşındaki işçinin soyadını vermeli!

Eski bir demiryolu işçisi, yüksek sesle, sözü bağladı:

— Bağımsızlık yolu! Bağımsızlık!..

NE UĞRUNDA SAVAŞIYORUZ

Gerici hakimler, Ağır Cezada ve Sıkıyönetim Mahkemelerinde komünistlere ceza keserken, hiç değişmez bir klise olan "Mevcut siyasi devlet nizamını taşıyır, Büyük Millet Meclisini iskat, hükümeti devirmek..." savını en başta koyarlar.

Ankara'da 2 Numaralı Sıkıyönetim Mahkemesi dıracık bir salon. Kapıları kapalı. Yanlarda, salonun du-

varları boyunca, sanki yere kakılmış gibi duran, ellerinde Amerikan tüfekleriyle, süngü takmış bekleyen askerler.

Yargıçlar. Geniş bir masa. Sırtında Amerikan üniformasıyla göbekli bir "Türk" generali. Onun sağında ve solunda, aynı biçimde iki üye. Yanda, yine bu soydan ve bu kalıpta bir savcı...

Salonun ortasında sanıkların yeri. Burası dört yandan, göğüs boyu yüksekliğinde, demir parmaklık içine alınmış. Bu demir kafesin içinde bir manga komünist, omuz omuza, birbirine kenetlenmiş olarak ayakta duruyor. Soldan en baştaki, kır saçlısı, orta boylusu, tane tane ve gür sesle konuşuyor:

— "Savcının iddiasını, bize yükletilmek istenen suçu reddediyoruz! Biz halka hesap vermeğe her zaman hazırız. Bunun için, duruşmamızın açık yapılmasını istiyoruz. Halk gerçeği duysun, işin içyüzünü öğrensin!

Biz komünistler açıkça söylüyoruz: "Bugünkü politik düzen, kapitalizm, Türkiye halkının ezici çoğunluğuna -geniş emekçi yığınlarına- bugüne kadar hiçbir hak, hiçbir özgürlük vermemiştir, veremez ve vermez.

Halk yığınlarının baskısı altında padişahlık kaldırıldı. Büyük Millet Meclisi kurulalı 30 yıl oldu. Bu kadar zamanda, bir kez olsun ne bir işçi, ne bir fakir köylü temsilcisi, bu Meclisin eşiğinden içeri ayak basmıştır.

Bilinen bir gerçek vardır. Komünist Partisi ta baştan, ta ötedenberi, halka serbest seçim hakkı sağlanması, bu hakkın garanti edilmesi için savaşmış ve savaşmaktadır. Komünist Partisi, ta ötedenberi, adaletli bir devlet düzeni kurulmasını istemiştir ve istemektedir. Bugünkü kapitalist düzen, halk yığınlarına açlık, yoksulluk, yıkım ve gözyaşlarından başka birşey getirmemiştir. Komünist Partisi, ta ötedenberi, demokratik bir halk hükümeti kurulmasını ileri sürmüştür ve sürmektedir. Bugünkü ve şimdiye kadar gelip gecen hükümetler, halka karşı zorbalıkta birbirleriyle yarış etmiştir. Bu hükümetlerin hiçbirisi, anti-demokratik kanunların kaldırılmasına hiçbir zaman yanaşmamıştır ve yanaşmıyor. Bu yasalar halka, serbest seçim hakkı vermiyor. Bunlar Meclise, halkın temsilci-

lerini bırakmıyor. Bu yasalar, halkın istediği, halkın menfaatlerini koruyan bir hükümetin başa gelmesine yol vermiyor. Anayurda hükmedenler, yığınları politik yaşamdan zorla uzaklaştırıyor. Bu politika bezirgânları, böylece kolay kolay halkın ve bütün bir ulusun menfaatlerini emperyalistlere satıyorlar. Mademki böyledir ve böyle oluyor, şu halde işe tersinden, öbür ucundan başlamak gerek. İlk baştan bu halk düşmanı rejimi yıkmak, değiştirmek gerek! Türkiye'nin geniş halk tabakaları, aldıkları acı tecrübelerle, işte bu kesin ve haklı kanaata gelmiştir.

Bugünkü Türkiye'yi yönetenler, ikide bir "ulusal birlik"ten dem vurur. Oysa yurdun ulusal çıkarlarını dolara satanlarla halk arasında hiçbir zaman birlik olmamıştır ve olamaz! Fakat, Amerikan köleliğine karşı, satılmış hainlere karşı, geriliğe karşı halk tabakalarının Ulusal Demokratik Cephe'de birleşmelerini kolaylaştıran şartlar olgunlaşmaktadır..."

Mahkeme Başkanı General Alöç, bu tok sözlü komünistin sözünü kesmeğe çalıştı. Kır saçlı yoldaş, öldürücü, yalanlanamaz suçlamalarına devam etti:

— "Soyguncu, sömürücü sınıfları, onların hükümetlerini temize çıkarmak için, bunca haksızlıkları ve halkın çektiği bunca acıları haklı göstermek için, üzerimize uydurma suçlar atıyorsunuz. Siz, halktan korkuyorsunuz. Bunun içindir ki, duruşmamızı kapalı yapıyor, halktan gizlemek istiyorsunuz. Amerikalı partilerin halk düşmanı politikasını, bütün Türkiye halkı adına protesto eden komünistleri, bizi mahkûm etmek istiyorsunuz..."

Burnundan soluyan General, yumruğunu masaya vurdu. Bağırды. Nerdeyse göbeği çatlıyacaktı:

— Keeess!.. Alın götürün bunları! Prangaya vurun da anlasınlar karşılarında kim olduğunu... Üniformamızın şerefi var!..

Komünistler soğukkanlılıkla, alayla karşılık verdiler:

— O dediğiniz ve sırtınıza geçirdiğiniz, Amerikan üniformasıdır. Karşımızda fasistler var!

Dört yandan saldıran subaylar ve erler, ite kaka komünistleri salondan çıkardılar, Duruşma kesildi.

Bu mankafa General, yüce ozanın kesir sözünü hiç duymamış:

"Akar suya, kabil mi vurmak kilit?.."

Halk, kır saçlı komünistin Ankara'da, kapıları kapalı salonda bile yanda bıraktırılan sözlerinin arkasını, Komünist Partisi'nin gizli çıkan gazetelerinde okudu:

"...Türkiye Komünist Partisi, halk yığınlarının istek ve emellerini kendi savaş programına temel yapmıştır. Biz, gerçekten demokratik bir cumhuriyet için savaşıyoruz. Ulusal azınlıklara esit haklar sağlanması için savaşıyoruz. Toprak sorununu kökünden çözümlemek için savaşıyoruz. Derebeylikten ortada birşeyçikler kalmamalı! Bu artıklar, kökünden yokedilmeli! Milyonlarca yoksul köylüye bedava toprak dağıtılmalı. Onlara, bu toprakları sürecekt çift hayvanı, alet ve makine, ekecek tohum verilmelidir! Köylü, tefecinin, madrabazların elinden kurtarılmalı, emekçi köylüye ucuz kredi sağlanmalıdır. Ziraat Bankası köylüyü soymıya bakıyor, sadece zengin çiftçilere, büyük toprak ağalarına yardım ediyor. Köylüyü borç yükünden kurtarmak farz olmuştur. Adaletsiz ve bir soygundan başka birşey olmıyan bugünkü vergi sistemi kaldırılmalıdır! Yarı ac geçinen bir işçi, yevmiyesinin yüzde 30'unu vergiye verirken, milyonerler kazançlarının yüzde sıfır yarımı oranında bile vergi ödemezler. Fakir bir köylü, büyük bir çiftçiye oranla 7 misli fazla vergi öder. Derebeyleri, onlarca köyleri ve hesapsız ormanları olanlar, hemen hemen hiçbir vergi ödemezler.

Halk acılıktan ve binbir çeşit hastalıklardan kırılıyor. Meclis ve hükümet kan kustura kustura alınan vergileri, Amerikan tanklarına, toplarına, silâhlarına harcıyor.

Türkiye'yi emperyalist canavarların pençesinden kurtaralım! Memleketimizin ekonomisi, politikası, ordusu ve kültürü üzerindeki Amerikan-İngiliz emperyalist tekellerinin ağalığını yıkalım!

Memleketi emperyalist köleliğinden, halkı bu kor-

kunc soygundan ve harp tehlikesinden kurtarmak için, kestirme bir yol var: "Türk-Amerikan anlaşmaları"nı bozmak! Bu kölelik zincirlerini koparıp atmak! Türkiye halkı saldırganlık paktları, blokları istemiyor! O, yabancılar hesabına kan dökmek istemiyor!

Türkiye halkı, barışın kalesi ve büyük komşumuz Sovyetler Birliği ile, halk demokrasili ülkelerle iyi komşuluk ve dostluk ilişkileri istiyor.

Çıkar yol şudur: Memleketin yeraltı ve yerüstü servet kaynaklarını halk yığınlarının yararına işlemek! Ulusal bağımsızlığın temeli olan güçlü boyuna gelisen, bağımsız bir ulusal ekonomi ve endüstri kurmak!

Kökten sosyal bir değişiklik yapmak! Bugünkü rejimin kaçınılmaz yol arkadaşı olan açlığı, kıtlığı, ortadan kaldırmak! Halkın refahını yükseltmek, yaşayış şartlarını boyuna iyileştirmek ve sağlığını korumak! Halka bütün kültür kapılarını açmak! İşçi ve köylü çocuklarına bedava öğretim vermek, onlara okul ve üniversitelerin kapılarını ardına kadar açmak!

Ulusal yaşamın baştan aşağı yenileştirilmesi işine, geniş halk yığınlarının katılmasını sağlamak! Yepyeni bir devlet çarkının kurulması işine, işçi sınıfının aktif katılmasına yol vermek. Devlet makinesini gericilerden, faşistlerden, yobazlardan, zorbalardan, emperyalist ajanlarından temizlemek! Faşist ve turancı örgütleri dağıtmak. Orduyu halk düşmanlarından, Alman, İngiliz ve Amerikan militaristlerinin yetistirdiği genetal ve subaylardan temizlemek! Orduyu halk ordusu yapmak, onu Amerikalı'ların elinden kurtarmak!

Emekçiler, serbestçe örgüt kurmak, uluslararası demokratik örgütlere girmek hakkına sahip olmalı. Ulusal kökenlerine kadar enternasyonalci olan Türkiye Komünist Partisi'ne konan yasak kaldırılmalı! Türkiye halkı, yer yüzü halklarının barış ve demokrasi cephesinde, gereken yerini almalıdır!"

Bu haklı, bu doğru ve ateşli sözleri, binlerce insan, kimi açıktan, kimi gizlice okudu ve yüreğine kazıdı.

...1950. 1 Mayıs yaklaşıyor. Karadeniz bölgesinde,

hele Bafra ve Çarşamba taraflarında açlık var. Amerikalı'lar ve onların yerli ortakları, tütüncü köylüleri yakıp kul ettiler. Ac köylüler, dizi dizi, kol kol Samsun'a a-kın ettiler.

Güneşli bir gün. Samsun'da işlerinden atılan tütün ve dokuma fabrikaları iscileri, haklarını savunmak ve isteklerini duyurmak için caddelere çıktılar. İssizler ve ac köylüler, hükümet konağının önündeki meydana yığıldılar:

— Ekmek isteriz! İş isteriz!

Bu haykırışlar, sanki bir yanardağ ağzından fışkırıyor ve meydan, yanan bir orman gibi hışırdıyordu. Açların bu yürüyüşünü, ıssızların bu gösterisini, Komünist Partisi destekledi, onlara yol gösterdi.

Birisi çıkmış, gür sesle konuşuyordu:

— Bizi açlığa, ıssızlığa mahkûm edenler, Ankara'da Amerikalı'larla keyif çatıyor, eğleniyorlar. Zenginlerin partileri, onların elebaşıları, ne halkın çektiği azabı, ne milleti, ne de memleketi düşünüyorlar. Türk burjuvaları, Amerikalı'larla ortak olarak halkı soyuyorlar:

Cılız bir ses duyuldu:

— Susturun, söyletmeyin! Bu komünisttir...

Onlarca ağız birden cevap verdi:

— Susturamazsınız!.. Söyliyecektir!.. Söyle hem-serim!.. Doğru söylüyor!..

Kalabalık uğılduyor. Açlar haykırıyor. Meydanı dolduran halk, boyuna artıyor. Gösteri yapanlar, meydanın ta göbeğinde bir halka çevirdi, tıpkı etten ve kemikten bir kale kurdular. Birisini omuzlar üzerinde yukarıya kaldırdılar. Bu sarışın, uzun boylu tütün işçisini herkes tanır. Onun sesi ta uzaklardan duyuluyor:

— Evet, komünisttir konuşan. Evet, halkın derdinden anlıyanlar yalnız komünistlerdir... Evet, halk sizden yanadır! Komünistler... Yoldaşlar!..

Türkiye Komünist Partisi, geniş yığınları gittikçe kucaklayan bir ulusal kurtuluş hareketinin başında bulunuyor. Bu ulusal kurtuluş hareketi, 1919-1922 dekoru içinde değil, bütünü baska koşullar altında geçiyor. Evet, düşmanlarımız o eski, ezeli can düşmanlarımızdır. Ama bugün güçlerin yer alımı, güç dengesi baskadır.

Biz, halkımızın devrimci savaş geleneklerinden ayrılmıyoruz. Haymana bataklıklarında, Sakarya boylarında, ulusal bağımsızlık için can verenlerin sanını unutmuyoruz. Ama biz, geniş yığınları modası geçmiş silâhlarla, eski yöntemlerle, ölü belgilerle savaşlara süremeyiz ve sürmüyoruz. Leninizm'in her güçlüğü yenen strateji ve taktiğini kullandık ve kullanacağız. Herseyden önce, yığınları örgütlemek gerek! Örgüt, savaşla kurulur; savaşmakla yasar! Geniş yığınları, barış ve ulusal bağımsızlık savaşında zafere ulaştırmak için birleştirmek, örgütlendirmek!

Partimiz, proleteryanın menfaatleriyle gittikçe içiçe giren, birbirleriyle sıkı sıkıya örülen bütün bir ulusun menfaatlerini canla başla savundu, ve savunacaktır!

Türkiye Komünist Partisi, halkın bağrından çıkmıştır. Partimiz, bütün damarlarıyla emekçi yığınlara bağlıdır!

Türkiye Komünist Partisi, ağır ve çetin günler yaşadı. Daha da yaşayacağından başka... Partimiz, çetin savaşlara göğüs gerdi. Daha da gereceğinden başka... Komünist Partisi, Amerikan köleliğine ve gericiliğin hıyanetlerine karşı, bütün halkın yürüttüğü haklı savaşın sancağını omuzlarında taşıyor.

Türkiye işçi sınıfı, Komünist Partisi'yle gurur duyar! Türkiye halkı, Komünist oğullarıyla göğüs kabartır. Partimizin sıraları, yeni yeni savaşçılarla doluyor!

Partide, arkadaşlar arasında bir parola vardır: "Hapiste yatmak değil, her zaman ve her yerde savaşmak marifettir!"

Nice yoldaşlar zindanlardan, sürgünlerden defalarca kaçarak gizliliğe geçtiler. Bunlar, partinin verdiği görevleri ve ödevleri en ağır şartlar altında, şerefle, göz kırpmadan, sebatla ve yılmadan yerine getiriyorlar. *Komünist, en temiz ve en şerefli insandır!*

Ben Türkiye Komünist Partisi'nin bir savaş eriyim. Zindancıların, polisin, jandarmanın elinden ben de sıyrıldım. Halkın arasına karıştım. Yeniden savaş alanına daldım. Savaş, savaşabildiğin kadar!

Deniz masmavi...

Güneş kıpkırmızı...

Deniz – savaş,

güneş – kurtuluş misali!

İstanbul – Kulaksız 1950

TKP Yayınları

1. L. I. Brejnev, "LENİN'İN 100. YILDÖNÜMÜ, SBKP'NİN XXIV. KONGRESİ, SSCB'NİN 50. YILI"
2. NÂZİM HİKMET, BÜTÜN ESERLERİ (Şimdiye kadar 8 cilt çıkmıştır)
3. BİLİMSEL KOMÜNİZM
4. LENİN (Biografisi)
5. SOVYETLER BİRLİĞİ KOMÜNİST PARTİSİNİN PROGRAMI
6. BÜYÜK OKTOBR 50 YAŞINDA
7. S. Üstünel, "GÜNEŞLİ DÜNYA"
8. A. Saydan, "ALMAN DEMOKRATİK CUMHURİYETİ"
9. A. Saydan, "YEDİ SOSYALİST ÜLKEDE DÜN-BUGÜN-YARIN"
10. A. Saydan, "SOVYETLER BİRLİĞİNDE 12 GÜN"
11. S. Üstünel, "SAVAŞ YOLU"
12. S. Üstünel, "SEÇME YAZILAR" (Hazırlanıyor)
13. A. Saydan, "SEÇME YAZILAR" (Hazırlanıyor)
14. Veli Dursun, "İKTİDARI ELDE ETME YOLLARI" (Hazırlanıyor)

TKP nin SESİ

Gerçeğin sesidir.
Her Perşembe akşamı
Orta Avrupa saatiyle 21,30 da
orta dalga 908 m. den
dinliyebilirsiniz.

Her Pazartesi ve Salı sabahı da
Orta Avrupa saatiyle 9,10 da.
Türkiye saatiyle 10,10 da
kısa dalga 31,5 ve 48,5 m. den
dinliyebilirsiniz.

YENİ ÇAĞ

- T. Jivkov: Otuzuncu yıldönümü doruğundan
- N. Şauî: Anti-emperyalist cephe ve Arap kurtuluş hareketi
- xx: Proletarya diktatörlüğü fikrinin tarihçesi üstüne
- xx: Kapitalizmin genel bunalımı derinleşiyor
- R. Kastillo: Devrimin öğrettikleri ve geleceği

Ozel sayfalar

- xx: TKP Merkez Komitesinin BKP Merkez Komitesine mesajı
- xx: TKP Merkez Komitesinin ASBP Merkez Komitesine mesajı
- xx: TKP MK Genel Sekreteri İ. Bilen yoldaşın "Gerçeğin Sesi" radyosunda yaptığı konuşma
- xx: TKP'nin 54. yıldönümü dolayısıyla düzenlenen toplantıda TKP MK Politik Bürosu adına A. Saydan yoldaşın yaptığı konuşma
- A. S.: Yeni gelişmeler, yeni aşama
- A. Saydan: Kapitalizmin genel bunalımında burjuva parlamentarizminin sınıfsal niteliği ve sınıf savaşında yeri (I)

9 (123)

Eylül

1974

BARIŞ VE SOSYALİZM PROBLEMLERİ

“...Üstüngel’in notları, Türkiye Komünist Partisi’nin hayat kitabından yankılardır. Üstüngel’in kitabı, Türkiye Komünist Partisi tarihinden çeşitli merhaleleri büyük bir sadakatle aksettirmektedir. Fakat bu kitap, sadece bir tarih vesikası değildir. Tarih vesikası olarak değeri çok büyüktür; ama Türkiye halkının Amerikan emperyalizmine ve onun yerli bezirgânlarına karşı, millî bağımsızlık ve barış için bugünkü savaşını da aksettirdiği için değeri bir kat daha artmaktadır...”

“Ben, Üstüngel’in bu kitabıyla, Türkiye Komünist Partisi’nin bir üyesi, bir Türk yurtseveri, bir proleter enternasyonalist ve sosyalist bir yazar olarak övünürüm.”

NÂZİM HİKMET

Aralık, 1951